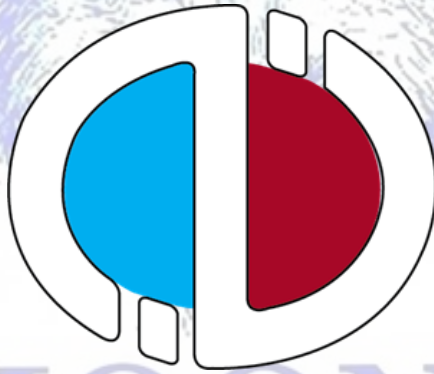

YENİLENEN
SİSTEME
GÖRE!

HUK103U İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW

ÜNİTE ÖZETLERİ
ÜNİTE SORULARI
ARA SINAV-FİNAL
DENEME SORULARI

SKYMOON PDF

QUESTIONS, JUST
"DERS GEÇMENİN EN KOLAY YOLU"
SINCE 2020

SKYMOONPDF

Don't Ask Questions, Just Follow
SINCE 2020

SKYMOONPDF

Don't Ask Questions, Just Follow
SINCE 2020

ÜNİTE 1: İDÂRE TEŞKİLATI

Türk İdâre Teşkilatına Hakim Olan Genel İlkeler İdârî teşkilatlanma, idârenin belli kurallara bağlı olarak işlemlerini sağlayan iskeleti olarak tanımlanır. Belli ilkeler altında toplanmıştır. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir:

İdârenin kanuniliği ilkesi,
Merkezden yönetim ve yetki genişliği ilkesi,
Yerinden yönetim ilkesi,
İdârenin kamu tüzel kişiliklerinden oluşması ilkesi,
İdârenin bütünlüğü ilkesi.
İdârenin Kanuniliği İlkesi
Bu ilke gereğince idârenin kuruluşu, görevi ve yetkisi kanuna uygun olarak yapılır. Bu ilke idârenin varlığının tamamıyla kanuna uygun olması anlamına gelir. Böylece yönetilenlerin tümünün idârenin işlemlerine karşı da kanunla korunması söz konusudur. Bu ilkenin bir öteki boyutu idârenin kuruluşunun kanuna uygun olması ve üstlendiği görevlerinin kanunlarla gösterilmesidir. Son olarak ise idârenin işlemlerinin karşıtı kanıtlanıncaya dek yasaya uygun olduğu ön kabulü hakimdir.

Merkezden Yönetim (İdârî Merkeziyet) İlkesi

Bütün kamu hizmetlerinin devlet tarafından yürütülmesi anlamına gelir. Bu ilkeye göre idâre başkent ve taşra örgütlerinden oluşur. Merkezden yönetimin yararlarının en önemlileri idârenin birliğini sağlaması, sivil idârenin üstünlüğü ve uzmanlık ile mali kaynak gereksiniminin giderilmesinde kolaylıktır.

Merkezden yönetimin en önemli sakıncaları ise bürokrasinin çoğalması, demokrasiye zarar gelmesi ve görev yapanların hizmetin gerekleri yerine merkezin isteklerini yerine getirmesidir. Bu sakıncaları gidermek için de merkezi yönetimin gücünü yumuşatacak olan yetki genişliği ilkesi getirilmiştir. Yetki genişliği, merkez adına karar almaya yetkili amirlerin karar alma ve uygulama yetkilerinin bir kısmının başkentteki veya taşradaki bazı yüksek memurlara aktarılmasıdır.

Yerinden Yönetim İlkesi

Bu ilke;

Yerine veya
Hizmetine göre olmak üzere ikiye ayrılır.
Yerinden yönetimin yararları vardır. Demokratik hukuk devletinin getirisi olan yerinden yönetimle halkın katılımı sağlanır. Kamu hizmetlerinin daha verimli, hızlı ve etkin biçimde görülmesi sağlanır ve bürokrasi azaltılır. Buna karşın yerinden yönetimin

sakıncalarından başlıcaları ise aşırı uygulamalarda üniter devleti tehdit etmesi ve mali özerkliğin kötüye kullanılabilmesi riskidir.

İdârenin Kamu Tüzel Kişiliklerinden Oluşması İlkesi

Bu ilkeye göre, kamu tüzel kişilikleri kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak bir idârî işlemle kurulan üstün ve ayrıcalıklı yetkilerle donatılan devlet tüzel kişiliğinden ayrı tüzel kişilikleridir. Özel hukuk tüzel kişilerine göre daha üstün yetkilerle donatılmaları ancak daha sıkı hukuki denetimlere tabi tutulmaları anlamına gelir. İdâre tüzel kişileri ve kamu hukuku tüzel kişileri terimleri aynı kavramı ifade etmektedir. Kamu hukuku alanında tüzel kişilik Anayasanın 123. Maddesine göre, "Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur". Kamu tüzel kişiliklerinin kaldırılması için kanunda açık bir hüküm yoksa aksine işlem ya da yetki ve usulde paralellik ilkesi uyarınca ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idârî bir işlemle olabilir.

Yetkide Paralellik İlkesi; kural olarak bir idârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasıdır. Usulde Paralellik İlkesi ise idârî işlemin yapılması sırasında izlenen şekil ve usul kurallarının o işlemin değiştirilmesi veya kaldırılması sırasında da izlenmesi ilkesidir.

İdârenin Bütünlüğü İlkesi

Bu ilkeye göre idâre tüm teşkilatıyla bir bütünlük oluşturur. Bu bütünlük; hiyerarşi, idârî vesayet ve özerklik adlı hukuki araçlarla sağlanır.

Hiyerarşi aynı tüzel kişilik içerisindeki birimler ile merkezî idârenin başkent ve taşra örgütleri arasındaki sıralı hukuki bağıdır.

İdârî vesayet, idârenin bütünlüğünü sağlaması amacıyla merkez konumundaki kamu tüzel kişisinin yerinden yönetim kuruluşları üzerinde sahip olduğu denetim yetkisidir.

Özerklik ise kamu tüzel kişilerinin kamu hizmetlerini yürütürken kendi organlarıyla karar alıp uygulaması ve bu sırada kendi mali kaynaklarını kullanmasıdır. Özerklik;

Bilimsel özerklik,
İdarî özerklik, ve
Mâlî özerklik olarak üçe ayrılır.
Ancak bu üç çeşit özerkliğin hepsinin tek bir kamu tüzel kişiliğinde toplanması şart değildir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdârenin Teşkilatlanma Biçimleri (Kamu Tüzel Kişiliklerinin Türleri)

Türkiye’de merkezî idârenin yanında yerinden yönetim ilkesi benimsendiği gibi idârenin bütünlüğü ilkesi de terk edilmemiştir. Türkiye’de idâre şu şekilde örgütlenmiştir:

Devlet idâresi (genel idâre/merkezî idâre),
Yerel yönetimler,
Kamu kurumları,
Kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülleri.
Devlet idâresi (Genel İdâre/Merkezî İdâre)
Devlet idâresi ile kast edilen yalnızca yürütme erkidir. Devlet idâresi;

Başkent ve
Taşra teşkilatı olmak üzere iki büyük bölüme ayrılır.
Başkent Teşkilatı
Başkent teşkilatı devlet idâresinin üzerine aldığı işlemlerin nasıl yürütüleceğinin planlandığı bölümdür.

Başkent teşkilatı da;

İcracı birimler ve
Yardımcı kuruluşlar olarak ikiye ayrılır.
İcracı birimler Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklardır. Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci Pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir. Görevi başında olmayan Cumhurbaşkanı (hastalık ve yurt dışı seyahati gibi), Cumhurbaşkanı yardımcısı vekâlet eder ve Cumhurbaşkanı’nın ait yetkileri kullanır.

Cumhurbaşkanının idârî görevleri, Anayasanın 104. Maddesinde “yürütme alanına ilişkin olanlar” biçiminde düzenlenmiştir. Mevcut anayasa düzenlemesine göre, Cumhurbaşkanının TBMM’ne karşı doğrudan bir siyasal sorumluluğu bulunmamaktadır. 6771 sayılı Kanunla 1982 Anayasasında yapılan değişikliklerden sonra, cumhurbaşkanının hem görevleriyle ilgili işlem ve eylemlerinden hem de görevleriyle ilgili olmayan işlem ve eylemlerinden hukuki sorumluluğu kabul edilmelidir.

Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığına hiyerarşik bağlı olan, merkezî idârenin üstlendiği kamu hizmetlerinin örgütlenme biçimidir. Her bakanlık, uzmanlaştığı bir kamu hizmeti alanında devlet kamu tüzel kişiliğini temsil eder. Bundan dolayı da bakanlıkların tüzel kişiliği yoktur.

Anayasanın 106. Maddesine göre Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir. Bu anayasal hüküm çerçevesinde bütün bakanlıklar, 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. Her bakanlığın başında bir bakan bulunur. Cumhurbaşkanı bakanları atar veya görevine son verir.

Bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiri olup, bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden sorumlu, bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir. Bakanlıklar, merkez teşkilatı ile ihtiyaca göre kurulan taşra ve yurtdışı teşkilatından ve bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlardan meydana gelir.

Bakanlık taşra teşkilatı ihtiyaca göre; il valisine bağlı il kuruluşları, kaymakama bağlı ilçe kuruluşları ve doğrudan merkeze bağlı taşra kuruluşlarının tamamından veya birkaçından meydana gelecek şekilde düzenlenir. Bakanlarda olduğu gibi bakan yardımcılarını da Cumhurbaşkanı belirler.

Başkentteki yardımcı kuruluşlar, Cumhurbaşkanlığına veya bakanlıklara görevlerinde yardımcı olmak, belli konularda görüş bildirmek, ya da denetimde bulunmak üzere, çeşitli idârî birimler olarak kurulmuştur. Bunlar kural olarak merkez teşkilatının hiyerarşisi içinde değildir.

Yardımcı kuruluşlar içinde Milli Güvenlik Kurulu, Danıştay, Sayıştay, Devlet Denetleme Kurulu, Ekonomik ve Sosyal Konsey ile Kamu Denetçiliği Kurumu bulunur.

Danıştay, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş Yüksek İdare Mahkemesi, danışma ve inceleme mercidir.

Genel (Merkezî) İdârenin Taşra Teşkilatı

Taşra teşkilatı ise genel idârenin başkent dışındaki tüm ülkeye yayılmış örgütüne verilen addır. Yani idârenin başkent dışındaki uzantısıdır.

Taşra teşkilatının ilk bölümünü il genel idâreleri oluşturur. İl genel idâresi, esas itibarıyla;

Vali,
İl idâre şube başkanları ve

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İl idâre kurulu olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır:

İl sınırları içerisindeki en büyük mülki amir olan vali, Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idarî yürütme vasıtasıdır. Merkezî idâre kuruluşlarının, yani bakanlıkların il içindeki örgütlerinin başında bulunan yüksek memurlara il idâre başkanları denir. Bunlara, "il şube başkanları" ya da "il müdürleri" de denmektedir.

İl idâre kurulu, valinin başkanlığı altında hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, tarım ve veteriner müdürlerinden teşekkül eder. Vali, idâre kuruluna başkanlık etmek üzere vali muavinini görevlendirebilir.

Taşra teşkilatının ikinci bölümü ilçe idâresidir. İlçe idâresi esas itibarıyla;

Kaymakam,
İlçe idâre başkanları ve
İlçe idâre kurulu olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Kaymakam, ilçede Cumhurbaşkanının idarî yürütme vasıtasıdır İlçenin genel idâresinden kaymakam sorumludur. Bakanlıkların kuruluş mevzuatına göre ilçede lüzumu kadar teşkilatı bulunur.

İlçe idâresinin başındaki kaymakam, görevlerini valinin gözetim ve denetimi altında yapar. Kaymakamlık ilçe sınırları içinde yasaların Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın neşir ve ilanını, uygulanmasını sağlar ve bunların verdiği yetkileri kullanır ve ödevleri yerine getirir. Kaymakam, valinin talimat ve emirlerini yürütmekle ödevlidir. İlçe içindeki idarî kuruluşları denetler ve aralarında işbirliğini sağlar. İlçedeki bütün kolluk güçleri, kaymakamın emri altındadır. Kaymakamın hiyerarşik âmiri Validir. İlçe, yetki genişliği esasına göre yönetilmez.

İlçe idâresinde yer alan bakanlık taşra kuruluşlarının başında bulunan memurlara "ilçe yönetim başkanları" veya "ilçe şube başkanları" denmektedir ve bakanlıkların ilçedeki örgütlerinin başında bulunurlar.

İlçe idâre kurulu, kaymakamın başkanlığı altında, ilçede bulunan yazı işleri müdürü, hükümet tabibi, ilköğretim müdürü, mal müdürü, tarım teknisyeni ve veteriner gibi ilçe idâre başkanlarından oluşur. İlçe idâre kurulunun görevleri, il idâre kurulunun görevlerine benzer.

Büyükşehir Belediyesi kurulmayan il merkezi ile o il içerisinde hiçbir ilçeye bağlı olmayan köylerin ve

belediyelerin oluşturduğu alana merkez ilçe denmektedir. İlin genel idâresinden sorumlu olan Vali, merkez ilçenin idâresinden de sorumludur. Bir başka deyişle, Valiler merkez ilçede kaymakamlık görevi de yapmaktadırlar.

Uygulamada çeşitli nedenlerle merkezî idâre ile ilgili bazı kuruluşlar, taşra teşkilatlarını il sınırlarını aşacak bir biçimde kurmuşlardır. Bunlara merkezî idârenin bölge teşkilatları ya da bölge kuruluşları denmektedir.

Merkezî idârenin taşradaki bölge teşkilatı;

Yetki genişliğine sahip olan olağanüstü hal bölge valiliği ve

Yetki genişliğine sahip olmayan bölge müdürlükleri olmak üzere iki biçimde ortaya çıkmaktadır.

Yerel Yönetimler

Anayasanın koymuş olduğu ilkeler ışığında mahallî idârelerin ortak özellikleri şunlardır: Tüzel kişilikleri vardır. Özerk kuruluşlardır. Karar organları seçimle iş başına gelir. Organlarının organiklık sıfatını kazanmaları veya kaybetmelerine ilişkin denetim yargı yerlerine yapılır. Görevleri yasa ile belirtilir. Merkezî idârenin, yerel yönetimler üzerinde vesâyet yetkisi vardır. Görevleri ile orantılı gelir kaynakları vardır. Cumhurbaşkanının izni ile aralarında birlikler kurabilirler. Büyük yerleşim merkezleri için yasa ile özel yönetim biçimleri getirilebilir.

Türkiye’de yerel yönetimler; İl özel idâreleri, Belediye ve Köyler dir.

İl Özel İdareleri

İl özel idâresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idarî ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. İl özel idâresinin;

İl genel meclisi,

İl encümeni ve

Vali olmak üzere üç organı vardır.

Belediyeler ve Çeşitleri

Belediye, 5393 sayılı Belediye Kanununun 3.

Maddesine göre, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve mâlî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Belediye, bir yerleşim yerindeki nüfus yoğunluğunun doğurduğu doğal bir sonuç olduğundan, belediye kurulması her zaman devletin veya halkın rızasına bağlı değildir. Nüfus ne olursa olsun, il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Belediyelerin amaçları, etkinlik alanı ve tüzel kişilikleri açısından aralarında ayrım yoktur. Tek ayrım ise ortak gereksinimlerini giderdikleri yerleşik nüfus yoğunluğundaki ve bunun sonucu olarak da organların ve örgütün genişliğinden kaynaklanır.

5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmeden önce Türkiye’de dört çeşit belediye bulunmaktaydı. Bu Belediyeler;

Geleneksel belediyeler,
Büyükşehir belediyeleri,
İlçe belediyeleri ve
İlk kademe belediyeleri idi.
5747 sayılı Kanun ilk kademe belediyelerini ortadan kaldırmıştır.

Geleneksel belediyeler, “belediye” kavramının omurgasını oluştururlar ve bunlara “standart belediye” diyenler de vardır. Çünkü “standart belediye” veya “klasik belediye” tanımlarıyla belirtilmek istenen belediye türü, Tanzimat’tan sonra gelişen ve 1980’li yıllara kadar başka türü olmayan belediyelerdir. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri dışında kalan tüm belediyelere, geleneksel belediye denebilir. Geleneksel belediyelerin organları; Belediye meclisi, Belediye encümeni ve Belediye başkanıdır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 3. Maddesinde büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir belediyelerinin de tıpkı geleneksel belediyeler gibi üç organı bulunmaktadır. Bu organlar;

Büyükşehir belediye meclisi,
Büyükşehir belediye encümeni ve
Büyükşehir belediye başkanıdır.
İlçe belediyesi, teknik terim olarak bütün ilçelerde kurulan belediyeleri tanımlamaz. Sadece, büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan ilçelerde kurulan ve üzerinde büyükşehir belediyesinin bir çeşit idarî vesâyet yetkisi bulunan belediyeleri tanımlar. İlçe belediyelerinin organları, personeli, örgütü, gelirleri ve giderleri ile geleneksel belediyeler arasında hiçbir fark yoktur.

Geleneksel belediyelerden farklı olarak, ilçe belediyeleri için şunlar söylenebilir: İlçe

belediyelerinin bütçesini, büyükşehir belediyesi kabul etmektedir. İlçe belediyelerinin üzerinde merkezî idârenin idarî vesâyet yetkisinin yanında, kendisine göre merkez konumunda olan büyükşehir belediyelerine de iç idarî vesâyet yetkisi tanınmıştır.

Köy İdâresi

Yerel yönetimlerin en eskisi ve küçüğü ise köydür. Köy, nüfusu 150 ile 5000 arasında olan, taşınır ve taşınmaz mallara sahip, kendisine verilen mahalli müşterek hizmetleri yapan kamu tüzel kişiliğidir.

6360 sayılı kanun, büyükşehir belediyesi olan illerde il sınırları dahilinde bütün köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmasını hüküm altına almıştır.

Köyün;

Köy derneği,
Köy ihtiyar heyeti ve
Köy muhtarı olmak üzere üç organı vardır.
Kamu Kurumları
Kamu kurumları, belirli bir veya birkaç kamu hizmetini ya da faaliyetini yürütmekle görevli tüzel kişilik sahibi idâre teşkilatıdır. Türleri şöyle sıralanabilir:

Faaliyet konularına (işlevlerine) göre kamu kurumları,
Faaliyet yürüttükleri coğrafi alan açısından kamu kurumları,
Yönetim biçimi açısından kamu kurumları.
Faaliyet Konularına Göre Kamu Kurumları
Kamu kurumları, faaliyet konularına göre;

İdarî kamu kurumları,
İktisâdî kamu kurumları,
Sosyal kamu kurumları,
Bilimsel teknik ve kültürel kamu kurumları ile
Düzenleyici ve denetleyici kamu kurumları olmak üzere beş gruba ayrılırlar.
Klasik kamu hizmet ve faaliyetlerini kendi bünyelerinden ayırıp tüzel kişiliğe kavuşturduğu teşkilat birimlerine, idarî kamu kurumları; ticaret, sanayi, maliye, bankacılık, tarım ve madencilik gibi ekonomik faaliyetlerde bulunmak üzere kamu sermayesi veya katkısıyla kanun ya da kanunun verdiği açık yetkiye dayanarak idarî işlemler uyarınca kurulup işletilenlerine ise iktisâdî kamu kurumları denir.

İnsan topluluklarının çalışma, sağlık, konut, dinlenme, eğlenme, işsizlik emeklilik vs. Sosyal gereksinimlerini karşılamakla, kısaca sosyal

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

haklarını ve güvenliğini sağlamakla görevli özerk kamu kurumlarına sosyal kamu kurumları denir.

Bilim, sanat, teknik ve kültürel alanlarda devlet önce denetlemeyi ve teşvik etmeyi yeğlerken zaman içinde bu tür hizmet ve faaliyetlerle doğrudan ilgilenirken sonra bunları da kendi görevleri arasında sayarak oluşturduğu kamu kurumlarına bilimsel, teknik ve kültürel kamu kurumları denmiştir.

Bir başka kamu kurumu türü olan düzenleyici ve denetleyici kamu kurumları, sermaye piyasası, rekabet, radyo ve televizyon yayıncılığı, bankacılık gibi kamusal yaşamın hassas alanlarında düzenleme ve denetleme yaparak hizmetten yararlananları koruma görevini yerine getirirler.

Hizmet Sundukları Yer Açısından Kamu Kurumları

Kamu kurumları, faaliyette bulundukları coğrafi alan açısından; Ulusal, Bölgesel ve Yerel olmak üzere üçe ayrılırlar.

Ulusal kamu kurumları, ülke çapında kamu hizmeti yürütmekle görevli kamu kurumlarıdır. Bu tür kamu kurumları ülke çapında bazen mülki idare (il ve ilçe) temelinde, bazen de bölge temelinde bazen de hem bölge hem de il ve ilçe temelinde örgütlenebilirler.

Bölgesel kamu kurumları sadece belli bir bölgede yaşayanlar için kamu hizmeti üstlenirler. Bir başka deyişle, üstlendikleri kamu hizmetini sadece yetkili oldukları bölgede yürütürler. Bölgesel kamu kurumları faaliyet konuları açısından daha ziyade idari ve iktisadi kamu kurumları olarak ortaya çıkabilirler.

Mahallî idarelerden özellikle belediyeler, üstlendikleri kamu hizmetlerinden bir tanesine, yasaların verdiği yetkiye dayanarak tüzel kişilik kazandırıp kamu kurumu haline getirebilirler. Bu tür kamu kurumlarının faaliyet konuları genellikle iktisadi kamu hizmetleri niteliğindedir.

Yönetim Biçimleri Açısından Kamu Kurumları

Kamu kurumları, yönetim biçimleri açısından;

Kamusal yönetim biçimleri uygulanan kamu kurumları ve Özel yönetim biçimleri uygulanan kamu kurumları olmak üzere ikiye ayrılır. Kamu yönetim biçimleri uygulanan kurumlar, aslında devlet genel idaresinin eskiden beri sürdürdüğü klasik hizmet ve faaliyetlerin devlet bünyesinden ayrılması sonucu ortaya çıkarlar.

Özel yönetim biçimleri uygulanan kurumlar ise aslında özel kesim tarafından yürütülen bazı faaliyetlerin kamu hizmeti haline sokularak bir tüzel kişilik biçiminde örgütlenmesi sonucu ortaya çıkarlar.

Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Teşekkülleri Kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülleri, Anayasa 135. Maddesi uyarınca, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları olarak öngörülen teşkilat birimleri meslek sanat ve zanaat erbabının ve esnafın zorunlu olarak katıldıkları ve bağlı oldukları kamusal örgütlerdir.

ÜNİTE 2: KAMU GÖREVLİLERİ

Kamu Görevlileri Kavramı

İdarenin insan unsuruna kamu görevlileri denir. Genellikle, kamu görevlilerine “kamu personeli” de denmektedir. Başta devlet olmak üzere bütün kamu tüzel kişilerine bakıldığında, tüzel kişilikleri ve bunlara ait araç, gereç ve malları işleten ve harekete geçiren gerçek kişiler görülür. Fakat bu gerçek kişiler ile içinde çalıştıkları örgüt arasındaki hukuksal bağlar aynı nitelikte olmadığı için, bu kişilerin görev ve yetkileri de birbirinden farklılık göstermektedir. Bir kişinin kamu görevlisi olabilmesi için, kamu kesimindeki bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekir. Kamu görevlileri, kamu tüzel kişilerinin çeşitli birimlerinde kamu hukukuna göre çalıştırılan görevlilerdir (Gözübüyük-Tan, 1998, s.594).

Kamu Görevlilerinin Çeşitli Açılardan Sınıflandırılması

Geniş anlamdaki kamu görevlilerini, yedi açıdan Sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflama ölçütleri; hizmete alınma yöntemi, belirli bir ücretin ödenip ödenmediği, hizmete hangi süre için girildiği, hizmette aslî veya yardımcı görevli olma durumu, ilgili kişiye hangi hukuk dalının uygulandığı, ölçütleridir. Bu ölçütlerin yanında, Devlet Memurları Kanunu ve Anayasanın öngörmüş olduğu ölçütler de göz önünde tutularak kamu görevlilerinin sınıflandırılması yapılacaktır.

Göreve Alınmaları Yönünden

Normal olarak kamu görevlileri, kamu hizmetlerine kendi istekleri üzerine alınırlar. Kendi isteğiyle kamu görevlerine girenler, alacakları ücret karşılığında, idareye emeklerini ve hizmetlerini verirler. Zorunlu olarak kamu görevlerine alınan kamu görevlileri, “yükümlüler” ya da “ödevliler” grubunu oluştururlar.

Ücret Yönünden

Kamu görevlileri ücret yönünden ücretliler ve ücretsizler olmak üzere iki küme ye ayrılırlar. Genel olarak kamu görevlilerine, yaptıkları iş ve harcadıkları emek karşılığı belirli bir ücret ödenir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Bu ücret ödenenlere “ücretliler” denmektedir. Memurlar ve sözleşmeliler bu gruba girerler. Fakat bazı kamu görevi gören kişiler için herhangi bir ücret ödenmez.

Süre Yönünden

Kamu görevlileri, hizmet süresi açısından, sürekliler ve süreli (geçiciler) (Gözübüyük-Tan, 1998, s.580; Giritli-Bilgen-Akgüner, 2001, s.399) olmak üzere iki kümeye ayrılır. Kamu hizmetinin ayrılmaz birer parçası durumuna gelen kamu görevlileri, kural olarak kesintisiz ve ara vermeden görev yaparlar. Kesintisiz ve sürekli kamu hizmetlerinde istihdam edilen kamu görevlilerine, sürekli kamu görevlileri denir. Bazı kamu görevlileri, ister kamu hizmetinin ayrılmaz bir parçası olsunlar, isterse kamu tüzel kişilerinin organlarında yer alsınlar; üstlendikleri kamu hizmetini yasaların öngördüğü süre içinde yaparlar. Bu tür kamu görevlilerine, “süreli kamu görevlileri” denir.

Asli ve Yardımcı Olmaları Yönünden

Aslî kamu görevlileri, kamu hizmetinin ayrılmaz parçasıdır. Aslî kamu hizmetlerini memurlar ve diğer kamu görevlileri yürütmektedir. Yardımcı kamu görevlileri ise kamu hizmetlerinin kesintisiz ve düzgün görülmesini sağlamak için, kamu hizmetinin görüldüğü yerin bakımı, onarımı, temizliği gibi işlerde, idâre adına kişisel bir faaliyette bulunan kimselerdir.

Uygulanan Hukuk Dalları Yönünden

Kamu görevlileri, uygulanan hukuk dalları yönünden iki kümeye ayrılırlar. Kamu görevlilerinin önemli bir bölümüne (memurlarda olduğu gibi) idâre hukuku kuralları uygulanmaktadır. Kamu kesiminde çalışanların bir bölümüne de (işçilerde olduğu gibi), özel hukuk kuralları uygulanmaktadır.

Anayasa ve Devlet Memuru Kanunu Yönünden Anayasamız, kamu görevlilerini memurlar ve diğer kamu görevlileri olarak ikiye ayırmaktadır. 1982 Anayasasının 128. Maddesinde sözü edilen kamu görevlilerinden memurların; atanmaları, görev ve yetkileri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları Devlet Memurları Kanunu ile ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Kamu görevlilerinin ağırlık noktasını memurlar oluşturmaktadır.

Anayasa “diğer kamu görevlileri” kavramının bir tanımını yapmış değildir. Ancak Anayasa’nın 128. Maddesi, diğer kamu görevlilerinin de tıpkı memurlar gibi genel idâre esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini göreceklere hüküm altına almıştır.

Devlet Memurluğu ve Memurluk Mesleği

Genel Olarak Devlet Memurluğu Anayasanın 128. Maddesi, “Devletin, kamu iktisâdî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idâre esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür” hükmünü taşımaktadır.

657 sayılı Kanunun 4. Maddesine göre, “Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idâre esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler” memurdur. Bu tür kamu görevlilerine, Devlet Memurları Kanunu uygulanır.

Ceza hukukunda memurluk veya kamu görevliliği, üç açıdan önem taşır: İlk olarak memurluk veya kamu görevliliği genel olarak, cezalar açısından ağırlaştırıcı bir etkidir. İkinci olarak bazı suçlar sadece memurlar veya kamu görevlileri tarafından işlenebilir. Üçüncü olarak, memurların ve diğer kamu görevlilerinin yargılanması da kural olarak özel usullere tâbidir.

Memurluk Mesleği

Kişiler bilgi ve yeteneklerine göre belli bir düzeyde memurluk mesleğine girerler. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, mesleğe girmede ve yükselmeye yeteneği (liyakati) esas almıştır. Memurluğun bir meslek olarak kabul edilmesi için, memurların tarafsız olması ve memurların siyâsal partilere girmesinin yasaklanması gibi bazı şartların sağlanması gerekir.

Anayasaya göre, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, ödev ve yetkileri, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

İdârenin memur ihtiyacı genellikle iki biçimde ortaya çıkmaktadır: Birincisi, yeni bir kamu hizmeti (kamu tüzel kişiliği) kurulması ya da yürütülmekte olan bir hizmetin genişletilmesi sonucu yeni kadrolara ihtiyaç duyulmasıdır. İkincisi ise; emeklilik, ayrılma, ölüm ve yükselme gibi nedenlerle kadroların boşalmasıdır. İdâre boşalan kadrolarını içten ya da dıştan doldurma yollarından birini tercih eder.

Memur alımında eşitlik ve liyakat ilkelerini gerçekleştiren araç, sınavdır (Gözübüyük, 2004, s.203). Sınavlar, yeterlilik ve yarışma sınavı olarak ikiye ayrılır. İlk defa Devlet memuru olarak atanacakların, Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik’e göre; Devlet Personel Başkanlığı tarafından düzenlenen sınava girmeleri ve bu sınavda başarılı olmaları zorunludur.

Hizmet içi eğitim; hizmetin içinde yapılan, görevliye, hizmetle ilgili bilgileri veren, beceri kazanmasını sağlayan, sistemli bir eğitim veren etkinliktir (Bensghir, 1995, s.326). Hizmet içi eğitimde sorumluluk, kural olarak kurumlara bırakılmıştır (Gözübüyük, 2004, s.207). Eğitim programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında yol göstermek, hizmet içi eğitim alanında eşgüdümü sağlamak ve eğitim etkinliklerini denetlemek, Devlet Personel Başkanlığı'na aittir.

Devlet memurlarının ödev ve yükümlülükleri şunlardır: Anayasa, yasa ve devlete bağlılık, kişisel olarak ve kesintisiz hizmet (işbaşında bulunma) borcu, emirlere uyma ve hukuka aykırı emir, tarafsızlık yükümlülüğü, mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü, uyumlu giyinme, davranış ve işbirliği yükümlülüğü, görev yerinde oturma yükümlülüğü, resmî belge, araç ve gereçleri geri verme yükümlülüğü.

Memurların Değerlendirilmesi

Değerlendirme, memurun görevinde başarılı olup olmadığı konusunda bir yargıya varma işlemidir. Değerlendirme, hem memur açısından, hem de onu çalıştıran idâre açısından önem taşımaktadır. Değerlendirme bir yandan memurla ilgili birçok kararın alınmasında bir araç olarak kullanılmakta, diğer yandan da memura kendi durumunu belirleme, aksayan yönlerini düzeltme olanağı sağlamaktadır.

Memurların başarı, yeterlik ve ehliyetlerinin tespitinde, kademe ilerlemelerinde, derece yükselmelerinde, emekliye ayrılmalarda veya hizmetle ilişkilerinin kesilmesinde, hizmet gerekleri yanında özlük dosyaları göz önünde bulundurulur.

Memurlar Hakkında Disiplin Soruşturması

Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâller 657 sayılı Kanunun 125. Maddesinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Anılan maddede öngörülen disiplin cezaları şunlardır: Uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma.

Memurların Ücret Rejimi ve Yükselmesi

Görevinde veya rütbesinde bir değişiklik olmadan, memurun belli bir hizmet süresini doldurması, yeteneğini göstermesi ve olumlu sicil alması durumunda, aylık açısından ilerlemesine kademe ilerlemesi denir. Bu tür ilerlemeye yatay ilerleme de denmektedir (Giritli-Bilgen-Akgüner, 2001, s.540). Kademe ilerlemesinin yapılması konusunda idâreye tanınan yetki, bağlı yetkidir ve

kademe ilerlemesi kendiliğinden olur. Devlet Memurları Kanununun 64. Maddesine göre kademe ilerlemesinin yapılmasının koşulları şunlardır: Bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olması, bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması.

Memurların Mali Sorumluluğu

Memurların, üstlendikleri kamu görevlerini yerine getirirlerken kamu hizmetlerinin ilke ve kurallarına ya da memur konumundan doğan borçlarına aykırı davranarak, bazı zararlara yol açma ihtimalleri vardır. Bu doğrultuda memurların yaptıkları işlem veya eylemler, hem kişilere hem de idâreye zarar verebilir. Bu açıdan memurların mâlî sorumluluklarını ikiye ayırarak incelemek gerekmektedir. Bunlar; memurun bireylere karşı mâlî sorumluluğu ve memurun idâreye karşı mâlî sorumluluğudur.

Kamu Görevlileri Hakkında Ceza Soruşturması

Kamu görevlilerinin suç işlemleri durumunda, haklarında üç ayrı biçimde ceza soruşturması yapılabilir. Bunlar; genel hükümlere göre yapılan ceza soruşturması, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununa göre yapılan ceza soruşturması, son olarak da 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna göre ceza soruşturmasıdır.

Kamu Görevlilerinin Emeklilikleri

Emeklilik; "belli bir yaşa gelmiş veya belli bir hizmet süresini doldurmuş bulunan kamu görevlisinin, kamu görevlisi statüsünden çıkarılıp emeklilik statüsüne sokulmasıdır" (Gözübüyük-Tan, 1998, s.660). Emeklilik, hem sosyal güvenlik ilkesinin ve devletin sosyal devlet olmasının bir gereği, hem de idârenin sürekli kamu görevlisi kullanmasının doğal bir sonucudur. Kamu görevlisinin emeklilik statüsüne girmesi, idârî bir işlemle olur. Kamu görevlisinin emekli statüsüne girmesi işlemi, kendi kurumunca yapılır. Fakat kamu görevlisinin emeklilik haklarından yararlandırılma işlemleri, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılmaktadır.

ÜNİTE 3: İDÂRENİN MAL VARLIĞI

Giriş

Bir ülkede kamu idâresinin (kısaca idârenin) teşkilatlanıp personel istihdam etmesi, üstlenmiş olduğu veya üstleneceği kamu hizmetlerini veya idârî faaliyetleri yürütmesi için yeterli değildir. Bunların yanında, belirli bir mal varlığına da ihtiyaç vardır.

Genel Olarak İdârenin Mal Varlığı
İdârenin Mal Varlığının Bulunmasının Nedeni

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdârenin üstlenmiş olduğu kamu hizmetlerini ve diğer görevlerini arzu edilen biçimde ve günün koşullarına göre yapabilmesi için belirli bir miktar malvarlığını sürekli bir biçimde bulundurması gerekir. Aksi bir uygulama, idâre işlevinin sürekliliği ilkesiyle bağdaşmaz ve özellikle kamu hizmetleri ile kolluk hizmetlerinin yürütülmesini kesintiye uğratır.

Özel hukuk açısından mal varlığı, bir kişinin para ile ölçülebilen haklarının ve borçlarının toplamını ifade etmektedir. Malvarlığı iki kısımdan oluşmaktadır: Bunlar; Aktif kısım ve Pasif kısım dır.

Kişinin hakları ve alacakları, malvarlığının aktif kısmını oluştururken, borçları da pasif kısmını oluşturmaktadır.

İdârenin malvarlığının büyük bir bölümünü, idarî faaliyetlerin aracını oluşturan eşyalar oluşturmaktadır. Ancak, idârenin malvarlığı da diğer malvarlıkları gibi taşınır ve taşınmaz mallar ile alacak ve borçlar dan oluşmaktadır.

İdârenin Mal Varlığının Kısımları
İdârenin malvarlığı, beş ana kısımdan meydana gelmektedir. Bu kısımlar; İdârenin kamusal malları, İdârenin özel malları, İdârenin alacakları, İdârenin borçları ve İdârî irtifaklar dır.

İdârenin Kamu Malları (Kamusal Mallar)
Kamu tüzel kişilerinin ellerinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallardan kamu tarafından kullanılanlarla bir kamu hizmetine o hizmetin bir ögesi olacak biçimde bağlanmış olan mallar, kamusal mal sayılırlar. Diğer bir ifadeyle Kamu Malları (Kamusal Mallar), kamulaştırılmama, haczedilememe gibi bazı ayrıcalıklardan yararlanan özel statüye tabi Devlet veya kamu tüzel kişilerine ait mallardır.

İdârenin elindeki malların özel mal mı yoksa kamusal mal mı olduğunun belirlenmesinde öncelikle bakılması gereken yer kanun metinleridir. Ancak kanun metninde bir malın kamusal mal olup olmadığına ilişkin açık hüküm bulunmuyorsa organik ve maddi koşulların birlikte gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılır.

Kamusal Malların Sınıflandırılması: Kamusal mallar çeşitli açılardan tasnife tâbi tutulabilirler.

Kullanma açısından;

Orta malları,
Hizmet malları ve
Sahipsiz mallardır.
Kökenleri açısından;

Doğal kamusal mallar ve
Yapay kamusal mallardır.
Kamusal mal niteliği kazanmaları açısından;

Niteliği gereği kamusal mal sayılanlar,
Geleneksel kamusal mallar ve
Özgüleme yöntemiyle kamusal mal olanlardır.
Taşınır taşınmazlıklarına göre;

Taşınır kamu malları ve
Taşınmaz kamu mallardır.
Orta malları (halkın kullanımına ayrılan mallar), herkesin veya halkın bir kısmının doğrudan kullanımına veya yararlanmasına özgülenmiş olan mallardır.

Hizmet malları (belli kamu hizmetlerine ayrılanlar), kamu hizmetinin yürütülmesi için zorunlu olan, hizmetle yakın ilgisi olan kamu mallarına denir.

Sahipsiz mallar, doğrudan doğruya herkesin ortak yararlanmasına doğal nitelikleri gereği açık olan mallardır.

Denizler, göller ve atmosfer gibi kamusal mallar, doğal kamusal mallar dır.

Kamusal mal niteliğini kazanmaları ve kaybetmeleri hukuki işlemle ve o hukuki işlemin uygulanmasıyla ortaya çıkan kamusal mallara, "yapay kamusal mallar" denmektedir.

Özel mülkiyete konu olamayacak nitelikteki kamusal mallar, "niteliği gereği kamusal mal" sayılırlar.

Otlak, yaylak, kışlak ve Pazar yerleri gibi kamusal mallar, geleneksel olarak kamu malı sayılırlar.

Kamu otoritelerinin ellerindeki bir malın, kamusal mal statüsüne sokulmasına, tahsis ya da özgüleme denmektedir. Diğer bir ifadeyle Tahsis (Özgüleme), Devletin özel mülkiyetindeki bir malın, orta malı veya hizmet malı hâline getirilmesi ya da bir kamusal malın, bir kamusal mal kümesinden diğerine geçirilmesi işlemidir.

Taşınmaz kamusal mallar, bir yerden başka yere taşınamayan kamusal mallardır.

Kamu tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan halkın doğrudan kullanımına veya bir kamu hizmetinin yürütülmesine özgülenmiş taşınır mallara, "taşınır kamusal mallar" denir.

Kamusal Malların Hukuki Durumu

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Kamusal Malların Özellikleri: Kamusal mallar çeşitli sebeplerden kaynaklanan bazı özelliklere sahiptir:

Kamusal mallar kamulaştırılmazlar.
Kamusal mallar satılamazlar, ancak, bu nitelikleri kaldırıldıktan sonra satılabilirler.
Kamusal mallar üzerinde devir, ferağ ve ipotek gibi medenî hukuk işlemleri yapılamaz.
Kamusal mallar kural olarak haciz edilemez.
Kamusal mallar, kural olarak vergi ve benzeri mali yükümlülüklerle konu olamazlar.
Kamusal malların korunması için özel kurallar konulmuştur.
Kamusal malların hepsinin tapu kütüğüne yazılması gerekmez.
Kamusal mallar, kazandırıcı zaman aşımı yoluyla özel kişiler tarafından iktisap edilemezler.
Kamusal Malların Devredilmezliği İlkesi ne göre kamusal mallar, nitelikleri gereğince, alınıp satılamazlar, zaman aşımı ile kazanılamazlar.

Kamusal Mal Niteliğinin Kazanılması ve Kaybedilmesi: İdâreye ait herhangi bir malın "kamusal mal" niteliğini kazanabilmesi için kamu tüzel kişisi tarafından iktisap edilme ve tahsis şeklinde iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir mala kamusal mal niteliğinin verilebilmesi için gereken nedenlerin ortadan kalkması ise, o malın kamusal mal olma niteliğini kaybetmesi anlamına gelmektedir.

Kamusal Mallardan Yararlanma: Kamusal mallardan yararlanma iki biçimde olur. Bunlardan;

Birincisi ve kural olanı genel yararlanmadır. İkincisi ve istisna olanı ise özel yararlanmadır. Kamusal mallardan özgülenme amacına uygun olarak, herkesin eşit ve serbestçe yararlanabilmesine genel yararlanma; belirli kişi ya da kişilerin, kamusal mallardan başkalarının yararlanmalarını da ortadan kaldıracı bir biçimde yararlanmalarına ise özel yararlanma adı verilir.

Kamusal mallardan özel yararlanmalar izne tabidir. Buna izin ilkesi denilmektedir. Kamusal mallardan özel yararlanma karşılığı olarak bir bedel alınır. Buna da bedel ilkesi denir. Özel yararlanmalarda geçicilik esastır. İzin ile yararlanmalarda, idârenin kamusal malının korunması amacıyla malı her zaman kendi kullanımına alabileceği; verdiği izni süresi sona erdiğinde yenilemeyebileceği ve izin süresi sona ermeden de kamu yararının gerektirdiği durumlarda izni geri alabileceği kabul edilmektedir. Bu yararlanmanın geçiciliği ilkesi olarak adlandırılmaktadır.

İdârenin Özel Malları

İdârenin Özel Malı Kavramı: İdârenin mülkiyetinde olan ve idârenin üstlendiği görevlerin yürütülmesinde doğrudan doğruya etkisi olmayan mallara idârenin özel malları denir.

İdârenin Özel Mallarının Ortak Özellikleri şöyle sıralanabilir:

İdârenin özel malları kural olarak özel hukuk kurullarına tâbidir.
İdâre, özel mallarını, satın alma, miras, bağış gibi özel hukuk hükümlerine göre elde eder.
İdârenin özel malları dolayısıyla çıkan uyuşmazlıklar, kural olarak adli yargının görev alanına girer.
Özel mallara da bazı durumlarda, kamu hukuku kuralları uygulanır. Örneğin devletin (hazinenin) özel malları da kamusal malları gibi haczedilemez.
İdârî İrtifaklar
Özel mülkiyet kapsamındaki taşınmazların kullanımına, toplum yararı amacıyla getirilen en önemli sınırlamalardan bir tanesi de idârî irtifaklardır. İdârî irtifaklar kamu ya da kamusal mallar yararına özel mülkiyet kapsamındaki taşınmazlar üzerinde kurulan sınırlamalar olup, mülkiyet hakkından kaynaklanan bazı ikincil hakları kısmen veya tamamen sınırlandırmaktadır.

İdârenin Gelir Kaynakları ve Alacakları
Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin gelirleri üç kaynaktan sağlanmaktadır. Bunlar;

İdârenin özel hukuka ilişkin gelir kaynakları ve alacakları,
İdârenin kamu hukukuna ilişkin alacakları ile
İdârenin borçlanma kaynaklarıdır.
İdârenin Özel Hukuka İlişkin Gelir Kaynakları ve Alacakları, genel bütçe kapsamındaki idârelerin kamu görevi ve hizmeti dışında ilgili kanunlarında veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde belirtilen faaliyetlerinden ve fiyatlandırılabilir nitelikteki mal ve hizmet teslimlerinden sağlanan ve genel bütçede gösterilen gelirlerdir.

İdârenin Kamu Hukukuna İlişkin Alacakları: Kamu alacakları, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin kamu hukukundan doğan ve bu hukuk hükümlerine tâbi olan alacaklarıdır. Kamu alacak ve gelirlerinin en önemlileri; Vergiler, Para cezaları, Resimler, Harçlar, Bedel, Ruhsatiye, Şerefiyeler ve Kamu kredileri dir.

Kamu Alacaklarının Tahsili: Her ne kadar idâreye kamusal alacaklarını tahsil edebilme açısından özel kişilere göre bir üstünlük ve ayrıcalık tanınması ve böylelikle kamusal alacakların güvence altına almasının sağlanması gerekse de bu gerekliliğe tam olarak uyulmamıştır. Amme

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'la yalnızca bazı kamu tüzel kişilerinin kamusal alacakları düzenlenmiştir. Kanun'a göre özel tahsil yöntemini sadece devlet genel idâresi, il özel idâreleri ve belediyeler uygulayabilmektedir. Sayılanlar dışındaki kamu tüzel kişileri her türlü alacaklarını İcra İflas Kanunu'nun öngördüğü yöntemle tahsil edecektir.

Kamu Alacaklarının Düşmesi, temel olarak beş şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; Ödeme, Zamanaşımı, Terkin, Takas ve Ölüm dür.

İdârenin Borçları

İdârenin borç kaynakları kamu kredileri, çeşitli mahkeme ilamları, idârenin imzaladığı her türlü borçlandırıcı sözleşmeler, idârenin haksız fiilleri, mevcut kamu hizmetlerinin genişletilmesi veya yeni bir kamu hizmetinin kurulması, personel giderleri, çeşitli bakım ve onarım masrafları şeklinde olabilir.

Belirtmek gerekir ki idârenin borçlarını ödememesi açısından temel ilke idâre aleyhine "cebri icra yasağı"dır. Ancak yargı kararlarının idâre tarafından yerine getirilmemesi, idârenin borçlarını ödememesi ve bunda ısrar etmesi durumlarında idâreden alacağı olan kişiler yetkili idâre mahkemelerinde maddi ve manevi tazminatı içeren tam yargı davası açabileceklerdir.

İdâreye Mal veya Hak Kazandıran Yöntemler
İdâreye mal veya hak kazandıran en önemli kamusal yöntemler; Kamulaştırma, Dolayısıyla kamulaştırma, İstimvâl (Rekizisyon), Geçici işgal, Devletleştirme, Zoralım (Müşadere) ve İhale yöntemleri dir.

Kamulaştırma

Danıştay kararlarına göre kamulaştırma; mal sahibinin istekli olup olmadığına bakılmaksızın, özel mülkiyet içinde bulunan bir gayrimenkulün veya irtifakın yahut kaynağın kamu malları arasında yer almasını sağlayan bir idârî yoldur. Diğer bir ifadeyle Kamulaştırma, Devlet veya kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği durumlarda, bedelini peşin ödemek koşuluyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamına veya bir kısmına yasada gösterilen yöntemlere göre kamu yararına el koymasidir.

Malikin kabul etmesi hâlinde, kamulaştırılan taşınmaz malın bedeli yerine, idârenin kamu hizmetlerine tahsis edilmemiş olan taşınmaz mallarından, bu bedeli kısmen veya tamamen karşılayacak miktarının verilmesine "trampa yoluyla kamulaştırma" denilmektedir.

Trampa, bir hak veya bir malın başka bir hak veya mal ile değiştirilmesini amaçlayan sözleşmedir.

Kamulaştırmanın Özellikleri şöyle sıralanabilir:

Kamulaştırma, bireylerin veya özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde olan taşınmazların, kaynakların veya irtifakların üzerinde yapılabilir. Kamulaştırma işlemini yapmaya devlet veya Kamulaştırma Kanunu'nda sayılan kamu tüzel kişilerinin yetkili organları ya da mercileri yetkilidir. Kamulaştırma karşılığı olarak taşınmazın gerçek değeri ödenir.

Kamulaştırma bedeli ile artırım bedeli kural olarak peşin ve nakden ödenir.

Kamulaştırma, hem idârî yön hem de adlî yönü olan bir işlemdir.

Acele Kamulaştırma; Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'nun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar alınacak hâllerde veya özel yasalarla öngörülen olağanüstü durumlarda, kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere bir taşınmazın kamulaştırılmasıdır

Kamulaştırma Süreçleri: Kamulaştırma işlemi, idârî ve yargısal süreci olan bir işlemdir.

İdârî süreç: Kamulaştırma işleminin idârî süreci, kronolojik olarak; yeterli ödeneğin sağlanması, kamu yararı kararının alınması, taşınmazın, kaynağın veya irtifakın belirlenmesi, kamulaştırılacak şeyin değerinin saptanması ve satın alma şeklinde olmaktadır.

Kamulaştırmadan Vazgeçme; idâre, kamulaştırma işlemi tamamlanmadan her aşamasında, bedel tespit davası açılmış ise, bu dava kesinleşmeden, kısmen ya da tamamen kamulaştırmadan vazgeçebilir.

Yargısal süreç: Satın alma usulünün uygulanması sonucunda tarafların anlaşamaması durumunda, kamulaştırma yapmak isteyen idârenin adlî yargı içinde yer alan asliye hukuk mahkemesine başvurusu ile başlamaktadır. Yargısal süreç, hem idârenin adlî yargı içinde yer alan asliye hukuk mahkemelerinde açacağı değer tespit ve tapu tescil davaları ile düzeltim davalarını, hem de taşınmaz sahibinin adlî yargı yerinde açacağı düzeltim davası ile idârî yargıda açacağı iptal davasını kapsamaktadır.

Kamu yararında belirtilen amacın gerçekleşmemesi, ya da gerçekleşme olasılığının ortadan kalkması hâlinde, kamulaştırılan malın sahibine geri verilmesi yoluna "mâlikin geri alma hakkı" denir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Kamulaştırmanın Yargısal Denetimi üç şekilde yapılır:

Taşınmazın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesinde kamulaştırma yapan idârenin açmış olduğu bedel tespiti ve taşınmazın tescil taleplerini içeren davalar;
Kamulaştırma işleminin iptaline ilişkin idârî yargıda açılacak iptal davaları ve
Son olarak maddi hatalara karşı adlî yargıda açılacak olan düzeltim davalarıdır.
Bekletici Mesele; Bir dava hakkında esas kararı verebilmek için, bir başka yargı makamında çözülmesi gereken sorunun sonucunun beklenmesidir.

Dolayısıyla Kamulaştırma
İdârenin özel mülkiyet konusu olan herhangi bir taşınmazı, bilerek veya bilmeyerek kamulaştırma usulüne uymaksızın, kamulaştırma işlemine başladığı tarihte tamamlamadan ve bir bedel ödmeden "fiilen işgal" etmesi ve bir kamu hizmetine tahsis ederek üzerinde bazı bayındırlık eserleri gerçekleştirmiş veya söz konusu taşınmazın kullanımını engellemiş olması halinde; bu gibi durumlarda özel mülkiyete konu olan o taşınmaz kamu hizmetiyle kaynaşmış, dolayısıyla kamulaştırılmış olur.

Türk yargı kararlarında ve hukuk öğretisinde dolayısıyla kamulaştırmaya, kamulaştırmaz el koyma ve kamulaştırmaz el atma da denmektedir.

İstimvâl (Rekizisyon)

Taşınır malların kamulaştırılmasına, taşınır ve taşınmaz malların kullanımının geçici olarak idâreye geçmesine ve askerlik dışında bireylere bedensel çalışma yükümlülüğü getirilmesine istimvâl adı verilir. İstimvâlin özellikleri şunlardır:

İstimvâlde idâre, kamu gücüne dayanarak, idârî işlem ve eylem yapar. İstimvâl kararı da bir idârî icrai işlemdir, sözleşme değildir.

İstimvâl vergi ve benzeri bir mali yükümlülük değildir.

İstimvâl yöntemi, ancak olağanüstü durumlarda uygulanabilir.

İdâre istimvâle, ancak maliklerin taşınır mallarını kendi rızaları ile devretmemeleri durumunda başvurabilir.

Kural olarak taşınır malın değeri veya taşınır ve taşınmazların kullanma bedelleri idâre tarafından ödenir.

İstimvâl konusu olacak taşınır ve taşınmaz malları elinde bulunduranlar, idâreye karşı sorumludur.

Geçici İşgal

Geçici işgal, bir bayındırlık hizmetinin görülmesi esnasında ihtiyaç duyulan taş, kum ve benzeri maddeleri çıkarabilmek ve hazırlayabilmek ya da bazı eşyaları depolayabilmek için özel mülkiyette bulunan bir taşınmaza idâre tarafından geçici olarak el konulmasıdır. Dava açma süresi, özel kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve idâre mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

Devletleştirme

Devletleştirme, yasama organının çıkardığı bir biçimsel yasa ile kamu hizmeti niteliği taşıyan bir özel işletmenin, kamu yararının zorunlu kıldığı durumlarda bütün malvarlığı ile idâreye geçmesidir.

Zoralım (Müsadere)

Zoralım (müsadere); Ceza Hukukunu ilgilendiren yasalarda belirtilen bazı durumlarda, işlenen suçlarda kullanılan veya bu suçlar sonucunda elde edilen belirli malların mülkiyetinin veya suç neticesinde elde edilen bazı kazançların mahkeme kararıyla maliklerinden ya da kazanç sahiplerinden alınarak kamusal bir kuruma verilmesidir. Suç konusu olmamakla birlikte, zoralım konusu eşyanın zoralımına sulh ceza hakimliği duruşmasız olarak karar verir.

İdârenin İhale İşlemleri

İhale ; idârenin görev alanına giren hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, karşılığı idâre tarafından ödenmek üzere gerekli mal ve hizmetlerin alınmasına veya bir işin yasada öngörülen usul kurallarına uymak suretiyle oluşturulan rekabet ortamı içerisinde katılan adaylardan en uygun teklifi sunan özel bir kişiye yaptırılmasına yönelik olan sözleşmelerin oluşum sürecine denmektedir.

İhaleye İlişkin Temel İlkeler: İhâleye egemen olan ilkeler şunlardır: Açıklık veya saydamlık ilkesi, Yarışma ilkesi, Uygun bedel ilkesi, İhâleye katılacaklarda belli yetenek ve koşulların aranması ilkesi, Yaklaşık maliyetin önceden hesaplanması ve Gizli tutulması ilkesi, Eşik değer ilkesi, Eşit muamele ilkesi, Kamuoyu denetimi ilkesi ve 4734 sayılı Yasada öngörülen diğer ilkeler. Açıklık ilkesi, bir ihalenin resmi gazete veya diğer gazetelerde ilân edilerek mümkün olduğu kadar çok kişinin ihaleye başvurusunun sağlanmasıdır. Açık ihâle yöntemi ise bütün isteklilerin teklif verebildiği yöntemdir.

İhalede Uygulanan Yöntemler: İdârenin yaptığı ihalelerde uygulanan yöntemler ihalenin tabi olduğu yasaya göre belirlenmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda ihale;

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Hazırlık aşaması,
Uygun bedelin sağlanması aşaması,
Sözleşmenin yapılması aşaması,
Sözleşmenin yürütülmesi aşaması ve
Uyuşmazlıkların giderilmesi aşaması şeklindedir.
4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda ihale;

Hazırlık aşaması,
Tekliflerin açılma ve değerlendirme aşaması,
Sözleşmenin yapılması aşaması,
İhale sonucunun bildirimi aşaması ve
Uyuşmazlıkların giderilmesi şeklindedir.
Belli İstekliler Arasında İhale Yöntemi; yapılacak
ön yeterlik değerlendirmesi sonucunda idârece
davet edilen isteklilerin teklif verebildiği bir
yöntemdir. Bu yöntem, işin niteliği gereği uzmanlık
gerektirmesi durumunda açık ihale yönteminin
uygulanmadığı hâllerde uygulanmaktadır.

Pazarlık Yöntemi; açık ihale veya belli istekliler
arasında ihale yöntemi ile yapılan ihale sonucunda
teklif çıkmaması; savunma ve güvenlikle ilgili özel
durumların ortaya çıkması üzerine ihâlenin acil
olarak yapılmasının zorunlu olması gibi
durumlarda uygulanan bir yöntemdir.

Doğrudan Temin Yöntemi; 4734 sayılı Kanunun
22. Maddesinde belirtilen hâllerde ihtiyaçların ilân
yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan
teminini sağlamaya yönelik bir yöntemdir.

Tasarım Yarışmaları Yöntemi; İdâreler gerekli
gördükleri mimarlık, mühendislik, kentsel tasarım
projeleri, şehir ve bölge planlama ile ilgili bir plan
veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik
olarak, ilgili mevzuatında belirlenecek usûl ve
esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilân
yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme
yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma
yaptırabilir.

İhale Komisyonu; idârenin, ihale ve harcama
yapma yetki ve sorumluluğuna sahip kişi (ihale
yetkilisi) veya kurulunun görevlendireceği en az
beş ve tek sayıda kişiden oluşan komisyondur.

ÜNİTE 4: İDÂRÎ İŞLEMLER

İdari İşlem Kavramı

İdare hukuku alanında idârenin tek yanlı irâde
açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk
düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku
işlemlerine idârî işlem denir.

İdârî işlemlerin özelliklerini şöyle sıralamak
mümkündür:

İdârî işlemler tek yanlıdır, yani idârî işlem
etkileyecek kişinin sonucu kabul edip etmemesinin
önemi yoktur.

İdârî işlemler kamu yararını gerçekleştirmek için
yapılır.

İdârî işlemlerin içeriği ve yapmakla yetkili kılınan
kamu görevlileri, önceden yasalarla saptanmıştır.
İdârî işlemler, hukuka uygunluk karinesinden
faydalanırlar ve yasalara uygun olarak yapılmaları
gerekir.

İdârî işlemler yürütülebilir işlemlerdir.

İdârî işlemler, re'sen icra yetkisi çerçevesinde
idâre tarafından kendiliğinden uygulanırlar.

İdari İşlemlerin Tasnifi

İdârî işlemler beş açıdan tasnife tabi tutulmaktadır.

Bu tasnifler, organik açıdan, maddî açıdan,
irâdelerin açıklanması açılarından, hukuksal
etkilerinin niteliği açısından ve iptal davalarına
konu edilme açısından yapılmaktadır.

Organik Açıdan İdari İşlemler

İdare işlevi sadece devletin yürütme organının
doğal uzantısı konumunda olan idâre aygıtı
tarafından değil, devletin bütün organları
tarafından yerine getirilmektedir. Böyle olunca idârî
işlemler, sadece yürütme organı veya idâre aygıtı
tarafından değil, bütün devlet organları tarafından
yapılması da doğaldır. İşte organik tasnif bir idârî
işlemin hangi devlet organı tarafından yapıldığını
belirleyen bir tasniftir. Organik tasnife göre idârî
işlemler; yasama organının idârî işlemleri, yargı
organının idârî işlemleri ve yürütmenin (idârenin)
idârî işlemleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Maddî Açıdan İdari İşlemler

İdârî işlemlerin, doğrudukları hukuksal sonuca
göre kendi aralarında yapılan tasnife, maddî
açıdan tasnif denmektedir. Bu tasnife göre idârî
işlemler, dörde ayrılmaktadır. Bunlar; genel
düzenleyici işlemler, birel işlemler, karma işlemler
ve birden çok ilgilie yönelik bireysel işlemlerdir.

Genel işlemler ile sürekli, soyut, nesnel ve genel
durumlar belirlenir. Bunlar, hukuk düzenine yeni
kurallar getiren, var olan kuralları veya bir kuralı
değiştiren ya da kaldıran işlemlerdir. İdârî işlem
niteliğindeki genel işlemler; tüzükler, yönetmelikler
ve adsız düzenleyici işlemlerdir.

Tüzük: Bir kanunun uygulanmasını göstermek
veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanuna aykırı
olmamak şartıyla ve Danıştay'ın incelemesinden
geçirilerek Bakanlar Kurulunca çıkarılan yazılı
hukuk kuralları idi. Parlamenter rejim dönemimizde
çkarılan tüzükler, yürürlükten kaldırılıncaya kadar
veya Danıştay tarafından iptal edilinceye kadar
yürürlükte kalacaklardır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Yönetmelik: Devlet teşkilatı içinde bulunan Devlet veya kamu tüzel kişiliğine sahip idârelerin kendi alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlayan veya kendi idârelerinin çalışma yöntemlerini düzenleyen hukuk kurallarıdır.

Adsız Düzenleyici İşlem: Anayasada yer alan tüzük ve yönetmelik dışında, idârenin bu isimleri kullanmadan, yasal yetki ile ve yasalar çerçevesinde kural koyduğu işlemlere verilen genel isimdir.

Birel işlemler genel düzenleyici işlemlerin, belli bir kişiye, nesneye veya olaya uygulanması sonucu ve yalnız bunlar için geçerli durumlar oluşturan işlemlerdir. Birel işlemler, ilgisine kural olarak tebliğ edilir. Birel işlemler kendi içlerinde koşullu işlemler ve öznel işlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Maddî açıdan hem genel düzenleyici işlem hem de birel işlem özelliği gösteren işlemlere karma işlem denmektedir. Bireysel nitelik taşıyan, fakat aynı durumda bulunan birden çok kişiyi ilgilendiren işlemlerdir.

İradelerin Açıklanması Açısından İdari İşlemler
İradelerin açıklanması açısından idârî işlemleri irâdeyi açıklama biçimi açısından, sonra da irâde açıklama nedeni açısından olmak üzere iki açıdan incelemek gerekir.

İradelerin açıklanma biçimi açısından idârî işlemler, basit, birleşme ve kolektif olmak üzere üçe ayrılırlar. İradelerin açıklanma nedeni açısından idârî işlemleri re'sen yapılanlar ve katılma işlemler olmak üzere ikiye ayırmaktayız.

Hukuksal Etkisinin Niteliği Açısından idari İşlemler
İdârî işlemlerin doğurduğu hukuksal etkinin niteliği üç ayrı açıdan incelenebilir. Dolayısıyla, idârî işlemin sonucunun içeriği açısından, bireylerin sahip olduğu haklara etkisi açısından ve etkileme süresi açısından ayrı ayrı tasnife tabi tutmak gerekmektedir.

Hukuksal etkisinin içeriği açısından idârî işlemler; üç türdür. Bunlar; emredici idârî işlemler, yapıcı idârî işlemler ve belirleyici idârî işlemlerdir.

Bireylerin sahip olduğu haklara etkisi açısından idârî işlemler; yararlandırıcı idârî işlemler, yükümlendirici idârî işlemler ve güvence sağlayan idârî işlemler olmak üzere üçe ayrılmaktadırlar.

Etkileme süresi açısından idârî işlemler, geçici etkili idârî işlemler ve etkisi sürekli idârî işlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İptal Davalarına Konu Olup Olmayacağına Göre idari İşlemler
İptal davasına konu olup olmayacağına göre idârî işlemler ikiye ayrılmaktadırlar. Bunlar iptal davasına konu olabilecek idârî işlemler ve iptal davasına konu olmayan idârî işlemlerdir.

İdari İşlemleri Öğeleri
Özel hukuk işlemlerinin kurucu öğeleri, irâde açıklaması (icap ve kabulü içeren irâde açıklamaları), bu irâdelerin yöneldiği sonuç (hukuksal işlemin sonucu) ve bazı durumlarda şekilden ibarettir. Fakat idârî işlemler gerek yöneldikleri amaç gerekse yapılarındaki açıklanan irâde ve birçok açıdan özel hukuk işlemlerinden oldukça farklıdır. Bu farklılık yasa koyucu tarafından da dikkate alınmış ve İdârî Yargılama Usulü Kanunun 2. Maddesinde idârî işlemlerin öğeleri; yetki, şekil, sebep (neden), konu ve maksat (amaç) olarak saymıştır.

Yetki

İdâreye sağlanan hukuksal güce, yetki denmektedir. Bu güç idâreye yasalarla verilir. "İdârenin kanuniliği ilkesi" gereğince, idâreye tanınmayan bir yetki kullanılamayacağı gibi, idâreye tanınan yetki de mutlaka kullanılmalıdır. Eğer idâreye yasalarla tanınan yetkinin dışına çıkmışsa veya bu yetki hiç kullanılmamışsa, yapılan idârî işlem yetki yönünden hukuka aykırı olur.

İdârî işlemler kamu gücü kullanılarak yapılmaktadırlar. İdârî işlem yapma yetkisinin geçerli ve hukuka uygun olabilmesi için, iki koşulun bir arada bulunması gerekir: Bunlardan birincisi; ilgili makamda bulunan ve idâre adına irâde açıklayan gerçek kişinin (kamu görevlisinin) fiil ehliyetine sahip olmasıdır. İkincisi de o kişinin bu yetkiyi kullanabilmesi için kamu gücüyle donatılmış olmasıdır.

Bir idârî işlem yapılırken yetki kuralları, o işlem geri alınırken veya kaldırılırken de uygulanacaktır. Buna "yetkide paralellik ilkesi" denmektedir. Ancak yazılı hukuk kuralları, bunun aksini de hüküm altına alabilirler.

Bir idârî işlemin yapılmasında hangi idârî makam veya organın yetkili olduğu, bir sorun olarak karşımıza çıktığında, yetki kavramının kişi, konu, yer ve zaman açısından ayrı ayrı incelenmelidir.

İdârî yetkili olan kamusal makamlar veya kamu görevlileri mevzuatta ayrıntılı biçimde düzenlenmişlerdir. Bu nedenle mevzuat tarafından belirtilmeyen makam veya görevlilerin yaptıkları işlemler hukuk açısından sakat olarak ortaya

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

çıkılmaktadırlar. Çünkü idâre adına irâde açıklamaya yetkili olmayan bir görevlinin yaptığı idârî işlemler “kişi yönünden yetkisizlik” durumunu, bir başka deyişle yetki gaspı durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Konu yönünden yetki kavramı, hangi konulara veya görevlere ilişkin idârî işlemlerin, hangi idârî makamlardaki kamu görevlileri tarafından yapılacağını ifade eder. İdârî makamlara verilen görev ve yetkilerin hangi coğrafi alan içerisinde kullanıldığını anlatan terime, “yer yönünden yetki” denir. Amu görevlilerine tanınan işlem yapma yetkisinin hangi süre içerisinde kullanılması gerektiğini belirleyen kavrama, “zaman yönünden yetki” denir.

Şekil (Biçim)

Şekil, idârî işlemin hem biçimini hem de yapılırken uyulması gereken usulü gösterir. İdârî Yargılama Usulü Kanunu tarafından idârî işlemin bir ögesi olarak sayılan şekil hem idârî işlemin hazırlanış yöntemini hem de dış görünüşünü kapsayacak biçimde kullanılmıştır. Bir idârî işlemin yapılmasında hangi şekle uyulacağını hukuk kuralı tarafından belirlenmesi durumunda, söz konusu işlemin bu şekle uygun biçimde yapılması idâre açısından bir zorunluluktur. Bir idârî işlem yapılırken izlenen usul veya yöntemler, o işlem geri alınırken veya kaldırılırken de uygulanır. Buna “usulde paralellik ilkesi” denir. Ancak yazılı hukuk kuralları, bunun aksini de hüküm altına alabilirler. İdârî işlemlerin şekil ögesi, yazılı olup olmamalarına göre yazılı şekil ve yazılı olmayan şekil olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Şekil kuralları, aslî olup olmadıklarına göre iki kümeye ayrılır. Bunlardan birincisi “aslî” şekil kuralları, diğerleri de “tâlî” ya da ikincil şekil kurallarıdır.

İdârî işlem yapılırken mutlaka uyulması gereken şekil, aslî şekildir. Şekle ilişkin bir kuralın aslî şekil kuralı olup olmadığı, idârî işlemin sonucunu etkileyip etkilemediğine bakarak anlaşılabilir. Aslî şekil kuralları, yapılan idârî işlemin yönünü belirleyen veya bireylerin haklarını koruyan usul kurallarının içerisinde yer almaktadır. Şekil kurallarına aykırılık idârî işlemin sonucunu etkilemeyecekse, söz konusu şekil kuralı tali şekil kuralıdır.

Sebeup

İdârî işlemin sebep ögesine “neden” de denmektedir. İdârî işlemin yapılmasından önce var olan ve idâreyi o işlemi yapmaya yönelten nesnel etkenlere sebep denir. Sebeup ögesi, hukuksal bir işlem olabileceği gibi, bir olay da olabilir.

Gösterilen sebebin sadece hukuka uygun olması yetmez, aynı zamanda gerçeğe de uygun olması gerekir. Sebeup açısından idârî işlemler üç kümede toplanabilir. Bunlar; sebebi belli idârî işlemler, sebebi idâreye bırakılan idârî işlemler ve sebeup gösterilmesi öngörülmemiş idârî işlemlerdir.

Konu

Konu, idârî işlemin doğuracağı sonuçtur. İdârî işlemin konusu, o işlemin hukuk düzeninde yapacağı değişikliktir.

Maksat (Amaç)

İdârî işlemin maksadının mevzuat tarafından belirlenmesi kuraldır. Mevzuat böyle bir belirleme yöntemine başvurmazsa idârî işlemin maksat ögesi, kamu yararı olacaktır.

İdârî işlemin diğer ögelerindeki sakatlıkların araştırılması, kamu düzenini ilgilendirdiği için, davacı ileri sürmese bile idârî yargı yerleri tarafından kendiliğinden araştırılır. Fakat maksat ögesindeki sakatlıkların araştırılması kamu düzenini ilgilendirmedikinden, davacı tarafından ileri sürülmelidir. Maksat ögesi mevzuatta düzenleniş açısından, “genel maksat” ve “özel maksat” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İdari İşlemlerdeki Sakatlıklar

İdârî işlemlerde ortaya çıkan sakatlıklar üç türüdür. Bunlar, yokluk sonucunu meydana getiren sakatlıklar, idârî işlemin iptalini gerektiren sakatlıklar ve idârî işlemin iptalini gerektirmeyen sakatlıklardır.

Yokluk Sonucu Meydana Getirilen Sakatlıklar

İdârî işlemin ana ögelerinde ortaya çıkan ve o idârî işlemin varlık kazanmasına engel olan sakatlıklara yokluk sonucunu meydana getiren sakatlıklar denir. Kısaca yoklukla sakat idârî işlemlere yok hükmünde idârî işlem veya yok sayılan idârî işlem denir. Yok sayılan idârî işlemler, herhangi bir hukuksal sonuç doğurmazlar. Ancak idâre, yok sayılan işlemi de uygulamaya kalkışabilir. Bu durumda, bireyin tespit davası niteliğinde iptal davası açmaktan başka bir seçeneği yoktur. Fakat böyle durumlarda açılacak iptal davası süre kısıtlamasına uğramadan her zaman açılabilir.

Yokluk oluşturan sakatlıklar; fiilî memurluk, işlev gaspı, yetki gaspı, ağır ve açık yetki aşılması, hukukun açıkça öngördüğü sebebe dayanmadan işlem yapılması, hukukun açıkça öngördüğü şekil/usul kurallarına aykırı davranış ve hukukun öngörmediği konunun gerçekleşmesi biçimlerinde ortaya çıkmaktadırlar.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdari İşlemin İptalini Gerektiren Sakatlıklar
İptali gerektiren sakatlıklar, idârî yargı tarafından iptal edilmedikçe veya idâre tarafından geri alınmadıkça ya da kaldırılmadıkça idârî işlemin geçerliliğini etkilemeyen sakatlıklardır. Bu tür sakatlıkları, yokluktan ayıran en önemli özellik, süresi içinde dava açılmazsa, idârî işlemin hukuka aykırılığı artık idârî yargı önünde iddia edilemeyecek olmasıdır. Fakat idârî işlemin hukuka aykırılığı yine de devam eder. İdârî işlemin iptalini gerektiren sakatlıklar, idârî işlemin her ögesi açısından ortaya çıkmış olabilir. Bu sakatlıklar; yetki yönünden iptali gerektiren sakatlık, şekil yönünden iptali gerektiren sakatlık, sebep yönünden iptali gerektiren sakatlık, konu yönünden iptali gerektiren sakatlık ve amaç yönünden iptali gerektiren sakatlık olarak ifade edilmektedir.

İdârî işlemlerdeki yetki yönünden iptali gerektiren sakatlıklar; “yer yönünden yetkisizlik”, “zaman yönünden yetkisizlik” ve “konu yönünden yetkisizlik” biçiminde adlandırılmaktadır.

Şekil kurallarına aykırılık, idârî işlemin sonucunu etkileyecekse, söz konusu şekil kuralı asli şekil kuralıdır. Bunun tersi ise, yani şekil kurallarına aykırılık idârî işlemin sonucunu etkilemeyecekse, söz konusu şekil kuralı tali şekil kuralıdır. Genellikle, tali ya da ikincil şekil kurallarına uyulmadan yapılan idârî işlemler sakat kabul edilmez.

İdârenin işlem yaparken gösterdiği veya istek üzerine açıkladığı neden, o işlem için öngörülen neden değilse veya gösterilen neden başka bir hukuksal sonuç doğuruyorsa, ya da neden olarak gösterilen olgu ile işlem arasında kamu yararı açısından olağan bir ilişki yoksa işlem sebep yönünden hukuka aykırı olur.

Konu yönünden yokluk kadar ağır olmamakla birlikte hukukun öngörmediği sonuçları doğuran idârî işlemler, konu yönünden hukuka aykırı olurlar.

İdârenin kamu yararı dışında bir amaç güderek işlem yapması, idârî işlemi genel amaç yönünden sakatlar. Ayrıca, idârî işlem yapılırken, mevzuatın aradığı özel amacın dışında bir amaç güdüldürse, yine işlem hukuka aykırı olur ve iptal edilir.

İdari İşlemin İptalini Gerektirmeyen Sakatlıklar
Bu tür sakatlıklar, idârî işlemin geçerlilik kazanmasına engel olmayan, kamu düzenini olumsuz etkilemeyen sakatlıklardır. Bu tür sakatlıklar ileri sürülerek iptal davası açılması durumunda idârî yargı yeri davayı reddeder.

İdari İşlemlerin Sona Ermesi

İdârî işlemleri sona erdiren nedenler, işlemi yapan idârenin irâdesine bağlı olup olmaması açısından iki biçimde ortaya çıkar. Bunlardan birincisi, “işlemi yapan idârenin irâdesi dışında gerçekleşen nedenler” diğeri de “işlemi yapan idârenin irâdesine bağlı nedenler”dir.

İdari İşlemi Yapan İdârenin İrâdesi Dışında Gerçekleşen Nedenler

İşlemi yapan idârenin irâdesi dışında gerçekleşen sona erdirici nedenler, hukûkî nedenler, fiilî nedenler ve idârî işlemin kendiliğinden sona ermesi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. İdârî işlemlerin görevli yargı yerleri tarafından hukuka aykırılık nedeniyle iptal edilmesi ve yarar sağlayan idârî işlemlerin yararlanıcısının bu yararlanmadan feragat etmesi; idârî işlemi yapan idârenin irâdesi dışında sona erdiren hukûkî nedenler olarak değerlendirilmektedir. Bir idârî işlemin ilgisinin veya konusunun ortadan kalkması, idârî işlemi ortadan kaldıran fiilî nedenler olarak karşımıza çıkar. İdârî işlemin kendiliğinden sona ermesi durumu, belli bir süre veya koşula bağlanmış idârî işlemler açısından ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda işlemin ortadan kalkması için idârenin herhangi bir şey yapmasına gerek yoktur.

İdârî İşlemi Yapan İdârenin İradesine Bağlı Olarak Gerçekleşen Sona Erdirici Nedenler
İşlemi yapan idârenin irâdesine bağlı gerçekleşen sona erdirici nedenler, dört tanedir. Bunlar; geri alma, kaldırma, değiştirme ve düzeltmedir.

Geri alma: Hukuka aykırı bir idârî işlemin, idârenin yapacağı yeni bir idârî işlemle geçmişe etkili olacak biçimde ortadan kaldırılmasıdır. Sakat idârî işlemi geri alan ikinci karar, sakat idârî işlemi hükümsüz hâle getirmekte, doğurduğu ve doğuracağı bütün sonuçları ortadan kaldırmaktadır. Hukuka uygun yararlandırıci ve birel idârî işlemler hiçbir zaman geri alınamaz. Fakat Yargıtay ve Danıştay içtihadı birleştirme kararları dikkate alındığında, ilgisine yarar sağlayan hukuka aykırı idârî işlemlerin, dava açma süresi içinde geri alınabileceği sonucu çıkmaktadır. Kaldırma: İdârî işlemlere geleceğe dönük olarak son verilmesine kaldırma denmektedir. Kural olarak hukuka uygun idârî işlemlerin dayanakları yürürlükte olduğu sürece kaldırılmaları söz konusu olamaz. Bazı durumlarda, hukuka uygun idârî işlemler de yasalarda öngörülen koşulların gerçekleşmesi veya hukuksal dayanakta değişiklik meydana gelmesi durumunda kaldırılabilirler. Hukuka uygun birel işlemlerin kaldırılması kural olarak mümkün değildir. Fakat genel düzenleyici

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

idârî işlemler, kamu yararı gereğince her zaman kaldırılabilirler.

Değiştirme: İdârî işlemlerde zaman içinde değişiklikler yapılması gerekebilir. Değişiklik bazı durumlarda yeni bir işlem yapılması anlamına gelir.

İdârî işlemlerde yapılacak değişiklikler, ancak yasaya uygun ve geleceğe yönelik olarak yapılabilir. Aksi uygulama idârî işlemlerin geriye yürümezliği ilkesine aykırılık teşkil eder.

Düzeltilme: İdârî işlemi oluşturan irâdenin metne yanlış olarak geçmesi üzerine yapılan işlemidir. Düzeltme yeni bir öge içermediği için, yanlış yapılan işlem tarihine kadar geriye ve geleceğe yürütülür.

ÜNİTE 5: İDÂRENİN SÖZLEŞMELERİ

Giriş

İdârenin sözleşmeleri; idârî sözleşme kavramından daha geniş bir kavram olup hem idârî sözleşmeleri hem de idârenin özel hukuk sözleşmelerini kapsar.

Özel hukuk açısından sözleşme, belirli bir hukûkî sonuç oluşturmak için, eşitlik ilkesi çerçevesinde, en az iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irâde açıklamalarıyla ortaya çıkan hukuksal işlemlerdir.

İdârenin sözleşmeleri şöyle tanımlanabilir: “Belirli bir hukukî sonuç doğurmak için, bazen eşitlik ilkesi çerçevesinde bazen de idâreye üstünlük tanınarak, idâre ile kişiler arasında, karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamalarıyla yapılan hukuksal işlemlerdir.”

İdârenin Sözleşmelerinin Türleri

İdârenin taraf olduğu sözleşmeler, tabi olduğu hukuk dalına göre;

İdârenin özel hukuk sözleşmeleri ve İdârenin idarî sözleşmeleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

İdârenin idarî sözleşmelerine kısaca “İdarî sözleşmeler” denmektedir.

İdarî sözleşmeleri, idârenin özel hukuk sözleşmelerinden ayıran ölçütler şunlardır: Eğer yasalar idârenin taraf olduğu bir sözleşmeyi idârî sözleşme olarak belirlemişse, içeriği ne olursa olsun o sözleşmeyi idârî sözleşme olarak kabul etmemiz gerek-çektir. Eğer yasalar idârenin taraf olduğu bir sözleşmeyi özel hukuk sözleşmesi olarak belirlemişse, içeriği ne olursa olsun o sözleşmeyi özel hukuk sözleşmesi olarak kabul etmemiz gerekecektir. Çünkü yasa koyucu idârenin yapacağı o sözleşmenin niteliğini kendisi doğrudan belirlemiştir. Eğer yasalar idârenin taraf olduğu bir sözleşmeyi idârî sözleşme olarak belirlememişse; taraflardan en az biri idâre tüzel kişisi olursa, sözleşme kamu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin ise ve sözleşme özel hukuk

hükümlerini aşan hükümler içeriyorsa, sözleşme idârî sözleşmedir, aksi halde söz konusu sözleşme, idârenin özel hukuk sözleşmesidir.

İdârenin Özel Hukuk Sözleşmeleri

İdârenin özel hukuk hükümlerine göre yaptığı sözleşmelere idârenin özel hukuk sözleşmeleri denmektedir. Bu sözleşmeler yapılırken, idâre ile karşı taraf hukuk açısından eşit konumdadırlar. Bu tür sözleşmeler özel hukuk hükümlerine göre yapıldıklarından bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar adlî yargı içerisinde yer alan mahkemeler tarafından çözülecektir. İdârenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri beş tanedir. Bunlar;

Kamu ihale sözleşmeleri,
Abonman sözleşmeleri (su, elektrik, gaz, telefon abonelikleri),
1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri,
2006'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri,
Diğer özel hukuk sözleşmeleri olarak sayılabilirler. İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerini veren kamu kurumlarıyla bu hizmetlerden yararlanmak için kişilerin yaptığı sözleşmelere abonman sözleşmeleri denmektedir.

Türkiye’de kamu ihaleleri ve bunlar sonunda imzalanan sözleşmeler, üç kanuna göre yapılmaktadır: 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu.

İdârenin yapmış olduğu diğer özel hukuk sözleşmelerinden bazıları şunlardır: Bayilik sözleşmeleri, vedia (saklama) sözleşmeleri, öğrencilerle yapılan burs ve kredi sözleşmeleri, yüklenme senet sözleşmeleri, eczane anlaşmaları.

İdârenin İdarî Sözleşmeleri

İdârenin, idâre hukuku ilkelerine göre yaptığı sözleşmeler idarî sözleşmeler olarak adlandırılmaktadır. İdarî sözleşmelerin özelliklerini şöyle sıralanabilir: İdâre hukuku hükümlerine tabi olmaları, idâreye üstünlük ve ayrıcalıklar tanınması, konusunun, kamu hizmetlerine ilişkin bir konu olması, taraflardan birisinin idâre olması, bazen yasayla idarî sözleşme olarak belirlenmesi ve uyuşmazlıkların idarî yargıda çözümlenmesi.

İdarî yargı; idarî makamların idâre hukuku alanındaki faaliyetleri dolayısıyla ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümlenmesini konu alan bir yargı türüdür.

İdarî sözleşmeler; Klasik türler, Yeni türler ve Atipik türler olmak üzere üç grupta incelenmektedir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdarî sözleşmelerin klasik türleri; imtiyaz sözleşmeleri, müşterek emanet sözleşmeleri, iltizam sözleşmeleri, istikraz sözleşmeleri, yeraltı ve yerüstü servetlerin işletilmesine ilişkin sözleşmeler, idarî hizmet sözleşmeleri ve orman işletme sözleşmeleridir.

İdarî sözleşmelerin yeni türlerini; elektrik hizmetleriyle ilgili görevlendirme sözleşmesi, otoyollarla ilgili görevlendirme sözleşmesi, 1995-1999 yılları arasında yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri, 1997-2006 yılları arasında yapılan yap-işlet sözleşmeleri, kamu-özel ortaklığı sözleşmeleri ve telekomünikasyon alanındaki görev ve görevlendirme sözleşmeleri olarak saymak mümkündür.

Atipik idarî sözleşmelere, isimsiz idarî sözleşmeler de denmektedir. İdâre, klasik ve yeni türlerin dışında da idarî sözleşme koşullarını taşıyan değişik isimler altında sözleşme yapabilir. Çünkü idâreyi yapacağı sözleşmeyi önceden belirlenen bir türe sokmaya zorlayacak bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Bu sözleşmeler yapılırken bazen ihale yöntemlerine de başvurulmaktadır. Bu tip sözleşmelere, işletme hakkı sözleşmeleri örnek gösterilebilir.

İdârenin Sözleşmelerinin Bölümleri
İdârenin sözleşmeleri genellikle; Şartname ve Anlaşma olarak iki bölümden oluşurlar.

Şartname
İdârenin sözleşmelerinin yapılmasında ve uygulanmasında uyulacak koşulları belirleyen belgeye şartname denmektedir. Şartname, mevzuatımızda, Devlet İhale Kanunu ve Kamu İhale Kanununda ayrı ayrı düzenlenmiştir. Şartnameler; İdarî şartnameler ve Teknik şartnameler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İdarî şartnameler, idâre ile sözleşme imzalamak isteyenlere yönelik talimatları içerirler. Teknik şartnameler ise yaptırılacak işin projesini içerirler. Şartnameler, doğrudan doğruya idâre tarafından tek yanlı olarak düzenlenirler. Dolayısıyla, sözleşmeciler şartnamelerin hazırlanmasında idâre ile pazarlık yapma şansına sahip değildirler. Şartnameler iki türlü hüküm taşırlar. Bunlar;

Sözleşmenin yapılma sürecine ilişkin hükümler ve Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin hükümlerdir. Şartnamelerdeki sözleşmenin yapılması sürecine ilişkin hükümler, daima tek yanlı ve genel düzenleyici işlem niteliğindedir. Şartnamelerdeki sözleşmenin uygulanmasına yönelik olan hükümler, sözleşmeler imzalanıncaya kadar

düzenleyici işlem niteliğindedir, sözleşme imzalandıktan sonra ise akdî niteliğe bürünürler. Dolayısıyla sözleşmenin uygulanmasına yönelik şartname hükümlerini, sözleşme imzalandıktan sonra idâre tek taraflı olarak değiştiremez.

Anlaşma
İdâre ile sözleşmeci özel hukuk kişisi arasında imzalanan ve iki tarafın karşılıklı iradelerinin uyuştüğunu gösteren kısa bir belgedir. Anlaşma metninde tarafların iradelerini simgeleyen imzalarının bulunması gerekir. İdârenin sözleşmelerinin anlaşma kısmına karşı kural olarak üçüncü kişiler iptal davası açamazlar.

İdârenin Sözleşmelerinin Uygulanması
İdârenin sözleşmelerinin uygulanması, idârenin ve sözleşmecinin sözleşmede taahhüt ettikleri edimleri (yükümlülükleri) karşılıklı olarak yerine getirmeleri ile olur. Sözleşmelerin uygulanmasında, bir tarafın yükümlülüğü kendisi için bir borç, karşı taraf için bir hak oluşturur. Dolayısıyla, sözleşmelerin uygulanması demek, tarafların borçlarını ve yükümlülüklerini karşılıklı olarak yerine getirmeleri demektir.

Sözleşmelerde Sözleşmecinin Borçları
İdârenin sözleşmelerinde sözleşmecinin borçları; şahsen ifa, sözleşme ve şartname hükümlerine uygun, tam ve zamanında ifa ve dürüst ifa dır.

Şahsen ifa da sözleşmeci, sözleşmede hangi edimleri taahhüt ettiyse, kural olarak onları bizzat kendisi yerine getirmekle yükümlüdür. Sözleşmeci, sözleşmede üstlendiği yükümlülüklerini, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun biçimde, tam ve zamanında yerine getirmekle yükümlüdür. Sözleşmeci, sözleşmeyle üstlendiği yükümlülüklerini sadece sözleşme öncesi düzenlenen, ihale belgelerine, genel, özel veya teknik şartnamelere ve sözleşme hükümlerine göre değil, aynı zamanda dürüstlük kurallarına uygun olarak da yerine getirmekle yükümlüdür.

Sözleşmelerde Sözleşmecinin Hakları
İdârenin imzalamış olduğu sözleşmelerde sözleşmecinin hakları; ücret hakkı ve tazminat hakkı dır. İdârenin imzaladığı sözleşmelerde sözleşmenin karşı tarafı genellikle özel hukuk kişisidir ve sözleşme imzalarken kamu yararını gerçekleştirme amacı değil, kendi kazancını düşünecektir. Bundan dolayı da sözleşmedeki yükümlülüklerini yerine getirdiği sürece, ücret almaya hak kazanır.

İdârenin imzaladığı sözleşmelerin karşı tarafının ikinci hakkı, tazminat isteme hakkıdır. Çünkü sözleşmecinin "sözleşmenin malî dengesinin

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

gözetilmesini" istemeye, idârenin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesinden kaynaklanan zararlarının karşılanmasına ve haksız yere sözleşmenin feshedilmesinden kaynaklanan zararlarının giderilmesini istemeye hakkı vardır. Bunlar da ancak tazminat hakkının kullanılmasıyla elde edilebilir. Sözleşmecinin tazminat hakkı, eğer bir davaya konu olmuşsa ve dava sonucunda idâre aleyhine bir tazminata hükmedilmiş ise, verilen kararların yerine getirilmesi, genel hükümlere tabi olacaktır.

Sözleşmelerde İdârenin Borçları

Sözleşmeci gibi idâre de sözleşmede yüklendiği yükümlülüklerini iyi niyetle ve tam olarak yerine getirmek zorundadır. İdârenin bu genel borcunun dışında bazı özel borçları da olabilir. Örneğin bazı sözleşmelerde idâre, sözleşmeciye arazi sağlamak veya onun lehine kamulaştırma yapmak yükümlülüğü altına girebilir.

Sözleşmelerde İdâreye Tanınan Hak ve Yetkiler
İdâre, imzaladığı sözleşmelerde sözleşmeci karşısında birçok üstün hak ve yetkilerle donatılmıştır. Bu hak ve yetkiler, şöyle sıralanabilir:

Denetim ve yönlendirme yetkisi,
Yaptırım uygulama yetkisi,
Tek taraflı değişiklik yapma yetkisi,
Fesih yetkisi.

Denetim ve Yönlendirme Yetkisi: İdâre istediği zaman sözleşmecinin sözleşme hükümlerine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetleyebilir ve bu amaçla sözleşmeciden her çeşit bilgi ve belge isteyebilir. İdârenin bu yetkisi, idâre hukukunun genel ilkelerinden kaynaklanmaktadır.

Yaptırım Uygulama Yetkisi: İdâre, taahhütlerini sözleşmeye uygun bir biçimde ve zamanında yerine getirmeyen sözleşmeciye karşı yaptırım uygulama yetkisine sahiptir. Bu yetki, özellikle idarî sözleşmeler açısından önem kazanmaktadır. Çünkü, idârenin özel hukuk hükümlerinden kaynaklanan ödemelik (adem-i ifa) def'i ve adli mahkemelere başvurarak tazminat isteme hakkı, idarî sözleşmeler için yetersiz kalmaktadır. İdârenin sözleşmeciye uygulayabileceği yaptırımlar; parasal yaptırımlar, zorlayıcı yaptırımlar ve fesih yaptırımı olmak üzere gruplandırılmaktadır.

Tek Yanlı Değişiklik Yetkisi: Özel hukuk sözleşmeleri, ancak tarafların karşılıklı rızalarıyla değiştirilebilir. Buna "sözleşmelerin hükümlerinde değişiklik yapma özgürlüğü" denmektedir. Fakat kural olarak özel hukuk sözleşmelerinin tarafları, sözleşme hükümlerinde tek taraflı olarak değişiklik

yapamazlar. Buna da "ahde vefa ilkesi" denmektedir. İdâre hukukunda ise idarî sözleşmelerin tek yanlı olarak idâre tarafından değiştirilebileceği kabul edilmektedir. İdarî sözleşmelerde idâreye tek yanlı olarak değişiklik yapma yetkisinin tanınmasının nedeni, kamu hizmetlerinin değişkenliği ve günün koşullarına uyarlanmasının zorunlu olmasıdır.

Hizmet Yararına Fesih Yetkisi: Hizmet yararına fesih, sözleşmecinin kusurlu davranışından kaynaklanan yaptırım niteliğindeki fesih ten farklıdır. Bu tür fesih yetkisine, sözleşmecinin hiçbir kusuru olmasa bile idâre sahiptir. Ancak hizmet yararına fesih yetkisi, idârenin özel hukuk hükümlerine göre imzaladığı sözleşmelerde kullanılamaz. Çünkü bu tür sözleşmelerde tarafların eşitliği ilkesi geçerlidir. Hizmet yararına fesih yetkisi, ancak idarî sözleşmelerde kullanılabilir. Bu yetki mutlaka kamu yararına kullanılmalıdır.

Hizmet yararına fesih yetkisinin özellikleri şunlardır: Bu yetki, bütün idarî sözleşmelerde geçerli olan genel bir yetkidir. Hizmet yararına fesih, kamu düzenine ilişkindir. Sözleşmede öngörülmesine gerek yoktur. Hizmet yararına fesih durumunda sözleşmecinin tazminat isteme hakkı vardır.

Hizmet yararına fesih yetkisinin kullanılmasının özel bir türü, rachattır. İmtiyaza konu olan kamu hizmeti işletmesinin, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesindeki öngörülen koşullar çerçevesinde idâre tarafından satın alınmasına rachattır denmektedir.

Sonradan Gelişen Durumların İdârenin Sözleşmelerinin Uygulanmasına Etkileri
İmzalandıkları sırada var olmayan bazı durumlar veya olaylar, sözleşmeler uygulanırken sonradan ortaya çıkabilirler. Bu sonradan ortaya çıkan olaylar veya durumlar nedeniyle, idârenin imzaladığı sözleşmelerin hükümlerinin yerine getirilmesi zorlaşabilir veya imkânsız hale gelebilir. Bu yeni durum veya olaylar, sözleşmenin taraflarının borç ve yükümlülüklerini ya tamamen veya kısmen ortadan kaldırır ya da en azından bir tarafa yeni yükümlülükler yükler. İdârenin imzaladığı sözleşmelerin uygulanmasını etkileyen yeni olay veya durumlar, "mücbir sebep", "fait du prince" ve "öngörülemezlik" durumlarıdır.

Mücbir Sebep

Tarafların iradesi dışında ortaya çıkan, önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan, sözleşmenin yerine getirilmesini engelleyen dış kaynaklı olaylara mücbir sebep denmektedir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Mücbir sebebe, zorlayıcı neden de denmektedir. Mücbir sebebe örnek olarak, doğal afetler, yasal grevler, savaş ve seferberlik gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir. Mücbir sebeplerin varlığı, hem idâreyi hem de sözleşmeciyi, sözleşmeyi yerine getirme borcundan kurtarır. Bir başka deyişle, mücbir sebep nedeniyle yükümlülüğünü yerine getirmeyen taraftan karşı taraf tazminat isteyemez. Mücbir sebebin varlığı idârenin her türlü sözleşmesi için sonuç doğurur.

Fait Du Prince

İdarî sözleşmenin koşullarının, idârenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle ağırlaşması durumunda özel şirketin bu zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "fait du prince" ilkesi denir. Örneğin, sözleşmenin tarafı olan özel hukuk kişisi olan şirketin kullandığı bir hammadde üzerine konan yeni vergi, işçi asgari ücretlerinde ve sosyal sigorta primlerinde, sözleşmenin diğer tarafı olan idâre eliyle yapılan artışlar nedeniyle malî denge bozulur. Bu durumda idâre, özel şirketin zararını gidermekle yükümlüdür. Çünkü böyle durumlarda "idarî bilinmeyen nedenle" sözleşmenin dengesi bozulmuş olur.

Öngörülemezlik

Öngörülemezlik (imprevison) ilkesi, sözleşmenin taraflarının iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkan, sözleşmenin yapıldığı zamanda öngörülemeyen olaylar sebebiyle, sözleşmecinin olağandışı şekilde ağırlaşan yükünün bir kısmının idâre tarafından karşılanmasını ifade eden ilkedir. Öngörülemezlik kuramına göre idârenin, sözleşmenin karşı tarafı olan özel hukuk kişisinin zararını karşılayabilmesi için, mücbir sebep veya önlenemeyen durumda olduğu gibi mutlak bir imkânsızlık değil, ekonomik imkânsızlık söz konusu olacaktır. Öngörülemezlik kuramı gereğince, idârenin karşı tarafa yapacağı yardım, geçici niteliktedir.

İdârenin Sözleşmelerinin Sona Ermesi

İdârenin imzaladığı sözleşmeler iki biçimde sona ermektedir. Bunlardan;

Birincisi normal sona ermedir.

Diğeri de zamanından önce sona erme yani fesih tir.

Normal Sona Erme

Normal sona erme, sürenin dolması ve sözleşme konusu edimin yerine getirilmesi biçiminde olur.

Fesih

İdârenin yaptığı sözleşmelerin zamanından önce sona erdirilmesine fesih denir. Üç türlü fesih olabilir:

Tarafların karşılıklı anlaşmasıyla fesih, İdâre tarafından tek yanlı olarak fesih ve Mahkeme kararıyla fesih.

Tarafların Anlaşmasıyla Fesih: İdârenin sözleşmeleri, tarafların karşılıklı iradelerinin uyuşması ile sona erebilir. Bu tür feshe, tarafların anlaşmasıyla fesih denmektedir.

İdâre Tarafından Tek Yanlı Fesih: İdâre, bazı durumlarda imzaladığı sözleşmeleri tek yanlı olarak feshedebilir. Bu durumlar, sözleşmecinin kusuru nedeniyle fesih ve hizmet yararına fesih tir.

Sözleşmecinin Kusuru Nedeniyle Fesih:

Sözleşmecinin yüklendiği edimi yerine getirirken ağır kusur işlemesi durumunda, bir yaptırım olarak idâre sözleşmeyi tek yanlı olarak feshedebilir. Böyle bir durumda idârenin fesih için yargıya başvurması gerekmez. Ancak sözleşmeci, idârenin bu fesihte haksız olduğunu ileri sürerek idâre aleyhine tazminat davası açabilir.

Hizmet Yararına Fesih: İdâre, imzaladığı idarî sözleşmeleri, sözleşmecinin kusuru olmasa bile kamu yararının gerektirdiği durumlarda, tek yanlı olarak her zaman feshedebilir. Bu tür feshe hizmet yararına fesih denir. Ancak idâre bu tür fesih yetkisini kullandığı zaman, sözleşmecinin tazminat isteme hakkı doğar.

Mahkeme Kararıyla Fesih: İdârenin sözleşmeleri, idârenin veya sözleşmecinin talebi üzerine mahkeme kararıyla sona erdirilebilir. Bu duruma, mahkeme kararıyla fesih denir.

İdârenin Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalar İdarî sözleşmelerden kaynaklanan davaları, idârenin sözleşmelerinin niteliğine göre; "İdârenin özel hukuk sözleşmelerinden kaynaklanan davalar" ve "İdarî sözleşmelerden kaynaklanan davalar" şeklinde ikiye ayırmak gerekmektedir.

İdârenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden

Kaynaklanan Davalar

İdârenin özel hukuk sözleşmelerinin akdî hükümlerinden kaynaklanan davalar, adlî yargıda çözülecektir. Çünkü idârenin özel hukuk sözleşmelerinin akdî hükümleri açısından taraflar arasında eşitlik söz konusudur. İdârenin özel hukuk sözleşmelerinin imzalanmasından önce izlenmesi gereken idarî usuller çerçevesinde yapılan ve sözleşmeden ayrılabilen işlemlerden kaynaklanan davalar ise idarî yargıda açılacaktır.

İdarî Sözleşmelerden Kaynaklanan Davalar

İdarî sözleşmelerden kaynaklanan davalar, kural olarak idarî yargıda çözülür. Davalar, ister

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

sözleşme öncesi yapılan ve ayrılabilir idarî işlemlerden kaynaklanan davalar olsun isterse sözleşmenin düzenleyici veya akdî nitelikteki hükümlerinden kaynaklanan davalar olsun, fark etmez.

İdarî sözleşmelerden kaynaklanan davaların görüm ve çözümü konusunda üç olasılık vardır. Bunlar; Tam yargı davaları, İptal davaları ve Tahkim yolu dur.

İdarî Sözleşmelerden Kaynaklanan Tam Yargı Davaları: İdarî sözleşmelerin akdî kısmından kaynaklanan uyuşmazlıklar hakkında tarafların açtığı davalar tam yargı davasıdır. Tam yargı davaları, İdarî Yargılama Usulü Kanununun 2/b maddesinde, idarî eylem veya işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan zarara uğrayanlar tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır.

Tam yargı davası ile idare hukuku alanında ihlal edilmiş bir hakkın yerine getirilmesi veya uğranılan zararın giderilmesi sağlanır. İdarî sözleşmelerden kaynaklanan tam yargı davalarını ancak sözleşmenin tarafları açabilirler. Ancak, idarî sözleşmelerin konusu olan kamu hizmeti iyi yürütülüyorsa ve bundan üçüncü kişilerin hakları zarar görmüşse, hizmet kusuruna dayanarak sözleşmeyi imzalayan idâreye karşı tam yargı davası açabilirler.

İdarî Sözleşmelerden Kaynaklanan İptal Davaları: İdarî yargıda iptal davaları, idarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalar. Kural olarak idarî sözleşmelere karşı iptal davası açılamaz. Bunun birkaç istisnası vardır.

Birinci istisna, sözleşme yapılmadan önce idârenin yaptığı sözleşmeye hazırlık işlemleri, ayrılabilir işlem niteliğinde olduğundan iptal davasına konu edilebilir. Ayrılabilir işlem teorisine göre, birden çok işlem den oluşan bir süreçte, işlemlerden her birinin nihai işlem den ayrı, ondan bağımsız bir kimliği veya etkisi var ise, iptal davasının konusunu oluşturmak bakımından, içinde bulunduğu idarî süreçten ayrılarak iptal davasına konu olabilecekleri kabul edilmektedir. Ancak buradaki ayrılabilir işlemler de iki türdür:

Birinci tür ayrılabilir işlemler, sözleşmenin yapılmasına ilişkindir ve bu tür ayrılabilir işlemlere karşı, sözleşmeci ve üçüncü kişiler iptal davası açabilirler.

İkinci tür ayrılabilir işlemler ise, sözleşmenin uygulanmasına ilişkindir. Bu tür ayrılabilir işlemlere karşı sadece üçüncü kişiler iptal davası açabilirler. Ayrılabilir işlemin iptalinden sonra yapılması gerekenleri, idare ve sözleşmeci birlikte kararlaştırmalıdır. Bu durumda dört şey yapılabilir: Birincisi, idare iptal edilen ayrılabilir işlemin yerine hukuka uygun bir ayrılabilir işlem yapabilir. İkincisi, iyi niyetli olan sözleşmecinin zararını tazmin ederek sözleşmeyi tek yanlı olarak feshedebilir. Üçüncüsü, idare veya sözleşmeci, idarî yargıya başvurarak sözleşmenin feshedilmesini isteyebilirler. Dördüncüsü, idare ve karşı taraf anlaşarak sözleşmeyi feshedebilirler.

İkinci istisna, sözleşmenin düzenleyici hükümlerine karşı açılan iptal davalarıdır.

Üçüncü istisna, sözleşmeli kamu görevlisi çalıştırmak için yapılan idarî hizmet sözleşmeleridir. Bu tür sözleşmelerin hem akdî hükümlerine, hem düzenleyici hükümlerine hem de sözleşme yapılmadan önce idârenin yapması gereken hazırlık işlemlerine karşı iptal davası açılabilir.

Son istisna ise, idarî sözleşmelere karşı iptal davasının açılabilmesine ilişkin bir yasa hükmünün bulunmasıdır.

İdarî Sözleşmelerden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar İçin Tahkim Yolu: İdarî sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar için son yol olarak tahkim yolu gösterebilir. Tahkim, tarafların aralarındaki mevcut veya muhtemel bir uyuşmazlığın hakemlerce çözülmesi için yaptıkları bir anlaşmadır. Devlet tarafından denetlenen, kararları kesin hüküm oluşturan ve tıpkı mahkeme kararları gibi icra edilebilen özel bir yargı faaliyetidir. İdarî sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde kural olarak tahkim yoluna gidilemez. Ancak Anayasamızda 1999 yılında yapılan değişiklikle, kamu imtiyazı sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için, millî ve milletlerarası tahkim yoluna başvurulabilmenin yolu açılmıştır.

ÜNİTE 6: KAMU HİZMETLERİ

Giriş

Kamu hizmeti, Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.

Kamu Hizmetinin Öğeleri

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi bulunmaktadır:

Birincisi, kamu hizmetini sunan (organik öge),

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İkincisi kamu hizmetinin sunulduğu kişiler,
Üçüncüsü kamu yararı,
Dördüncüsü de kamu hizmetine yönelik faaliyetlerdir.

Kamu Hizmetini Sunan (Organik Öge)

Bir faaliyetin kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için bu faaliyetin bir kamu tüzel kişisi veya onun gözetim ve denetimi altında özel hukuk kişileri tarafından yerine getirilmesi gerekir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından, kendi mal varlıklarını kullanarak ve kendi personeli eliyle yürütülen faaliyetler, kamu hizmeti olmaya elverişli faaliyetlerdir.

Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri üstlendikleri faaliyetleri doğrudan doğruya yürütebilecekleri gibi, bu faaliyetleri kendi denetimleri altında bulunan özel hukuk kişileri aracılığıyla da yürütülebilirler. Ancak özel hukuk kişinin yürüttüğü faaliyetin kamu hizmeti olarak kabul edilebilmesi için, bu faaliyetlerin yürütülmesi konusunda, idârenin kolluk yetkilerini aşan ve doğrudan faaliyetin işleyişine yönelik bir denetim yetkisine sahip olması ve o faaliyetin özel hukuk kurallarını aşan kamu hukuku rejimine tabi olması gerekir

Hizmetin Sunulduğu Kişiler

Kamu hizmetinin diğer ögesi, kamu hizmeti alanlar yani hizmetin arz edildiği kişilerdir. Sadece hizmeti alanlar değil, almaya aday olanlar da bu kapsamda değerlendirilir. Kamu hizmetlerinin kamusal ya da özel yönetim yöntemlerine tabi tutulmuş olmalarına göre, kişilerin kamu hizmetleri karşısındaki durumları da bazı farklılıklar göstermektedir.

Kamusal Yönetim Usullerine Tabi Hizmetler

Karşısında Bireylerin Durumu: Kamusal yönetim usullerine göre yürütülen kamu hizmetler karşısında kişiler kamusal-nesnel bir hukuki konuma sahiptir ve bu konumda kişilerin hakları hukuk kuralları tarafından belirlenmiştir. Bireyler bu hukuki durumun niteliği gereği olarak:

Eşitlik ilkesi uyarınca yararlanırlar.

Yararlananlar arasına girdikten sonra da düzgün, sürekli ve gereği gibi işlemlerini idâreden isteyebilirler.

İptal davası yoluyla, yararlanmayı engelleyen, hizmetin işleyişini aksatan mevzuata ve hukuka aykırı idârî işlemleri ortadan kaldırtabilirler.

Bu yüzden bir zarara uğramışlarsa tam yargı davası açarak zararlarını idâreye tazmin ettirmek imkânına sahiptirler.

Adayların ise eşitlik ilkesi gereğince yararlanmayı talep hakkı vardır.

Özel Yönetim Usullerine Tabi Hizmetler Karşısında Bireylerin Durumu: Kişilerin, özel yönetim

usullerine tabi kamu hizmetleri, özellikle iktisadî kamu hizmetleri karşısındaki durumlarının ilk bakışta bir ticari işletmenin müşterileriyle ilişkisine benzeyen ve sözleşmeye dayanan bir ilişkiden ibaret olduğu söylenebilir.

Özel yönetim usullerine tabi kamu hizmetlerinden yararlanma statüsüne, kişiler bir sözleşme ile girerler. Abonman sözleşmeleri olarak adlandırılan bu sözleşmeler uygulamada özel hukuk sözleşmeleri sayılıp, bu sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar adlî yargıda çözülür. Ancak abonman sözleşmelerin hükümleri ve koşulları düzenleyici işlemlerle belirlendiğinden, aslında katılmalı sözleşmelerdendir. İdâre özel hukuk hükümlerine tabi olan bu sözleşmelerde tek taraflı değişiklik yapma hakkını her zaman muhafaza eder.

Kamu Yararı (Kamu Hizmetinin Manevî Ögesi)

Kamu yararı, toplum için hayati bir değer ve önem taşıyan bazı faaliyetlerin kâr amacı gözetilmeksizin, idârece yürütülmek suretiyle toplumun bu hizmetlerden faydalandırılmasıdır. Özel hukuk kişilerince işletilmesine rağmen kamu yararı içerdiği için kamu hizmeti sayılan hizmetler vardır. Bunlara örnek olarak belediye sınırları içinde sefer düzenleyen özel halk otobüsleri verilebilir.

Kamu Yararını Hedefleyen Faaliyet (Kamu Hizmetinin Maddî Ögesi)

Kamu hizmetinin bir diğer ögesi, hem hukuk alanında hem de fizik alanında değişiklikler yapan faaliyetlerdir. Bundan dolayı kamu hizmetlerinin bireylere yönelik fiilî durumlar, kamu hizmetinin maddî ögesini oluşturmaktadır. Söz konusu maddî öge yani faaliyet (fiilî durumlar) olmazsa toplumun ortak ihtiyacı karşılanmamış olur. Bu durum ise "hizmet kusuru" nedeniyle idarenin sorumluluğunu gerektirir. Bir başka deyişle, kamu hizmetinin maddî ögesi, "organik öge" olarak adlandırılan kamu hizmetini sunanların kamu yararını gerçekleştirmek için giriştikleri faaliyetlerdir.

Kamu Hizmetlerinin Özellikleri

Kamu hizmetlerinin tümüne hâkim olan bazı özellikler vardır. Bu özellikler;

Süreklilik, kesintisizlik ve düzenlilik,
Genellik ve tarafsızlık,
Değişkenlik ve uyarlanabilirlik,
Eşitlik ve bedelsizlik ilkeleridir.
Süreklilik, Kesintisizlik ve Düzenlilik İlkesi
Düzenlilik ilkesi, belirli, düzenli, öngörülebilir ve herkese her zaman aynı yoğunlukta hizmet sunulması olarak tanımlanabilir. Süreklilik ilkesi ile anlatılmak istenen ise her bir kamu hizmetinin

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

niteliğine göre toplumun ortak ihtiyacı devam ettiği müddetçe verilmesidir. Kesintisizlik ilkesi de şüphesiz süreklilik ilkesinin yansıması ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Buna göre kamu hizmetlerinin sürekli olmasının yanında kesintisiz olması da gerekir. Bu ilkeler kamu hizmetinin kalitesini de ifade eder.

Genellik ve Tarafsızlık İlkesi (Eşitlik-Nesnellik)
İdare, kamu hizmetlerini sağlarken anayasal bir zorunluluk olarak herkese eşit ve adil davranmalıdır. Önceden belirlenen kurallar ışığında uygun olan herkes, aynı nispette ve yoğunlukta, herhangi bir ayrıma maruz kalmadan faydalanabilir. En temel anlamıyla eşitlik ve genellik ilkeleri bunu ifade eder.

Değişkenlik-Uyarılama İlkesi
Toplumun yapısı ile teknik imkânlar zamanla gelişip değiştiğine göre, kamu hizmeti de değişir. Değişkenlik ve uyarılamanın hız ve sınırı, idarenin içinde bulunduğu devletin ekonomik, bilimsel ve sosyal düzeyine göre farklılık gösterir.

Kamu Hizmetlerinin Bedelsizliği İlkesi
Bu ilke kamu hizmetlerinin bedelsiz olmasını ifade eder. Önemle belirtilmelidir ki günümüzde belirli bazı kamu hizmetlerinden faydalananlardan alınan belli miktardaki paralar bu ilkeye hâlel getirmez. Çünkü teknik anlamda bu paraların niteliği bir "bedel" değil, dolaylı birer "vergidir". Çünkü özel kişilerin faaliyetlerindeki gibi fiyat ya da ücret hesaplama değil, ilgili kişilerin veya kitlelerin ödeme gücünü de göz önüne alan bir katılma payı amacını gütmektedir.

Kamu Hizmetlerinin Kurulması, Düzenlenmesi, Kaldırılması
Bütün idarî faaliyetlerde olduğu gibi kamu hizmetlerinin kurulmasında, düzenlenmesinde ve kaldırılmasında, idarenin kanuniliği ilkesi geçerlidir.

Kamu Hizmetlerinin Kurulması
Kamu hizmetleri kanunla kurulmak zorundadır. Çünkü devlet ve idare adına para harcama yetkisi, ancak kanun koyucu tarafından bütçeyle verilebilir. Bir toplumda ortak bir ihtiyacın meydana gelmesiyle, idare ya doğrudan kamu hizmetini kendisi örgüt kurarak veya idarenin kolluk denetiminin ötesinde bir denetim ve düzenleme yetkisi çerçevesinde söz konusu kamusal ihtiyacı özel kişilerin karşılamasına izin verir. Özel kişiler tarafından kamu hizmeti yürütülmesi söz konusu olduğunda, bunun sonucu olarak özel kişilere kamu gücü ayrıcalıkları tanınır. Kamu gücü, idarenin kamu yararını gerçekleştirebilmesi için özel kişiler karşısında sahip olduğu üstün yetki ve ayrıcalıklardır.

Kamu Hizmetlerinin Düzenlenmesi
Kamu hizmetlerinin kurulduktan sonra düzenlenmesi, esas itibarıyla idareye aittir. Ancak, idare bu iç düzenlemeyi yaparken, temel hak özgürlükler bakımından, düzenleyici işlemlerin sınırlarını aşmamalıdır. Bundan dolayı, üçüncü kişilerin hak ve özgürlüklerine müdahale edilme ihtimali doğarsa son derece titiz davranılmalıdır, fakat hizmetten faydalananlar söz konusu ise bu derece bir hassasiyet gösterilmesine lüzum yoktur. Çünkü onlar zaten kamu hizmetinden faydalananlar bu şartları kabul etmişlerdir. Lakin elbette bu durum faydalananların hak ve özgürlüklerini zedeleyecek seviyede olmamalıdır.

Kamu Hizmetlerinin Kaldırılması ve Özelleştirme
Kamu hizmetlerinin kaldırılıp, özel teşebbüs hâline getirilmesi kanunla olmak zorundadır. Bir kamu hizmetinin konu, amaç ve yönetim usulü-nün değiştirilmesi de aynı esaslara bağlıdır. Bir kamusal ihtiyacın doğması üzerine ilk defa kurulan veya kamu yararı gereğince devletleştirme yöntemiyle kamu hizmeti hâline gelen idarî faaliyetler, kamusal ihtiyacın ortadan kalkmasıyla yetki ve usulde paralellik ilkesi çerçevesinde veya özelleştirme yöntemine uygun biçimde kaldırılır.

Yetkide paralellik ilkesi; kural olarak bir idarî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasıdır. Usulde paralellik ilkesi; idarî işlemin yapılması sırasında izlenen şekil ve usul kurallarının o işlemin değiştirilmesi veya kaldırılması sırasında da izlenmesi ilkesidir. Özelleştirme; iktisadî, malî, hukukî, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu kesimi faaliyetlerinin sınırlandırılmasına veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalar bütünüdür.

Kamu Hizmetlerinin Türleri
Kamu hizmetlerine bakış açısı, o hizmeti sunan özneye göre, tekel olup olmasına göre, hizmetin sunulduğu coğrafi yere göre, hizmetin konularına göre ve hizmete uygulanan yönetim usullerine göre farklılık göstermektedir.

Hizmeti Sunan Özneye Göre Kamu Hizmeti Türleri
Günümüzde kamu hizmetlerinin mutlaka klasik idare kuruluşları tarafından görülmesi şartı aranmamaktadır. Buna göre kamu hizmetleri;

Kamu tüzel kişileri tarafından sunulan kamu hizmetleri,
Özel hukuk öznelere tarafından sunulan kamu hizmetleri ve
Kamu-özel karma oluşumlar tarafından sunulan kamu hizmetleri olmak üzere üçe ayrılır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet “virtü-el kamu hizmeti” olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir.

Tekelli-Tekelsiz Olmalarına Göre Kamu Hizmeti Türleri

Kamu hizmetleri, konularını oluşturan faaliyetlerin özel kesime de bırakılmasına veya özel kesime tamamen yasaklanmasına göre iki türe ayrılmaktadır. Bunlar;

Tekel biçiminde yürütülen kamu hizmetleri ve Tekel biçiminde yürütülmeyen kamu hizmetleridir. Örneğin posta ve telgraf hizmetleri ile iş ve işçi bulma hizmetleri tekel kamu hizmetlerine örnek verilebilir. Buna karşılık aynı konuda hem kamu hem özel hukuk kişileri faaliyet gösterebiliyorsa bu da tekel olmayan kamu hizmeti sınıfına girer. Eğitim, sağlık ve şehir içi ulaşım hizmetleri tekel olmayan kamu hizmetlerine örnektir.

Hizmetin Sunulduğu Coğrafi Yere Göre Kamu Hizmeti Türleri

Kamu hizmetleri, yürütüldükleri coğrafi alana göre; Evrensel kamu hizmetleri, Ulusal kamu hizmetleri, Bölgesel kamu hizmetleri ve Yerel kamu hizmetleri olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Kamu hizmetinin sunulduğu alan, ülke sınırlarını aşılıyorsa, o hizmete evrensel kamu hizmeti denebilir. Buna örnek olarak internet erişimi hizmeti verilebilir.

Ulusal (millî) kamu hizmetleri, tüm ülke düze-yinde yürütülen ve bundan dolayı da ülkede yaşa-yan herkese sunulan kamu hizmetleridir. Buna TCDD’nin verdiği ulaştırma hizmeti örnek verilebilir.

Ülke sınırlarına ulaşmayan fakat il sınırlarını aşan ve “bölge” olarak adlandırılan coğrafi alanda sunulan kamu hizmetlerine bölgesel kamu hizmetleri denmektedir. Örneğin, bölgesel kalkınma ajansları böyledir.

Belli bir il, belde veya köy sınırları içinde yaşayan kişilere sunulan kamu hizmetlerine yerel kamu hizmeti denmektedir.

Kişilerin Yararlanma Biçimine Göre Kamu Hizmeti Türleri

Kamu hizmetleri, kişilerin yararlanma biçimlerine göre;

“Doğrudan doğruya bireysel yararlanma sağlayan kamu hizmetleri” ve

“Dolaylı ve birlikte yararlanma sağlayan kamu hizmetleri” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan kişisel faydalanma imkânı olan kamu hizmetlerinde fertlerin her biri idâreyle kendi arasında olmak üzere ilişki kurar. Örneğin, öğretim, sağlık, posta, su, gaz, elektrik gibi kamu hizmetlerinden kişiler ayrı ayrı faydalanırlar. Fakat yol ve köprülerden faydalanırken olduğu gibi, bazı hizmetlerden de kişisel olarak değil, dolaylı olarak faydalanırlar.

Konularına Göre Kamu Hizmeti Türleri

Kamu hizmetleri, konularına göre dört türdür:

İdârî kamu hizmetleri,
İktisâdî kamu hizmetleri,
Sosyal kamu hizmetleri,
Bilimsel, teknik ve kültürel kamu hizmetleri.
Kamu hizmetlerinin konuları, her zaman bu dört türden birinin içine tamamen sokulamayacağından, üstün nitelikleri göz önünde tutularak bir ayırım yapılmaktadır.

İdârî Kamu Hizmetleri: Bu hizmetler idârenin eskiden beri gördüğü geleneksel kamu hizmetleridir. Bayındırlık işleri, kamu mallarının bakımı ve korunması, eğitim ve öğretim, sağlık, tapu-kadastro hizmetleri, nüfus işleri gibi idârenin klasik faaliyetleri idârî kamu hizmetlerindendir. İdârî kamu hizmetlerinde kamu hukuku kuralları geçerlidir, kamu tarafından görülür ve buradan doğan uyuşmazlıklar idârî yargıda çözülür. İstisnaen kanunen ya da içtihatların müsaadesiyle bu uyuşmazlıklar adlî yargıda da görülebilir.

İktisâdî Kamu Hizmetleri: Bu hizmetler 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkmaya başlayan demiryolları, gaz, elektrik, telefon gibi sınaî ve ticari nitelikte olup daha çok imtiyaz usulü ile görürülen hizmetlerdi. Fakat, 20. Yüzyılın başından itibaren özellikle 1. Dünya Savaşından sonra devletin sanayi, ticaret, tarım ve maliye alanlarında, özel teşebbüslerle birlikte doğrudan doğruya yaptığı faaliyetler de iktisâdî kamu hizmetleri hâline getirilmiştir. İktisâdî kamu hizmetlerinde genel olarak özel hukuk kuralları uygulanır, fakat bu husus mutlak değildir; zira bu tür kamu hizmetlerinin bünyesi özel faaliyetlerle bütünüyle aynı değildir.

Sosyal Kamu Hizmetleri: Bu hizmetler, devlet ve öteki kamu tüzel kişileri tarafından öteden beri yürütülen emeklilik ve fakirlere yardım gibi faaliyetlerin yanı sıra, öncelikle 2. Dünya Savaşından sonra gelişmeye başlayan çalışma düzenine ve sosyal güvenliğe ilişkin faaliyetlerdir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Bunların bir kısmı idârenin tekelinde olup, (örneğin, iş ve işçi bulma) bir kısmı da özel teşebbüsle birlikte, yan yana yerine getirilmektedir. Ayrıca, sosyal kamu hizmetleri, ilgililer ve çoğu kez herkes için (örneğin, sosyal güvenlik) katılma zorunluluğu koyar. Kural olarak sosyal kamu hizmetleri salt pratik gerekçelerle özel hukuk rejimine tabi tutulmuşlardır.

Bilimsel, Teknik ve Kültürel Kamu Hizmetleri:
Genellikle özel faaliyetlere konu olan çeşitli yayınlar, tiyatro, müzik, resim ve sinema gibi kültür hareketleri, günümüzde idârenin doğrudan uğraş alanına girmektedir.

Bu alanlardaki çalışmaların nitelikleri, klasik idârî kamu hizmetlerinin örgüt biçimleri, işleyiş yöntemleri, görev ve yetki kuralları ve usulleriyle bağdaşmamaktadır. Bundan dolayı bu tür hizmetlerin görülmesi amacıyla özerk kuruluşlar, bağımsız personel, serbest usuller ve geniş maddi imkânlar kabul etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Kamu Hizmetlerinin Görülüş Usulleri

Kamu hizmetlerinin dokuz tür usulle görülmekte veya yürütülmektedir. Bu usuller; emanet usulü, müşterek emanet usulü, iltizam usulü, ruhsat usulü, imtiyaz usulü, yap-işlet-devret usulü, yap-işlet usulü, görevlendirme usulü ve özel yasalarla kurulan dernek ve vakıflar eliyle yürütülüş usulüdür.

Emanet Usulü

Kamu hizmetlerinin devlet tüzel kişiliği haricinde diğer kamu tüzel kişileri tarafından kendi araç gereç, personel ve imkânları kullanılarak yerine getirilmesine emanet usulü denir.

Müşterek Emanet Usulü

Bir kamu hizmetinin hasar ve zararı idâreye ait olmak ve onu üstlenen özel hukuk kişisine gelir üzerinden bir pay verilmek suretiyle yürütülmesine, müşterek emanet usulü denir.

Müşterek emanette, sermaye tamamen idârenindir. Hizmetin yürütülmesini üstlenen özel hukuk kişisi emeği ve bilgisiyle hizmeti yürütmekte ve masraflarını da yararlananlardan alınan bedelin bir kısmı ile karşılamaktadır. Yararlananlardan alınan bedelin arta kalan kısmı da, idâre ile bu kişi arasında, sözleşmede kararlaştırıldığı ölçüde paylaşılacağından, bir fazlalık olmaması durumunda özel hukuk kişisi hiçbir şey elde edememekte, ancak kendi hakkını isteyebilmektedir.

İltizam Usulü

Kamu hizmetinin önceden kararlaştırılan belli bir bedel karşılığında özel hukuk kişisi tarafından yürütülmesi usulüne iltizam usulü denir. Sözleşmedeki bedel maktu, götürü veya orantılı kazanç da olabilir.

Ruhsat (İzin) Usulü

Ruhsat ya da izin usulünde, özel hukuk kişisi ile idâre arasında bir sözleşme bulunmamakta, "ruhsat", "izin" gibi isimler taşıyan ve tek yanlı bir irâdenin sonucu olan idârî işlemler bu ilişkinin temelini oluşturmaktadır. Ancak özel hukuk kişileri birer mükellef olmadıklarından, ruhsata konu olan kamu hizmetinin yürütülmesi yükümlülükleri, özel kişilerin kendi istekleriyle idâreye başvurup gerekli izni aldıktan sonra başlamaktadır.

Özel teşebbüs böyle bir etkinlik sonucu kâr elde edebildiği hâlde, kamu hizmetinin bedelsizliği ilkesinin doğal bir uzantısı olarak yararlanandan isteyebileceği ücret de kural olarak idâre tarafından belirlenir. Özel hukuk kişileri, yürüttükleri hizmeti aksattıkları takdirde, kendilerine verilen ruhsat iptal edilir.

İmtiyaz Usulü

Kamu hizmetinin uzun süreli olarak ilgili idâre ile aralarında imzalanmış bulunan bir idârî sözleşmeye dayalı olarak; sermayesi, kârı, zararı ve hasarı Türk hukuk düzenine göre anonim şirket statüsündeki imtiyazcı bir özel hukuk kişisine ait olmak üzere kamu hizmetinin tekel biçiminde gördürülmesine, imtiyaz usulü adı verilmektedir.

İmtiyaz sözleşmesinin yapılış biçimi, Menafii Umumiye Ait İmtiyazat Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre devlet tüzel kişisi adına imtiyaz verme yetkisi eskiden Bakanlar Kuruluna ait iken, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçildikten sonra şimdi Cumhurbaşkanına aittir.

İdârî sözleşmelerin uygulanmasında idâre, özel hukuk sözleşmelerinde bulunmasına imkân olmayan bazı üstün ve ayrıcalıklı yetkilere (denetim ve yönlendirme yetkisi, yaptırım uygulama yetkisi, sözleşmede tek yanlı değişiklik yapma yetkisi, hizmet yararına fesih yetkisi ve imtiyazı satın alma (rachat) yetkisi) sahiptir.

İmtiyaz sahibi özel teşebbüs; tekel olma, idâreye ait bazı yaptırımlar uygulama, lehine kamulaştırma yapılmasını isteme, idâreye ait araç ve gereçleri kullanma, kamu malları üstünde veya altında tesisler yapma gibi bazı ayrıcalıklara sahiptir. İmtiyaz sahibinin bu ayrıcalıklar dışında iki önemli hakkı daha vardır. Bunlardan birincisi hizmetten yararlananlardan alınan ve esas itibarıyla idâre tarafından belirlenen, harç ya da resim niteliğindeki

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

ücretlerdir. Diğer de sözleşmenin malî dengesinin korunmasını isteme hakkıdır.

İmtiyaz usulünde, süreklilik, eşitlik, değişkenlik ve uyarlanma ilkelerinin yükümlüsü anonim şirkettir. Bununla birlikte, idâre, hizmetle ilgili genel düzenlemeler yapabildiği gibi yararlanılardan alınacak bedeli de belirleyebilir. Kamu hizmeti, imtiyaz usulü ile yürütülüyor olsa bile, her ne pahasına olursa olsun, kesintiye uğramamalıdır.

Kamu hizmeti imtiyazı, nihayetinde bir idârî sözleşmeye göre Türk hukukuna göre kurulmuş bir anonim şirkete kamu hizmeti kurdurulup işlettilmesinin içermektedir. İmtiyaz, idârî sözleşmeleri sona erdiren nedenlerden veya koşullardan bir tanesinin gerçekleşmesi üzerine sona erer. İmprevisiön (öngörülemeslik) durumunda, imtiyaz sahibi şirketle idâre anlaşamazlarsa, yargı kararıyla imtiyaza son verilebilir.

Yap-İşlet-Devret Usulü

Bir kamu hizmetiyle ilgili üretim, iletim ve dağıtım etkinliklerine ilişkin işletmelerin yerli veya yabancı özel hukuk öznelerinin kurulup işletilmesi ve belli bir süre sonra karşılıksız olarak söz konusu hizmete ilişkin işletmelerin herhangi bir karşılık ödenmeden idâreye devredilmesi yöntemine yap-işlet-devret usulü denmektedir.

Yap-İşlet Usulü

Bu usulü düzenleyen Kanun sadece termik santral kurma ve işletme izni verilmesi ile bu termik santrallerde üretilen enerjinin satışını kapsamaktadır. Bu usulde imzalanan sözleşmeler özel hukuk sözleşmesi olarak kabul edilmiştir.

Görevlendirme Usulü

Bu usul üç ayrı kamu hizmeti alanında geçerlidir:

Elektrik enerjisi alanındaki görevlendirmeler.

Ulaşım alanındaki görevlendirmeler ve

İletişim alanındaki görevlendirmeler.

Özel Yasalarla Kurulan Dernek ve Vakıflar Eliyle Kamu Hizmeti Yürütülme Usulü

Kızılay ve Türk Hava Kurumu gibi dernekler, yasalarla kurulmuşlardır ve kendi amaçlarına uygun olarak üstlendikleri kamu hizmetlerini yürütmekle görevlidirler.

ÜNİTE 7: KOLLUK HİZMETLERİ

Giriş

İdârenin kamu düzeninin bozulmasını önleme, bozulduğunda da eski duruma getirmek için yürüttüğü etkinlikleri anlatmak için üstlendiği ve sürdürdüğü hizmet ile yürütme için kurduğu örgüte kolluk denir.

İdâre, kolluk alanında yasaklar koyarak, kısıtlamalar getirerek ve izinler vererek faaliyet göstermektedir. Güvenlik, kolluk faaliyetlerinin en önemli bölümüdür.

Kolluğun Amacı ve Konusu

Kolluğun amacı kamu yararıdır. Kamu düzeninin sürekliliğini sağlamayı amaçlar.

İdârenin kolluk görevlerinin yedi türlü konusu bulunmaktadır. Bu konular şunlardır:

Genel güvenlik,

Genel sağlık,

Genel ahlâk,

Dirlik ve esenlik,

Kamusal estetik,

İnsan onurunu koruma ve

Bireyleri kendilerine karşı korumadır.

Bu konular aynı zamanda kamu düzeninin öğeleridir. Eğer kolluk etkinlikleri bu konuların dışında bir konu gerçekleştirmek için yapılırsa hukuka aykırı olur.

Kolluğun Amacı: Kamu Düzeni Kavramı

Bozulduğunda kamu yararını olumsuz yönde etkileyen ve bozulmasının önlenmesiyle kamu yararı gerçekleşen düzendir.

Kolluğun korumak istediği düzen, kamu düzenidir. Ancak burada söz konusu olan maddî anlamdaki kamu düzenidir.

Kolluğun Konusu: Kamu Düzeninin Öğeleri

Kamu düzeninin öğeleri, klasik ve modern anlayışın birlikte değerlendirilmesiyle şöyle sıralanabilir:

Klasik anlayışa göre kamu düzeninin öğeleri şunlardır:

Genel Güvenlik (Kamu Güvenliği): İnsanların can ve mallarından emin olmalarıdır.

Genel Sağlık (Kamu Sağlığı): İnsanların hastalıklara maruz kalmadan sağlıklı bir çevrede hayat sürebilmeleridir.

Dirlik ve Esenlik (Kamu Huzuru): Toplumsal düzenlilik ve rahatlaktır.

Modern anlayışa göre kamu düzeninin öğeleri şunlardır:

Genel Ahlâk: Dışa vurulan ahlaki tutum ve davranışlardır.

Kamusal Estetik: Modern anlayışa uygunluğun saplanması çalışmasıdır.

İnsan Onuru: İnsanların haysiyet ve şereflerine saygı duyulmasıdır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Bireylerin Kendilerine Karşı Korunması: Bireylerin bazen kendilerine karşı da korunmaları gerekebilir. Kolluk Türleri ve Ayrılımları
Kolluk türleri;

İdare tarafından yürütülen kolluk ve Özel sektör tarafından yürütülen kolluk (özel güvenlik) olmak üzere ikiye ayrılır.
İdare Tarafından Yürütülen Kolluk
İlgili düzenlemelere göre de polis üçe ayrılır:

İdârî polis (idârî kolluk),
Adlî polis (adlî kolluk),
Siyâsî polis.
İdârî Kolluk-Adlî Kolluk Ayrımı

Adlî Kolluk: Suç kolluğu da denilen adlî kolluğun amacı suçları kovuşturmak, suçluları ve kanıtlarını toplayıp yargı yerlerine vermektir. Bu yüzden bastırıcı niteliktedir.

Görevi; Cumhuriyet savcılarının adlî işlerle ilgili verdiği görevler yerine getirmek, suç ihbar ve şikâyetlerini Cumhuriyet savcılığına bildirmek, kendilerine verilen emirler doğrultusunda delil toplamak. Adlî kolluğun görevleri ayrıntılı bir şekilde Adlî Kolluk Yönetmeliğinin 6. Maddesinde düzenlenmiştir.

Adlî Kolluk Yönetmeliğinin 8. Maddesine göre, adlî kolluk görevlileri, kolluk görevlilerinin ilgili mevzuatına göre taşınması gerekli olan niteliklere sahip olmalıdır.

Adlî Kolluk Yönetmeliğinin 13. Maddesine göre, Cumhuriyet başsavcıları ve Cumhuriyet savcıları; adlî kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla, adlî kolluk görevlilerince ifa edilen adlî işlemleri her zaman denetler.

İdârî Kolluk: Amacı, kamunun, düzen içinde yaşamasını sağlamaktır. Önleyici ve koruyucu işlemler yaparlar. Suçun işlenmesinde caydırıcılığı sağlamaya çalışırlar. Önleyici, düzenleyici ve durdurucu etkileri vardır.

Suç ve Cezalarda Kanunilik ilkesi;

Suç ve cezanın kanunla konulması gerektiğini ifade eder.
Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.
İdârenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.
İdârî Kolluk-Adlî Kolluk Ayrımının Temelleri

Görevlerinin niteliği, amacı, tabi oldukları hukuki rejim ve teknikleri farklıdır.

İdârî kolluk suç öncesinde harekete geçer. Bastırıcı nitelikteki suç sonrası kolluk ise adlî kolluktur.

İdârî kolluk idârî makamların emri altındadır. Bu yüzden idârî kolluk görevlerinin yürütülmesi esnasında ortaya çıkacak uyuşmazlıklar idârî yargı yerleri tarafından çözülecektir. Buna karşılık adlî kolluk, adlî makamların emri altındadır. Bu nedenle adlî kolluk görevleri yürütülürken ortaya çıkan uyuşmazlıklar ise adlî yargı yerlerinde çözülür.

İdârî kolluğun amacı, kamunun düzen içinde yaşamasını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için kamu düzeninin işleyiş kurallarını, ilgili kanunlara uyarak koyar, önleyici ve koruyucu yönü ağır basan bir uygulama getirir.

İdârî Polis-Siyâsî Polis Ayrımı

Devletin milli güvenliğin korunması için giriştiği gizli polis faaliyetleridir. Siyâsî polis faaliyetleri, idârî kolluk kavramının dışında kalır. Bu faaliyetler, Cumhurbaşkanlığına bağlı Millî İstihbarat Teşkilatının görevidir. MİT, kural olarak istihbarî bilgi toplamak ve ilgili devlet organlarının değerlendirmesine sunmakla görevlidir.

Özel Sektör Tarafından Yürütülen Kolluk (Özel Güvenlik)
Kolluk faaliyetleri, kamu gücünün kullanılmasını gerektirmektedir. Çünkü kolluk faaliyetlerinin özü, kamu düzeninin korunması amacıyla kişi hak ve özgürlüklerine sınırlamalar getirilmesidir. Genel yapı böyle olmakla beraber, gelişen olaylar nedeniyle, yeni güvenlik ihtiyaçları ortaya çıkmıştır.

Çeşitli ihtiyaçlar nedeniyle kamu güvenliğini korumak açısından yardımcı ve tamamlayıcı nitelikte özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesi kanunla düzenlenmiştir.

Kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetleri, İçişleri Bakanlığından izin almış özel güvenlik şirketleri tarafından sağlanabilmektedir.

İdârî Kolluk ve Türleri
İdârî kolluk, kamu düzenini korumak, kollamak, toplum yaşamına yönelik tehlikeleri önlemek ve güvenliği sağlamak için kurulan, zor kullanma yetkisine sahip devletin kurduğu idârî kuruluşlar ve bu kuruluşların faaliyetidir.

İdârî kolluk da kendi içinde;

Genel idârî kolluk ve

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Özel idârî kolluk diye ikiye ayrılır.

Genel İdârî Kolluk

Toplumda güvenliğin, genel ahlâkın, dirlik ve esenliğin bozulmasını önlemeye, bozulduğunda da geri getirmeye yönelik etkinliklerdir. Genel idârî kolluk faaliyetleri;

Polis,

Jandarma,

Çarşı ve mahalle bekçileri tarafından yerine getirilir.

Kural olarak polis şehir ve kasabaların, jandarma ise kırsal yörelerin genel kolluk hizmetlerini görürler. Polis, İçişleri Bakanlığına bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü içerisinde örgütlenmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Belediye sınırları içinde polis örgütüne yardımcı olmak üzere çarşı ve mahalle bekçileri örgütü de kurulur ve bu örgüt de genel kolluğun içinde yer alırlar.

Özel İdârî Kolluk

Özel idârî kolluğa, “özel kolluk” veya “hizmet kolluğu” da denmektedir. Genel kolluğun amaçlarından bir veya birkaçına yönelik olmakla beraber, yasalarla farklı bir hukuksal düzene bağlı tutulan kolluk hizmetleri ile genel kolluğun amaçları dışında bir düzenin korunması amacıyla yürütülen kolluk hizmetleridir.

Özel idârî kolluğun amacı genel idârî kolluğun amacı ile aynı olabileceği gibi farklı da olabilir.

Kolluk Yetkisinin Kullanılışındaki İlkeler ve Kolluk Yetkisinin Sınırları

Kolluk Yetkisine Hâkim Olan İlkeler

Kolluk yetkisinin kullanılışında dört temel ilke vardır. Bu ilkeler kısaca şöyle açıklanabilir:

Hukukilik İlkesi: Hukuk kuralları idâreye kolluk yetkisini hangi amaçla vermişse, idâre o yetkiyi o amaçlar için ve sınırlı olarak kullanabilir.

Ölçülülük İlkesi: Bir hakkın veya özgürlüğün sınırlandırılmasında kullanılan araç, sınırlamayla ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalı, araç amaç için zorunlu ve gerekli olmalı ve araçla ulaşılmak istenen amaç arasında makul denge olmalıdır. Ölçülülük ilkesinin oluşturan üç alt ilke kısaca şöyle açıklanabilir:

Elverişlilik İlkesi: İdâre tarafından alınmış olan bir kolluk önleminin hedeflenen amaca ulaşmaya uygun olmasına elverişlilik ilkesi denmektedir.

Gereklilik İlkesi; hukukun öngördüğü amaçlara ulaşılmasına imkân veren birçok kolluk önlemi arasında bireysel çıkarlara en az zarar verici olanının seçilmesini ifade eder.

Orantılılık ilkesi: Kolluk önlemleriyle amaçlanan hedef ile bu hedefe ulaşmak için kullanılan araçlar arasında adalet duygusunun ve ortak aklın kabul edebileceği bir oran olmasını ifade eden ilkeye orantılılık veya âdil denge ilkesi denmektedir.

Gecikmede Tehlike Bulunması İlkesi: İdârî kolluğun hak ve özgürlüklere müdahale edebilmesi için bir davranış veya olayın ya da faaliyetin kamu düzenini bozacağı yönünde ciddi kanıtlar ve işaretler olmalıdır.

Müdahalede Hakkılık İlkesi: İdârî kolluğun şüpheli gördüğü tutum ve davranışlara müdahale edebilmesi için şüphenin belirli bir yoğunlukta olması gerekir.

Kolluk Yetkisinin Sınırları

Kolluk yetkisinin kullanışı, doğrudan bireylerin hak ve özgürlüklerinin kullanımı ile ilgili olduğu için sınırsız bir yetki değildir. Bu nedenle kolluk yetkileri; amaç, konu, yer ve zaman açılarından sınırlandırılmıştır.

Amaç Bakımından Sınırları

Genel kolluk görevinin amacı; güvenlik, esenlik, sağlık ve bazı durumlarda genel ahlâk, kamusal estetik, insan onuru ve bireylerin kendilerine karşı korunması öğelerinden oluşan kamu düzenini gerçekleştirmekten ibarettir.

Sebeup Bakımından Sınırları

Genel idârî kolluk ancak kamu düzenini gerçekten tehdit eden veya tehlikeye koyan durum ve eylemler belirdiğinde harekete geçebileceğinden; bu nitelikte olmayan sebep ve saikler ileri sürülerek yapılacak kolluk işlem ve eylemleri hukuka aykırı düşer.

Konu Bakımından Sınırları

Kolluk faaliyetleri sırasında yapılacak işlemlerin konusu, kolluk görevlileri tarafından müdahale edilecek durumların şiddetine göre belirlenir. Kamu düzenini sağlamak ve korumak için alınan önlemler hafiften ağıra doğru ilerlemelidir.

Yer Bakımından Sınırları

Yer açısından kolluk yetkileri genişleyebilir veya daralabilir. Ancak bir yer açısından tanınan bir kolluk yetkisi başka bir yerde kullanılamaz.

Kolluk yetkisinin genişleyip daraldığı yerleri; konutlar, özel işyerleri ve umuma açık yerler, kamusal yerler, başkent ve taşra, büyük şehirler ve kasabalar, yoğun trafiği olan yollar ve az gelip geçilen yollar olmak üzere ayırmak suretiyle incelemek gerekmektedir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Zaman Bakımından Sınırları

Kolluk yetkileri zaman bakımından da değişiklik ve ayrılık gösterebilir. Kolluk görevli bulunduğu sınırlar içinde, suçu önlemek ve delilleri korumak konusunda zaman farkı gözetmeksizin her zaman görevli ve yetkilidir. Bununla beraber, kolluk yetkisi toplumun olağan yaşantısı ile olağandışı zamanlarda farklılık gösterir.

Toplumun olağan yaşantı düzeninde olduğu zamanlarda, kolluğun görev ve yetkisi en alt sınırlardadır. Ancak olağan dışı zamanlarda kolluk güçlerinin görev ve yetkilerinde genişleme söz konusu olabilir.

Olağanüstü hâl; belli sebeplerin ortaya çıkması halinde, temel hak ve özgürlüklerin geçici olarak, kısmen ya da tamamen durdurulmasına, vatandaşlar için para, mal ve çalışma yükümlülükleri getirilmesine olanak sağlayan olağanüstü yönetim usulüdür.

Kolluk İşlemleri ve Eylemleri
İdârî kolluk makamlarının işlem ve yaptırımları;

Kural işlemler ve
Birel işlemler olarak ikiye ayrılır.
Ancak kolluk işlevi bazen de sadece kolluk eylemi olarak kendini göstermektedir.

Kolluk Makamları, Üstleri ve Personeli
Kolluk makamları, kolluk faaliyetleri konusunda düzenleyici genel işlem yapmaya yetkili kılınmış bulunanlardır. Genel idârî kolluk açısından Cumhurbaşkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve vâililer kolluk makamlarıdır. Belediyelerin kolluk makamları, belediye meclisleridir. Köylerin kolluk makamı ihtiyar heyetidir. Diğer özel kollukların kolluk makamları ise, özel kolluğun bağlı bulunduğu idârî birimin en yetkili karar organı veya ilgili veya bağlı olduğu bakanlıktır.

Kolluk üstleri, görevli oldukları çevrede kolluğa ilişkin bütün olay ve durumlar hakkında koşul veya birel işlem yapma konusunda genel bir yetkiye sahip olan ajanlardır.

Genel ve özel kolluk personeli değişik kamu tüzel kişilerine tabi olmasına rağmen, ödev ve denetim yönünden, bütün ülkede İçişleri Bakanının, illerde vâlinin, ilçelerde kaymakamların, bucaklarda müdürlerin otoritesi altında toplanmıştır.

Kolluk İşlemleri ve Usulleri
Maddi tasnife göre kolluk alanında öne çıkan idârî işlem türleri, kural işlemler ve birel işlemler dir.

İdârenin kamu düzenini korumak için yaptığı işlemlere düzenleyici işlemler (kural işlemler) denir. Kolluk alanında yapılan düzenleyici işlemler; tüzükler, yönetmelikler, adsız düzenleyici işlemler ve genel emirler dir.

Kamu düzenini sağlamaya yönelik yasaların ve düzenleyici kolluk işlemlerinin bireye uygulanması niteliğindeki işlemlere ise birel işlemler denir. Kolluk alanındaki birel işlemler; izin verme (ruhsat verme), bildirim alma, faaliyetin yasaklanması (men edilmesi), faaliyetin ertelenmesi, emir ve uyarı, kapatma, re'sen icra ve zor kullanma olarak sıralanabilir.

Re'sen icra; idârenin bazı durumlarda uygulayabildiği, kendiliğinden davranarak kamu düzenini tehdit eden eylemleri önlemek ve bozulanı geri getirmek yetkisidir.

Anayasa Mahkemesine göre, idârenin, bir yargı kararına gerek olmaksızın yasaların açıkça verdiği bir yetkiye dayanarak idâre hukukuna özgü yöntemlerle, doğrudan doğruya bir işlemi ile uyguladığı yaptırımlarla, verdiği cezalara "idârî yaptırım" denilmektedir.

Kolluk Eylemleri
Kolluk genel ve birel işlemler yanında ve çoğunlukla eylemler yaparak faaliyette bulunur. Bunlara kolluk eylemi denir. Kolluk eylemleri de birer idârî eylemdir. Kolluk alanındaki idârî işlemleri sadece kolluk makamları ve kolluk üstleri yapabilirken, idârî eylemleri o eylemi yapacak her kolluk görevlisi yapabilir.

İdârî Kolluk Yetkilerinin Birbiriyle Çatışması ve Yarışması

Birden fazla kolluk makam, üst ve personeli olunca, bunların kullandıkları yetkilerin birbiriyle çatışma ve yarışma ihtimali her zaman vardır.

Merkezî İdâre Kolluk Makamlarının Çatışması ve Yarışması

Merkezi idâre kolluk makamlarının çatışması ve yarışması halinde çözüm şöyle olmalıdır: Kural olarak alt kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine aykırı işlem yapamaz. Ancak alt kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine göre daha sınırlandırıcı kolluk işlemi yapabilir.

Merkezî İdâre Kolluğu ile Yerel Yönetim Kolluklarının Çatışması ve Yarışması

Merkezi idâre kolluğu ile yerel yönetim kolluğu çatışırsa çözüm şöyle olmalıdır: Kural olarak yerel yönetim kolluğu, merkezi idâre kolluğunun yaptığı işlemlere aykırı işlem yapamaz. İstisna olarak,

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

yerel yönetim kolluğu merkezi idâre kolluğunun işlemine göre daha sınırlayıcı kolluk işlemi yapabilir. Ancak bunun için daha sınırlandırıcı önlemlerin alınmasını, yerel koşullar gerekli kılmalıdır.

Yerel Yönetim Kolluklarının Kendi İçinde Çatışması ve Yarışması

Yerel yönetim kollukları kendi içinde çatışma ve yarışması halinde bunun nasıl giderileceği, görev alanı başlığını taşıyan Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 8. Maddesinde düzenlenmiştir.

Genel Kolluk ile Özel Kolluklar Arasındaki Çatışma ve Yarışma

Genel kolluk ile özel kolluklar arasındaki çatışma ve yarışma farklı şekillerde ortaya çıkabilir.

Bazı durumlarda özel kolluk yetkisi, genel kolluk yetkisini saf dışı bırakır. Böyle durumlarda, konu ve amaçları genel kolluğunkinden tamamen ayrı olan özel kolluklar bakımından çatışma ve uyuşmazlık düşünölemeyeceğinden yalnızca bunlara özgü kural ve usuller geçerli olur.

Bazı durumlarda, özel kolluk yetkisi yanında genel kolluk yetkisi de kullanılabilir. Böyle bir yetki yarışmasında genel kolluk makamlarının yaptığı kolluk işlemlerinin, özel kolluk makamlarının işlemlerine göre izin verici değil, sınırlandırıcı olması gerekir.

Genel kolluk, bazı durumlarda özel kolluğun yerine geçebilir. Ortaya çıkan tehlikenin bastırılması için derhal müdahale gerekiyorsa, genel kolluk makamı, özel kolluk makamının yetkili olduğu alanda derhal müdahale edebilir.

Bazen bir kolluk makamı, aynı zamanda hem genel kolluk hem de özel kolluk yetkisine sahip olabilir. Bu durumda, çeşitli olasılıklar ortaya çıkabilir. Bazı durumlarda söz konusu makam, aynı önlemi ister genel ister özel kolluk yetkisine dayanarak alabilir. Bazı durumlarda da söz konusu genel kolluk makamı, özel kolluk yetkisini kullanarak, bu faaliyetin bir yönüne müdahale edebilir. Bunun dışında genel kurallar geçerlidir.

ÜNİTE 8: İDÂRENİN DENETLENMESİ VE MÂLİ SORUMLULUĞU

Giriş

Anayasamıza göre, Devletimiz hukuk devletidir ve bu niteliği değiştirilemez, değiştirilmesi dahi teklif edilemez. Diğer taraftan idâre hukukumuzun en önemli ilkelerinden bir tanesi, idârenin kanuniliği ilkesidir. Bu iki ilke gereğince, üstün ve ayrıcalıklı yetkilerle donatılmış olan idârenin denetlenmesi ve gerektiğinde sorumluluğuna gidilmesi zorunludur.

Denetleme Kavramı ve İdârenin Yargısal Denetlenmesi

Denetleme Kavramı

Sosyal bilimlerde denetim denince, örgütün beklenen başarı ölçütlerine ne kadar ulaştığını belirlemek üzere bu ölçütlerle yapılan işlerin karşılaştırılması, yapılan işlemlerin örgütsel amaçlara ve hukuka uygunluğunun araştırılması anlaşılır. İdâre de nihayetinde bir örgüttür. Böyle olunca idârenin işlerinin plan ve programlara uygun ve verimli bir biçimde yürüyüp yürütölmediğinin denetlenmesi gerekir. Bu anlamda denetim yöneticilerin temel görevlerinden biridir.

İç hukuktaki idârenin denetlenme yol ve yöntemlerini, hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesine hizmet etmesi açısından idârenin;

Yargısal denetimi ve

Yargı dışı yollardan denetimi olmak üzere ikiye ayrılabilir.

İdârenin Yargısal Denetimi

İdârenin yargısal denetimi, yapılan idârî işin hukuka uygunluğunun yürütme ve idâreden yansız ve bağımsız mahkemeler tarafından denetlenmesidir. Bu denetim sonucunda çıkan "hüküm", kanun yolları tüketildikten sonra "kesin hüküm" halini alır ve bu kesinleşmiş hükme karşı olağanüstü yargı yolları dışında başka hiçbir mahkemede yeniden başvuru yapılamaz. İdârenin yargısal denetiminde başlıca iki sistem bulunmaktadır:

Birincisi, Anglo-Sakson ülkelerinde uygulanan "yargı birliği" sistemidir.

Diğeri de Fransa ve Türkiye gibi Kara Avrupası hukuk sistemi içinde yer alan ülkelerde uygulanan "yargı ayrılığı" sistemidir.

İdârenin Yargısal Olmayan Yollardan Denetimi
İdârenin yargı dışı denetimi;

İdârî denetim,

Siyasî denetim ve

Kamuoyu denetimi olmak üzere üç farklı yoldan yapılır.

İdârenin İdâre Tarafından Denetlenmesi

İdârenin idâre tarafından denetlenmesine kısaca idârî denetim denmektedir. İdârî denetim, yürütme organı içinde yer alan makamlar tarafından denetlenmesi işidir. İdârî denetim çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bunlar;

İç idârî denetim ve

Dış idârî denetimdir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İç Denetim; bir idârî birimin kendi kendini denetlemesidir. Dört şekilde gerçekleşir ve kısaca şöyle açıklanabilir:

İdârenin Kendini Denetlemesi: İdârî işlem veya eylemden zarar gören kişiler, bu işlem veya eylemi gerçekleştiren idârî makama başvurarak işlemin geri alınmasını, kaldırılmasını, değiştirilmesini, iptal edilmesini, eyleme son verilmesini veya varsa zararlarının giderilmesini isteyebilir. Yapılan başvurular, başvurunun konusu olan idârî işlemin veya eylemin, o işlem veya eylemi yapan idâre tarafından denetlenmesini hedeflemektedir. Başvuru üzerine idârî makam, kendi yaptığı işlem veya eylemin hukuka uygunluğunu veya yerindeliğini tekrar inceleyebilir. Hakkının ihlal edildiğini iddia eden ilgili kişi idâreye başvurarak, uğramış olduğu zararın sulh yoluyla giderilmesini de dava açma süresi içinde isteyebilir. Buna da uzlaşma denir.

Hiyerarşik Denetim: Üstün ast üzerindeki denetimi olarak ifade edilen hiyerarşik denetim de, hukuka uygunluk ve yerindelik denetimi yapılır. Hiyerarşik denetim kendiliğinden veya başvuru üzerine yapılabilir. Eğer başvuru üzerine yapılırsa, bu başvuru dava açma süresini durdurur.

Organik İdârî Denetim: Her kamu tüzel kişiliğinin içerisinde bulunan denetleme organlarının yaptığı denetime, organik idârî denetim denmektedir. Organik idârî denetim, aynı tüzel kişilik içinde yer alan bir organın yapmış olduğu işlemin yetkili başka bir organ tarafından denetimidir.

5018 Sayılı Kanuna Göre Kurulan İç Denetim Birimlerince Yapılan Denetim: İlgili Kanun maddesine göre iç denetim, kamu idâresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idârelerin yönetim ve kontrol yapıları ile malî işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir. İç denetim, iç denetçiler tarafından yapılır. Dış Denetim; bir idârî birimin, bir başka kamu kurumu tarafından denetlenmesine denir. Dış denetim ikiye ayrılır:

Vesayet Denetimi: Yerinden yönetim kuruluşlarının, kendi dışındaki bir başka idârî birim tarafından yasanın gösterdiği sınırlar içinde denetlenmesidir.

Özel Denetim Kuruluşlarının Yapılan Dış Denetim: Özel yetkili denetim kuruluşları tarafından idâre üzerinde yapılan denetime özel denetim

denmektedir. Özel denetim, Vesayet makamı olmayan ve denetim konusunda uzman birimlerce yapılan denetimdir. Türkiye’de özel denetim yapan diğer uzman kuruluşlar;

Devlet Denetleme Kurulu,
Sayıştay,
Kamu Denetçiliği Kurumu,
Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu ile
İnsan Hakları Kurulu’dur.

Devlet Denetleme Kurulunca Yapılan Denetim: Devlet Denetleme Kurulunun kuruluş yasası, 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış, Anayasa değişikliğine uygun olarak, 5 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, yeni hükümet sistemine uygun olarak yeni baştan düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı, devletin başı olarak bu kurul sayesinde idâre cihazının yanında, bazı sivil toplum kuruluşlarını da denetleyebilmekte ve belirlediği ölçütler doğrultusunda yönlendirebilmektedir. Kurul kendiliğinden araştırma ve inceleme yapamaz, Cumhurbaşkanı tarafından açıkça görevlendirilmesi gerekli ve zorunludur.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’nca Yapılan Denetim: 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının sahip oldukları her türlü bilgi ve belgeye erişim hakkı amacıyla başvuru yapma hakkını tanımıştır.

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunca Yapılan Denetim: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 8. Maddesine göre kurulan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Bu (6701 sayılı) Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile ilişkili Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kurulmuştur. Cumhurbaşkanı bu teşkilatın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü hallerde bakan vasıtasıyla kullanabilir. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanlığı ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu olmak üzere iki organdan oluşmaktadır.

Siyâsî Denetim: İdârenin TBMM Tarafından Denetlenmesi
Siyâsî denetim, yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılan denetimdir. Bu denetim ya doğrudan TBMM tarafından yapılmakta ya da dolaylı olarak Sayıştay ve Kamu Denetçiliği aracılığıyla yapılmaktadır. Böyle olunca siyasî denetimi de; “Doğrudan siyasî denetim” ve “Dolaylı

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

siyasî denetim” olmak üzere ikiye ayırıp incelemek gerekmektedir.

Doğrudan Siyasî Denetim: Doğrudan siyasî denetim denince anlaşılması gereken, parlamentonun bir başka kuruma veya devlet organına gerek duymadan kendi genel kurulunu veya komisyonlarını kullanarak idâreyi denetlemesi anlaşılır. Bu tür siyasî denetim, Cumhurbaşkanlığı sisteminde sırasıyla;

Yazılı soru,
Genel görüşme,
Meclis araştırması,
Meclis soruşturması,
Dilekçe komisyonu aracılığıyla veya
İnsan hakları inceleme komisyonu aracılığıyla
yapılan siyasî denetim olmak üzere altı biçimde
gerçekleşmektedir.

Dolaylı Siyasî Denetim: Sayıştay aracılığıyla veya Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla yapılan denetimler ise dolaylı denetim yoludur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendisine bağlı veya kendisi adına denetim yapan kamusal kuruluş veya makamlar aracılığıyla idâre üzerinde yaptığı denetime dolaylı siyasî denetim denmektedir. Bu tür siyasî denetim ya Sayıştay aracılığıyla yapılmakta ya da Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla yapılacaktır.

Sayıştay Aracılığıyla Yapılan Denetim: Anayasanın 160. Maddesine göre Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idâreleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Kamu Denetçiliği Kurumu Aracılığıyla Yapılan Denetim: Bazı ülkelerde idâre “ombudsman” (kamu hakemi), médiateur (arabulucu) gibi kamu denetçileri tarafından denetlenebilmektedir. 6328 sayılı Kanunun 5. Maddesine göre, Kamu Denetçiliği Kurumu, idârenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idârenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idâreye önerilerde bulunmakla görevlidir. İlgili Kanun maddesine göre, hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başdenetçiye ve denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. Başdenetçi ve denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.

Kamuoyu Denetimi

Kamuoyu denetimi, idârenin her çeşit toplum kümesi tarafından örneğin sivil toplum örgütleri, medya, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar vb. Tarafından denetlenmesidir. Kamuoyu denetimi, bazen yargısal denetimden bile daha etkili olabilmekte, daha olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Kitlesele iletişim (medya) demokratik toplumlarda idâre üzerindeki en etkin araçlarından birisidir. Kitlesele iletişim, yönetenlerle yönetilenler arasında bir çeşit araçtır. İletişimin geliştiği, farklı görüşlerin ifade edildiği ortamlarda kamuoyu, idârenin uygulamalarını eleştirdiği gibi, yapılan hukuka aykırılıkları ve yolsuzlukları da ortaya çıkarır. Bu yüzden demokratik toplumlarda kitlesele iletişim, “dördüncü kuvvet” olarak adlandırılır.

İdârenin Mâli Sorumluluğunun Tabi Olduğu Hukuk Dallarına Göre Türleri

Mâli Sorumluluk Kavramı

Mâli sorumluluğa, çoğu zaman, “hukukî sorumluluk” da denmektedir. Mâli (hukukî) olarak sorumluluğun, birbirlerinden farklı iki anlamı bulunmaktadır: Birincisi alacaklının borçluya ait malvarlığına zora başvurarak alacağın yerine getirilmesini sağlama gücünü ifade etmektedir. İkincisi ise, genel davranış kurallarına veya kendisine ait olan bir borca aykırı davranan kişinin, bu eylemi ile verdiği zararı tazmin etme zorunluluğu anlamına gelmektedir. İkinci anlamı ile sorumluluk tazminat borcunun kaynağıdır.

Sorumluluk kavramının temelinde yatan düşünce, “herkes neden olduğu zararları gidermek zorundadır” prensibine dayanmaktadır. Hukuk devleti ilkesinin gereği olan idârenin mâli sorumluluğu; birey için bir hukukî koruma alanı olarak varlık göstermesi nedeniyle aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin de ayrılmaz bir parçasıdır.

İdârenin Mâli Sorumluluğunun Tabi Olduğu Hukuk Dallarına Göre Türleri

İdâre, çoğu zaman idâre hukuku kapsamında, bazen özel hukuk kapsamında faaliyette bulunmaktadır. Dolayısıyla idârenin mâli sorumluluğunu da idârenin faaliyetinin tabi olduğu hukuk dalına göre ikiye ayırarak incelemekte fayda vardır. Bu ayırmada, idâre adına yapılan işlem, eylem veya idâre ile hukukî ilişki kurulan olayın muhatapları ile idâre arasında hukukî eşitlik bulunup bulunmadığıdır. Anayasanın 125. Maddesindeki “İdâre, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür” hükmü, idârenin her iki hukuk dalına ait sorumluluğunun Anayasal dayanağını oluşturmaktadır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdârenin Özel Hukuka İlişkin Mâli Sorumluluğu: Bu sorumluluğa, idârenin medenî sorumluluğu da denir. Bu en geniş anlamıyla, idârenin, özel hukuk öznesi olarak diğer kişilere özel hukuk alanında verdiği zararı karşılaması demektir. İdârenin özel hukuka ilişkin mâli sorumluluğunun kaynakları;

İdârenin özel hukuka göre yapmış olduğu sözleşmeler,
İdâre tarafından gerçekleştirilen özel hukuka ilişkin eylemler ve
İdâre lehine gerçekleşen sebepsiz zenginleşmelerdir.
İdârenin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Yaptığı Sözleşmelerden Kaynaklanan Sorumluluğu: İdârenin özel hukuka göre yaptığı sözleşmelerden kamu ihale sözleşmeleri, abonman sözleşmeleri, yap-işlet-devret sözleşmeleri, yap-işlet sözleşmeleri ve diğer özel hukuk sözleşmeleri nden doğan borçlar idârenin yerine getirmekle yükümlü olduğu borçlardan olup, idâre bu açıdan sorumlu tutulur.

İdârenin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Yaptığı Eylemlerinden Kaynaklanan Sorumluluğu: İdârenin özel hukuk kapsamındaki bir diğer sorumluluğu, eylemleridir. Bu anlamda idârenin eylemleri, idâre tarafından kişilerin şahıs varlıklarına veya malvarlıklarına zarar verilmesidir. İdârenin eylemlerinden kaynaklanan mâli sorumluluğu;

Kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu ve Kusura dayanmayan sorumluluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
İdârenin Kusura Dayanan Haksız Fiil Sorumluluğu : İdârenin gerçekleştirdiği haksız fiillere fiilî yol denir. Fiilî yol, idârenin mülkiyet hakkına ve kamu özgürlüklerine ağır ve hukuk dışı bir tutumla müdahalesi durumunda ortaya çıkar. Bu zararlardan idâre mâli açıdan sorumludur. Bu davalar adlî yargıda görülür.

İdârenin Kusura Dayanmayan Özel Hukuk Sorumluluğu: Kusura dayanmayan sorumlulukta ise idârenin haksız fiil (fiilî yol) olarak nitelendirilmeyen eylemlerinden doğan zararlarından sorumlu olmasıdır. Bu tür sorumluluğa idârenin özel hukuka ilişkin objektif sorumluluğu (kusursuz sorumluluk veya sebep sorumluluğu) da denir. İdârenin bu sorumluluğunda, kusur dışında haksız fiil sorumluluğunun bütün öğeleri aranır.

İdârenin Lehine Gerçekleşen Sebepsiz Zenginleşmelerden Dolayı Sorumluluğu: İdâre lehine bir sebepsiz zenginleşmeden söz edebilmek için, bir malvarlığı değerinin idârenin malvarlığına geçmesi veya idârenin malvarlığından çıkması

gereken bir malvarlığı değerinin çıkmaması gerekir. Aksi durumlar, sebepsiz zenginleşme kavramıyla açıklanamaz.

İdârenin İdâre Hukukuna İlişkin Mâli Sorumluluğu: Bu sorumluluk veya kısa ifadesiyle “idârî sorumluluk”, idârenin taraf olduğu ve kamu hukuku çerçevesinde ortaya çıkan dolayısıyla da idârî yargıda çözümlenen mâli sorumluluğudur.

İdârenin sorumluluğu; idârenin bir kişiye verdiği zararın, idârenin malvarlığından bazı değerlerin zarar gören kişinin malvarlığına aktarılmasıyla tazmin edilmesi demektir. İdârenin kamu gücü ve ayrıcalıklarıyla donatılmış faaliyetlerinden zarar gören kişiler zararlarını idâre hukukuna göre idâreden talep ederler ve bu konudaki tazminat davaları idârî yargıda karara bağlanır. İdârî sorumluluğun kaynağı üç tanedir:

İdârî sözleşmeden kaynaklanan sorumluluk,
İdârenin kusur sorumluluğu,
İdârenin objektif sorumluluğu.
İdârî Sözleşme Nedeniyle İdârenin Sorumluluğu: İdâre kusurlu davranışıyla, keyfi kararıyla, idârî sözleşmenin diğer tarafına zarar verirse bunu tazmin etmek zorundadır. Bunun dışında idârî sözleşmeler nedeniyle idârenin sorumluluğu üç olasılık çerçevesinde gerçekleşir. Birinci olasılık, sözleşmenin karşı tarafının, sözleşmede öngörülme-yen bazı edimleri kendiliğinden sunmuş olmasıdır. İkinci olasılık, Fait Du Prince durumudur. Sözleşmeden doğan idârî sorumluluk, fait du prince'den (egemenlik olgusundan) kaynaklanabilir. Üçüncü olasılık, öngörülemezlik (Imprevision) kuramı çerçevesinde gelişen durumlardır.

Fait Du Prince; i dârî sözleşmenin koşullarının, idârenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle ağırlaşmasıdır. Özel şirketin bu zararının karşılanması için kullanılan ilkeye “fait du prince” ilkesi denir. Öngörülemezlik (Imprevision) Kuramı; Sözleşmenin taraflarının iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkan, sözleşmenin yapıldığı zamanda öngörüle-meyen olaylar sebebiyle, sözleşmecinin olağandışı şekilde ağırlaşan yükünün bir kısmının idâre tarafından karşılanmasını ifâde eder.

İdârenin Kusur Sorumluluğu: İdârenin hukuka aykırı bir eylemi veya işlemleriyle yol açtığı zararı tazmin etmesidir. Bu kusurlu sorumluluk; İdârî faaliyete ilişkin ortaya çıkan hizmet kusuru ve Personele ilişkin ortaya çıkan görev kusuru (görevsel kusur) olarak ikiye ayrılır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Hizmet Kusuru; bir kamu hizmetinin kurulmasında, yürütülmesinde ortaya çıkan aksaklıklar veya eksiklikler şeklindedir. İdârenin tutum ve davranışının hizmet kusuru olduğunu ispat zarar görene düşer. Hizmet kusuru, nesnel ve anonim niteliktedir. Genel ve asli bir sorumluluk türü olması sebebiyle başka bir kusur türüyle birleştiği zaman öncelikli olarak hizmet kusuruna başvurulur. Hizmet kusuru; Hizmetin kötü işlemesi, Hizmetin geç işlemesi ve Hizmetin hiç işlememesi biçimlerinde ortaya çıkmaktadır.

Görev Kusuru; kamu görevlisinin zarar doğuran tutum ve davranışının görevi sırasında ve göreviyle ilgili biçimde meydana gelmiş olmasıdır. Bu zarar belli bir kişiye atfedildiği için anonim değildir. Kamu personelinin vermiş olduğu zararı devlet tazmin eder, sonrasında devlet ödediği tazminat için sorumlu kamu görevlisine rücu eder.

Görevle İlgili Olmayan Kişisel Kusur: Kamu personelinin göreviyle ilgili olmayan kusurlu eylemleri ise özel hukuk hükümlerine tabidir.

Hizmetten Ayrılabilen Kişisel Kusur: Kamu personelinin, üstlendikleri kamu hizmetinin gerektirdiği yetkileri kullanırken kin, garaz, husumet gibi duygularla hareket etmeleri veya suç işlemeleri durumunda ortaya çıkan kusura, "hizmetten ayrılabilen kusur" denmektedir. İdâreye kural olarak bir sorumluluk yüklenemez ve bu davalar adli yargı alanına girer.

İdârenin Kusursuz Sorumluluğu: İdârenin bazı tutum ve davranışlarından kaynaklanan zararların, idârenin kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın karşılanması yoluna gidilmesidir. Bu sorumluluk hali; "Teknik risk sorumluluğu", "Sosyal risk sorumluluğu" ve "Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi" gibi durumlarda karşımıza çıkar.

İdârenin Sorumluluğunun Şartları
İdârenin mâlî sorumluluğunun üç şartı vardır. Bunlar; İdâreye ait bir davranış, Zarar ve İlliyet bağıdır.

İdâreye Ait Bir Davranış
Zarar verici tutum ve davranış idâreye atfedilecek bir davranış olmalıdır. Bu davranış; İdârenin özel hukuk sözleşmeleri, Fiilî yol uygulamaları, Sebepsiz zenginleşme durumları, İdârenin özel hukuka tabi objektif sorumluluğunu gerektiren durumlar, İdarî işlemler veya İdarî eylemler şeklinde karşımıza çıkabilir.

Zarar
İdâreye atfedilen faaliyetleri sonucunda bir kimsenin malvarlığında (maddi zarar) veya kişilik

varlığında (manevi zarar) bir zarar meydana gelmiş olmalıdır.

İdârenin sözleşmelerinden, idarî işlemlerden, idarî eylemlerden, fiilî yol uygulamalarından, sebepsiz zenginleşmelerden veya idâre ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir tutum ve davranışlardan doğan zararların; idâre tarafından tazmin edilebilmesi için, söz konusu zararın bir takım şartları taşıması gerekir. Bunlar şöyle sıralanabilir: Zarar, gerçek ve kesin olmalıdır. Zararın özel olması gerekir. Zarar, meşru bir menfaat ya da hakka yönelik olmalıdır. Zarar, maddî ya da manevi nitelikte olabilir. Zarar, parayla takdir edilebilen bir zarar olmalıdır. Zarar, anormal olmalıdır.

İlliyet Bağı

İlliyet bağı (nedensellik), iki olay arasındaki sebep-sonuç ilişkisinden ibarettir. Bir olay diğer bir olayın doğmasına neden olmuş ise onun sebebi sayılır. İlliyet bağıyla ilgili oluşacak zarar, idâreye atfedilen davranış sonucu gerçekleşmiş olmalıdır. Aksi takdirde idâre sorumlu tutulamaz.

İdârenin Mâli Sorumluluğunu Ortadan Kaldıran veya Azaltan Haller

İdârenin mâlî sorumluluğunu ortadan kaldırarak veya azaltan haller altı tanedir. Bu hallerde idâre ortaya çıkan zarardan dolayı sorumlu tutulamaz. Bu haller şunlardır:

Tazmini gereken bir zararın bulunmaması,
Zararın zarar gören kişinin kendi rıza veya tutum ve davranışından (kusurundan) kaynaklanması,
Zararın 3. Bir kişinin eyleminden doğması,
Zararın kesin, önlenemez nitelikteki olağanüstü bir olaydan (mücbir sebepten) meydana gelmesi,
Zararın ani, umulmayan veya o sırada bilinmeyen olaylar sonucu meydana gelmesi,
Zarar ile idârenin faaliyeti, davranışı arasında bir illiyet bağının olmaması.

SORU-CEVAP

SORU:

Özel hukuk açısından sözleşme ne anlama gelir?

CEVAP:

Özel hukuk açısından sözleşme, belirli bir hukûkî sonuç oluşturmak için, eşitlik ilkesi çerçevesinde, en az iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irâde açıklamalarıyla ortaya çıkan hukuksal işlemlerdir.

#2

SORU:

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdarenin sözleşmeleri ne şekilde tanımlanabilir?

CEVAP:

Belirli bir hukukî sonuç doğurmak için, bazen eşitlik ilkesi çerçevesinde bezen de idâreye üstünlük tanınarak, idâre ile diğer kişiler arasında, karşılıklı ve birbirine uygun irâde açıklamalarıyla yapılan hukuksal işlemlere idârenin sözleşmeleri denir.

#3

SORU:

İdarenin özel hukuk sözleşmelerinin özellikleri nelerdir?

CEVAP:

İdârenin özel hukuk sözleşmelerinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: Özel hukuk hükümlerine tabi olması, eşitlik ilkesinin geçerli olması, sözleşmenin yapımı aşamasındaki idârenin tek yanlı irâde açıklamasıyla yaptığı işlemlerden kaynaklanan davaların idârî yargıda çözülmesi, sözleşme yapıldıktan sonra çıkan uyuşmazlıkların adlî yargıda çözülmesi.

#4

SORU:

İdarenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri nelerdir?

CEVAP:

İdârenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri beş tanedir. Bunlar;

1. Kamu ihale sözleşmeleri,
2. Abonman sözleşmeleri (su, elektrik, gaz, telefon abonelikleri),
3. 1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri,
4. 2006'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri,
5. Diğer özel hukuk sözleşmeleri olarak sayılabilirler.

SORU:

Türkiye'de kamu ihaleleri ve bunlar sonunda imzalanan sözleşmeler hangi kanunlara göre yapılmaktadır?

CEVAP:

Türkiye'de kamu ihaleleri ve bunlar sonunda imzalanan sözleşmeler, üç kanuna göre yapılmaktadır: 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu.

#6

SORU:

Abonman sözleşmesi ne demektir?

CEVAP:

İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerinden yararlananların bu hizmetleri yürüten kamu kurumları ile yaptıkları sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler, özel hukuk sözleşmeleridir ve bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar adlî yargı yerlerinde çözülmemektedir.

#7

SORU:

İdari sözleşme ne demektir?

CEVAP:

İdârenin idâre hukuku ilkelerine göre yaptığı sözleşmeler "idârî sözleşmeler" olarak adlandırılmaktadır. İdârî sözleşmeler, bir yasayla idârî sözleşme olarak nitelendirilen veya sözleşmenin taraflarından en az birisi idâre olan, kamu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin olan ve özel hukuk hükümlerini aşan hükümler içeren sözleşmelerdir.

#8

SORU:

İdari sözleşmelerin özellikleri nelerdir?

CEVAP:

İdârî sözleşmelerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: İdâre hukuku hükümlerine tabi olmaları, idâreye üstünlük ve ayrıcalıklar tanınması, konusunun, kamu hizmetlerine ilişkin bir konu olması, Taraflardan birisinin idâre olması, bazen konusuna bakılmaksızın yasayla idârî sözleşme olarak belirlenmesi ve uyuşmazlıkların idârî yargıda çözülmesi.

#9

SORU:

İdari sözleşmelerin klasik türleri nelerdir?

CEVAP:

İdârî sözleşmelerin klasik türleri; imtiyaz sözleşmeleri, müşterek emanet sözleşmeleri, iltizam sözleşmeleri, istikraz sözleşmeleri, yeraltı ve yerüstü servetlerin işletilmesine ilişkin sözleşmeler, idârî hizmet sözleşmeleri ve orman işletme sözleşmeleridir.

#10

SORU:

İmtiyaz sözleşmesi ne anlama gelir?

CEVAP:

Bir özel kişinin idâreyle yaptığı bir sözleşme gereğince, hizmetten faydalananlardan alacağı bir ücret karşılığında kendi kâr ve zararına bir kamu hizmetini kurup işletmesi usulüdür.

#11

SORU:

İdari hizmet sözleşmesi ne demektir?

CEVAP:

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlileri ile idâre arasında, Devlet Memurları Kanunu veya özel bir yasaya dayanılarak ve belli bir kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda, idâre ile sözleşmenin karşı tarafı olan kamu görevlisi adayı arasında yapılan sözleşmelere idârî hizmet sözleşmesi denmektedir.

#12

SORU:

Şartname ne demektir?

CEVAP:

İdârenin sözleşmelerinin yapılmasında ve uygulanmasında uyulacak koşulları belirleyen belgeye şartname denmektedir.

SORU:

İdari şartname ile teknik şartname arasındaki fark nedir?

CEVAP:

İdârî şartnameler, idâre ile sözleşme imzalamak isteyenlere yönelik talimatları içerirler. Teknik şartnameler ise yaptırılacak işin projesini içerirler.

#14

SORU:

İdârenin sözleşmelerinde sözleşmecinin borçları nelerdir?

CEVAP:

İdârenin sözleşmelerinde sözleşmecinin borçları; şahsen ifa, sözleşme ve şartname hükümlerine uygun, tam ve zamanında ifa ve dürüst ifadır.

#15

SORU:

İdârenin sözleşmelerinde sözleşmecinin hakları nelerdir?

CEVAP:

İdârenin imzalamış olduğu sözleşmelerde sözleşmecinin hakları; ücret hakkı ve tazminat hakkıdır.

#16

SORU:

İdârenin sözleşmelerine idareye tanınan hak ve yetkiler nelerdir?

CEVAP:

Denetim ve yönlendirme yetkisi, yaptırım uygulama yetkisi, tek taraflı değişiklik yapma yetkisi, fesih yetkisi.

#17

SORU:

Mücbir sebep ne demektir?

CEVAP:

Tarafların irâdesi dışında ortaya çıkan, önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan, sözleşmenin yerine getirilmesini engelleyen dış kaynaklı olaylara mücbir sebep denmektedir.

#18

SORU:

Fait Du Prince ne demektir?

CEVAP:

İdârî sözleşmenin koşullarının, idârenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle özel şirket aleyhine ağırlaşmasıdır. Özel şirketin bu ağırlaşma nedeniyle uğradığı zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "fait du prince" ilkesi denir.

#19

SORU:

İdari sözleşmelerin normal sona erme halleri nelerdir?

CEVAP:

Normal sona erme, sürenin dolması ve sözleşme konusu edimin yerine getirilmesi biçiminde olur.

#20

SORU:

İptal davası ne demektir?

CEVAP:

İdârî yargıda iptal davaları, idârî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalardır.

SORU:

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi nedir?

CEVAP:

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kamu hizmetini sunan (organik öge), ikincisi kamu hizmetinin sunulduğu kişiler,

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

üçüncüsü kamu yararı, dördüncüsü de kamu hizmetine yönelik faaliyetlerdir.

#2

SORU:

Bir faaliyetin kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için aranan şartlar nelerdir?

CEVAP:

Bir faaliyetin kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için bu faaliyetin bir kamu tüzel kişisi veya onun gözetim ve denetimi altında özel hukuk kişileri tarafından yerine getirilmesi gerekir.

#3

SORU:

Özel hukuk kişinin yürüttüğü faaliyetin kamu hizmeti olarak kabul edilebilmesi için aranan şartlar nelerdir?

CEVAP:

Özel hukuk kişinin yürüttüğü faaliyetin kamu hizmeti olarak kabul edilebilmesi için, bu faaliyetlerin yürütülmesi konusunda, idârenin kolluk yetkilerini aşan ve doğrudan faaliyetin işleyişine yönelik bir denetim yetkisine sahip olması ve o faaliyetin özel hukuk kurallarını aşan kamu hukuku rejimine tabi olması gerekir.

#4

SORU:

Özel yönetim usullerine tabi kamu hizmetlerinden yararlanma statüsüne, kişiler bir sözleşme ile girerler. Bu sözleşmenin adı nedir?

CEVAP:

Abonman sözleşmeleri.

#5

SORU:

Kamu hizmetinin manevi ögesi nedir?

CEVAP:

Kamu yararı.

#6

SORU:

Kamu yararını nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Toplum için hayati bir değer ve önem taşıyan bazı faaliyetlerin kâr amacı gözetilmeksizin, idârece yürütülmek suretiyle toplumun bu hizmetlerden faydalandırılmasıdır.

#7

SORU:

Kamu hizmetlerinin özellikleri nelerdir?

CEVAP:

Kamu hizmetlerinin yürütülüş biçimi ne olursa olsun, hepsine egemen olan bazı özellikler söz konusudur. Bu özellikler, süreklilik ve kesintisizlik, genellik ve tarafsızlık, düzenlilik, değişkenlik ve uyarlabilirlik, eşitlik ve bedelsizlik ilkeleridir.

#8

SORU:

Kamu hizmetlerinin kurulmuş olması yetmez. Herkese ve her zaman aynı biçimde ve yoğunlukta hizmet sunulması da gerekir. Bu durum, kamu hizmetinin sunulmasında hangi ilkenin bir sonucudur?

CEVAP:

Bu durum, kamu hizmetinin sunulmasında düzenlilik ilkesinin bir sonucudur.

#9

SORU:

Kamu gücü nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

İdârenin kamu yararını gerçekleştirebilmesi için özel kişiler karşısında sahip olduğu üstün yetki ve ayrıcalıklardır.

#10

SORU:

Yetkide paralellik ilkesi nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Kural olarak bir idârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasıdır.

#11

SORU:

Özelleştirme nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

İktisadî, malî, hukukî, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu kesimi faaliyetlerinin sınırlandırılmasına veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalar bütünüdür.

#12

SORU:

Kendilerini sunan hukuk öznesine göre kamu hizmeti türleri nelerdir?

CEVAP:

Kamu hizmetleri, kendilerini sunan hukuk öznesine göre üçe ayrılırlar: Kamu tüzel kişileri tarafından sunulan kamu hizmetleri, özel hukuk özneleri tarafından sunulan kamu hizmetleri ve kamu-özel karma oluşumlar tarafından sunulan kamu hizmetleri.

#13

SORU:

Bir faaliyetin virtüel kamu hizmeti olarak nitelendirilebilmesi için aranan şartlar nelerdir?

CEVAP:

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet "virtüel kamu hizmeti" olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir.

#14

SORU:

Tekelsiz kamu hizmeti nedir? Örnek vererek açıklayınız.

CEVAP:

Kamu hizmetinin konusunu oluşturan faaliyet, özel kesime yasaklanmamış ise, bir başka deyişle aynı konuda hem kamu tüzel kişileri hem de özel teşebbüs faaliyette bulunuyorsa, tekelsiz kamu hizmetinden söz edilir. Eğitim, sağlık ve şehir içi ulaşım hizmetleri tekelsiz kamu hizmetlerine örnektir.

#15

SORU:

Ulusal kamu hizmetlerini örnekler üzerinden açıklayınız?

CEVAP:

Ulusal (millî) kamu hizmetleri, tüm ülke düzeyinde yürütülen ve bundan dolayı da ülkede yaşayan herkese sunulan kamu hizmetleridir. Örneğin, TCDD'nin sunduğu ulaştırma ve taşıma hizmeti, hastanelerde sunulan sağlık hizmetleri ve üniversitelerde yürütülen yükseköğretim faaliyeti, tüm ülke düzeyinde yürütüldüğü ve ülkede yaşayan her bir kişinin yararlanmasına açık olduğu için ulusal kamu hizmetleri arasında yer almaktadır.

#16

SORU:

İdârî kamu hizmetleri, idârenin eskiden beri gördüğü geleneksel kamu hizmetleridir. Buna göre idari kamu hizmetlerine örnekler veriniz?

CEVAP:

Bayındırlık işleri, kamu mallarının bakımı ve korunması, eğitim ve öğretim, sağlık, tapu-kadastro hizmetleri, nüfus işleri gibi idârenin klasik faaliyetleri idârî kamu hizmetlerindendir.

#17

SORU:

Kamu hizmetlerinin dokuz tür usulle görülmekte veya yürütülmektedir. Bu usuller nelerdir?

CEVAP:

Bu usuller, emanet usulü, müşterek emanet usulü, iltizam usulü, ruhsat usulü, imtiyaz usulü, yap-işlet-devret usulü, yap-işlet usulü, görevlendirme usulü ve özel yasalarla kurulan dernek ve vakıflar eliyle yürütülüş usulüdür.

#18

SORU:

Hizmetin devlet idâresi dışından diğer kamu tüzel kişileri tarafından görülmesine ne ad verilir?

CEVAP:

Emanet usulü.

#19

SORU:

İltizam usulü nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Bir özel kişinin, idâreyle yaptığı bir sözleşme gereğince, idâreye ödeyeceği belirli bir ücret karşılığında, bir kamu hizmetini kendi kâr ve zararına işletmesi usulüdür.

#20

SORU:

İdârenin imtiyaz sözleşmesinden kaynaklanan yetkileri nelerdir?

CEVAP:

İdârenin imtiyaz sözleşmesinden kaynaklanan yetkileri şunlardır: Denetim ve yönlendirme yetkisi, yaptırım uygulama yetkisi, sözleşmede tek yanlı değişiklik yapma yetkisi, hizmet yararına fesih yetkisi ve imtiyazı satın alma (rachat) yetkisidir.

SORU:

Kolluk etkinliklerinde kamu yararı hangi yolla somutlaşır?

CEVAP:

Kolluk etkinliklerinde kamu yararı, kamu düzeninin sürekliliğini sağlamak olarak somutlaşır. Eğer kolluk etkinlikleri bu amacın dışında bir amaçla yapılırsa hukuka aykırı olur.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

#2

SORU:

Kamu düzeni nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Bozulduğunda kamu yararını olumsuz yönde etkileyen ve bozulmasının önlenmesiyle kamu yararı gerçekleşen düzendir.

#3

SORU:

Modern anlayışa göre kamu düzeninin öğeleri nelerdir?

CEVAP:

Modern anlayışa göre ise kamu düzeninin öğeleri; genel ahlâk, kamusal estetik, insan onuru ve bireylerin kendilerine karşı korunmasıdır.

SORU:

Kamu düzeninin öğelerinden dirlik ve esenliği açıklayınız?

CEVAP:

Dirlik ve esenlik kavramı, toplum gereklerini aşan maddî düzensizlik ve rahatsızlıkların bulunmayışıdır. Bir başka deyişle, dirlik ve esenlik, gürültü, duman, koku, toz gibi toplumu ve bireyleri etkileyen etkenlerin olağan sınırlar içinde kalması ve tutulmasını ifade eder.

#5

SORU:

Belediyenin, bir sokaktaki evlerin dış cephesini belli bir renge boyanması kararı alması kamu düzeninin hangi öğesi ile ilgilidir?

CEVAP:

Kamusal estetik.

#6

SORU:

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu polisi üçe ayırmıştır. Bu üçlü sınıflandırmaya göre polis türlerini sayınız?

CEVAP:

Bunlar, idârî polis (idârî kolluk), adlî polis (adlî kolluk) ve siyâsî polistir.

#7

SORU:

İşlenmiş bir suçun takibine, delillerin elde edilmesine, faillerin kovuşturulmasına, yakalanmasına yönelmiş faaliyetlere ne ad verilir?

CEVAP:

Adli kolluk

#8

SORU:

Adlî Kolluk Yönetmeliği hangi bakanlıklar tarafından çıkartılmıştır?

CEVAP:

Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı.

#9

SORU:

Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Bu durum hangi temel ilkenin bir sonucudur?

CEVAP:

Suç ve cezalarda kanunilik ilkesi.

#10

SORU:

Suç işlenmesinden önce harekete geçerek kamu düzenini tehdit eden veya tehlikeye düşüren tutum ve davranışların ortaya çıkması halinde harekete geçerek önleyici ve durdurucu niteliği ağır basan görevleri yerine getiren kolluk hangisidir?

CEVAP:

İdari kolluk.

#11

SORU:

Siyasi polis nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

Devletin milli güvenliğinin korunması için girdiği gizli polis faaliyetleridir.

#12

SORU:

Kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yapılabilmesi için hangi bakanlıktan izin alınması gerekmektedir?

CEVAP:

İçişleri Bakanlığı.

#13

SORU:

İdari kolluk nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

İdârî kolluk, kamu düzenini korumak, kollamak, toplum yaşamına yönelik tehlikeleri önlemek ve

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

güvenliği sağlamak için kurulan gerekli koşullar oluştuğunda da zor kullanma yetkisine sahip devletin kurduğu idârî kuruluşlar ve bu kuruluşların faaliyetidir.

#14

SORU:

Özel kolluk faaliyetleri yürütülen alanlar nelerdir?

CEVAP:

Avcılık, imâr, belediye ve köy kolluğu, ormanları koruma, gümrük, hayvan sağlığı, sanayi tesislerinin korunması, yabancıların yurda giriş-çıkışları ve konaklamalarının düzenlenmesi, at yarışları ve talih oyunları alanlarında özel kolluk faaliyetleri yürütülmektedir.

#15

SORU:

Kolluk yetkisinin kullanılmasında dört temel ilke vardır. Bunları sayınız?

CEVAP:

Kolluk yetkisinin kullanılmasında dört temel ilke vardır. Bu ilkeler, hukukilik ilkesi, ölçülülük ilkesi, gecikmede tehlike bulunması ilkesi ve müdahalede haklılık ilkesidir.

#16

SORU:

Genel idârî kolluk açısından kolluk makamları nelerdir? Sayınız.

CEVAP:

Genel idârî kolluk açısından cumhurbaşkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve vâililer kolluk makamlarıdır.

#17

SORU:

Kolluk alanında yapılan düzenleyici işlemler nelerdir? Sayınız.

CEVAP:

Kolluk alanında yapılan düzenleyici işlemler, tüzükler, yönetmelikler, adsız düzenleyici işlemler ve genel emirlerdir.

#18

SORU:

Re'sen icra nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

İdârenin bazı durumlarda uygulayabildiği, kendiliğinden davranarak kamu düzenini tehdit eden eylemleri önlemek ve bozulana geri getirmek yetkisidir.

#19

SORU:

İdari yaptırım nedir? Tanımlayınız.

CEVAP:

İdârenin, bir yargı kararına gerek olmaksızın yasaların açıkça verdiği bir yetkiye dayanarak idâre hukukuna özgü yöntemlerle, doğrudan doğruya bir işlemi ile uyguladığı yaptırımlarla, verdiği cezalara "idârî yaptırım" denilmektedir.

#20

SORU:

Kural olarak alt kolluk makamı, üst kolluk makamının işlemine aykırı işlem yapamaz. Bu durum hangi temel ilkenin bir sonucudur?

CEVAP:

Bu durum, "idârede hiyerarşi kudretinin" ve "üst kanun alt kanunu yürürlükten kaldırır" ilkesinin ortak sonucudur.

SORU:

Denetleme kavramını detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Denetleme Kavramı

Sosyal bilimlerde denetim denince, örgütün beklenen başarı ölçütlerine ne kadar ulaştığını belirlemek üzere bu ölçütlerle yapılan işlerin karşılaştırılması, yapılan işlemlerin örgütsel amaçlara ve hukuka uygunluğunun araştırılması anlaşılır (Boz- kurt- Ergun, 1998, s.62).

İdâre de nihayetinde bir örgüttür. Böyle olun- ca idârenin işlerinin plan ve programlara uygun ve verimli bir biçimde yürüyüp yürütülmediğinin de- netlenmesi gerekir. Bu anlamda denetim yönetici- lerin temel görevlerinden biridir. Kuruluşlardaki iş görenlerle yapılan işe göre değişen çeşitli denetim yöntemleri olabilir.

"Kamu yönetimi" olarak da adlandırılan idâre; yargı organı, yasama organı, yürütme organı ve idâre ile kamuoyunu oluşturan kuruluşlar tarafın- dan denetlenmektedir. Kural olarak yargı organı, idârenin işlem ve eylemlerini hukuka uygunluk açısından denetler. Diğer denetim kuruluşları ya da denetim yolları ise, idârenin işlem ve eylemlerini hem hukuka uygunluk açısından hem de yerinde- lik açısından denetler. Çünkü idârî faaliyetlerin verimli, etkili ve kamuya yararlı bir biçimde yürü- tülmesi gerekir. İdârenin denetiminin kapsamına, idârenin işlemleri, eylemleri, görevlilerinin davran- ımları, plan ve projeleri de girebilir. Hatta bütün bunlar hazırlık aşamasında bile denetlenebilmekte- dir (Yayla, 2009, s.373).

İç hukuktaki idârenin denetlenme yol ve yön- temlerini, hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesine

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

hizmet etmesi açısından idârenin yargısal denetimi ve yargı dışı yollardan denetimi olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

#2

SORU:

İdârenin yargısal denetimi kavramını açıklayınız.

CEVAP:

İdârenin Yargısal Denetimi

İdâre üzerinde en etkili denetim yargısal dene- timdir. Fakat yargısal denetim başlı başına ayrı bir bilim dalı konusu olduğu için burada kısaca ele alı- nacaktır.

İdâre üzerindeki yargısal denetim, yargısal ol- mayan denetim yollarından sonra başlamıştır. An- cak oldukça yavaş, temkinli ve sınırlı fakat idâre üzerinde en etkili denetim yoludur.

İdârenin yargısal denetimi, tıpkı diğer yargısal faaliyetler gibi, özellikle yürütme ve idâreden ba- ğımsız ve yansız mahkemeler tarafından yapıldığı için uyumsuzluğun tarafları için önemli bir güvence oluşturur. İşte bu güvence ve inancı hukuk devleti anlayışının ve kültürünün temelini oluşturur.

Yargısal denetim sonucunda bir “hüküm” çı- kar.

Hükme karşı itiraz, istinaf, temyiz gibi kanun yolları tüketildikten sonra “kesin hüküm” halini alır.

Kesinleşen bir hükme karşı olağanüstü kanun yolları hariç aynı mahkemede veya bir başka mah- kemede ya da bir başka devlet organı nezdinde baş- vuru yapılamaz.

İdârenin yargısal denetiminde başlıca iki sistem bulunmaktadır. Birincisi, Anglo-Sakson ülkelerin- de uygulanan “yargı birliği” sistemidir. Diğer de Fransa ve Türkiye gibi Kara Avrupası hukuk sistemi içinde yer alan ülkelerde uygulanan yargı ayrılığı sistemidir.

Ortak hukuk sistemi veya adli idâre sistemi de denen yargı birliği sisteminde, uzmanlaşmış idâre mahkemeleri olabilir.

Fakat bu uzmanlaşmış idâre mahkemelerinin verdiği kararlara karşı genel yargı düzeni içerisinde yer alan üst mahkemelere başvuru- rduğu için, idârî yargı düzeni bulunmamaktadır.

Başta Fransa olmak üzere, Fransa’dan etkilenen ülkelerde, idârenin yargısal denetimi kural olarak genel mahkemeler olarak adlandırılan adliye mah- kemelerinde değil, sırf bu amaçla kurulmuş, kendi üst mahkemeleri veya kanun yolları bulunan ve idârî yargı düzeni içinde yer alan “idârî mahkeme- ler” tarafından yapılmaktadır.

#3

SORU:

Türk Hukukunda idârenin yargı dışı denetimi hangi yollarla yapılabilir, sayınız.

CEVAP:

Türk Hukukunda idârenin yargı dışı denetimi; “idârî denetim”, “siyasî denetim” ve “kamuoyu deneti- mi” olmak üzere üç değişik yoldan yapılmaktadır.

#4

SORU:

İdari denetim biçimlerini sadece sayınız.

CEVAP:

İdari denetim çeşitli biçimlerde karşımıza

çıkabilmektedir. Bunlar, iç idârî denetim ve dış idârî denetimdir.

#5

SORU:

İdârenin Kendini Denetlemesi'ni detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

İdârenin Kendini Denetlemesi

İdârenin bir işlem veya eylemi nedeniyle menfaatleri ya da hakları ihlâl edilen kişiler, bu eylemi veya işlemi ya-

pan idârî makama başvurarak söz konusu idârî işlemin geri

alınmasını, kaldırılmasını, değiştirilmesini, iptal edilmesini

veya eyleme son verilmesini, varsa zararlarının giderilme-

sini isteyebilirler. Bu amaçla yapılan başvurular, başvurunun konusu olan idârî işlemin (Yıldırım, 2006, s.77) veya eylemin (Yıldırım, 2006, s.95), o işlem veya eylemi yapan idâre tarafından denetlenmesini hedeflemektedir.

İlgilinin başvurusu üzerine idârî makam, kendi yaptığı işlem veya eylemin hukuka uygunluğunu veya yerindeliliğini tekrar inceleyebilir. Böylece idârî makam kendi kendini denetlemiş olur. Örneğin, üniversite

genel sekreterliği görevini yürüten bir kamu görevlisinin aldığı özel hizmet tazminatının rektörlük

işlemiy- le kaldırıldığını düşünelim. Rektörlük, üniversite kamu tüzel kişiliğinin yürütme organıdır.

Rektörlüğün üstünde, başka bir hiyerarşik makam da yoktur. Üniversite genel sekreterliğini yürüten kamu

görevlisi, İdari Yargılama Usûlü Kanunun 11. maddesi çerçevesinde özel hizmet tazminatının

kaldırılması işleminin geri alınması veya iptali için rektörlüğe idârî başvuruda bulunabilir.

İdârenin kendi kendini denetlemesi, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yeniden ve daha etkili

olacak biçimde “uzlaşma” denen bir yöntemle düzenlenmiştir.

Uzlaşma, 659 sayılı 2011 tarihli KHK ile idâre hukukuna girmiştir. Bu KHK’nın 12. maddesiyle

düzenlenen uzlaşma kurumuna göre, idari işlemler dolayısıyla haklarının ihlâl edildiğini iddia edenler

idâreye başvurarak, uğramış oldukları zararın sulh

yoluyla giderilmesini dava açma süresi içinde isteyebilirler. Sulh başvurusu, belli bir konuyu ve somut bir talebi içermiyorsa, idârî makam tarafından reddedilir. Bu Kanun Hükmünde Kararnameye uygun olarak yapılan ve idâre tarafından reddedilmeyen başvurular, hukukî uyuşmazlık değerlendirme komisyonuna gönderilir. Hak ihlâline neden olan birden fazla idârenin varlığı halinde, ortak hukukî uyuşmazlık değerlendirme komisyonu oluşturulabilir. Sulh istemine ilişkin başvuru, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur. Sulh başvurularının incelenmesinde, başvurunun konusu, zarara yol açan olay ve nedenleri, zararın idârî eylem veya işleminden doğup doğmadığı ve meydana geliş şekli, idârenin tazmin sorumluluğunun olup olmadığı, zararın miktarı ve ödenecek tazminat tutarı tespit edilir. Hukukî uyuşmazlık değerlendirme komisyonu tarafından, bilirkişi incelemesi dâhil olmak üzere gerekli her türlü araştırma ve inceleme yapılır, olayla ilgili bilgisi bulunan kişiler dinlenebilir. Hukukî uyuşmazlık değerlendirme komisyonunun incelemesi sonunda hazırlayacağı rapor 11 inci madde uyarınca karar vermeye yetkili mercilere sunulur (hukuk birimlerinin uyuşmazlığın bu şekilde sonlandırılmasında maddî ve hukukî sebeplerle kamu menfaati bulunduğu yönündeki görüşü üzerine, buna dair onay ve anlaşmaları imzalamaya bakanlıklarda bakan, diğer idârelerde üst yönetici yetkilidir. Bakan ya da üst yönetici bu yetkisini sınırlarını açıkça belirlemek suretiyle alt kademe- lere devredebilir). Bu mercilerin sulh başvurusunu kabul etmesi halinde başvuru sahibine, hazırlanan sulh tutanağının imzalanması için en az onbeş günlük süre verilir. Davet yazısında, belirtilen tarihte gelmesi veya yetkili temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulh tutanağını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının bulunduğu belirtilir. Tazminat miktarı ve ödeme şekli üzerinde idâre ve istemde bulunanın sulh olmaları halinde buna ilişkin bir tutanak düzenlenir ve taraflarca imzalanır. Bu tutanak ilam hükmündedir. Sulh olunan miktar idâre bütçesinden ödenir. Vadeye bağlanmamış alacaklarda tutanağın imzalandığı tarihten itibaren iki aylık sürenin dolmasından, vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce tutanak icraya konulamaz. Başvuru sonuçlanmadan dava açılmaz. Sulh başvurularının altmış gün içinde sonuçlandırılması zorunludur. Sulh başvurusu altmış gün içinde sonuçlandırılmıyorsa istek reddedilmiş sayılır.

#6

SORU:

Hiyerarşik denetim nedir?

CEVAP:

Birinci ünite anlatıldığı üzere hiyerarşide, bir kamu tüzel kişiliği içinde yer alan kamu görevlileri arasında bir kademelenme, bir başka deyişle ast-üst ilişkisi, bir sıra düzen vardır. Bu kuruluştaki kamu görevlilerinin ast-üst biçiminde örgütlenmesine hiyerarşi denmektedir. Hiyerarşik denetim merkez- den yönetimin bir sonucu olarak doğup büyümüş- se de bugün, her kamu tüzel kişisinin iç bünyesinde bir hiyerarşinin, hiyerarşik denetimin varlığından söz edilebilir (Arslan, 1978, s.54). Her kamu tüzel kişisi, hiyerarşi yönünden bir bütündür. Bir kuruluştaki üstün ast üzerindeki denetimine hiyerarşik denetim denmektedir. Genel olarak amirlerin (üstlerin) memurlarını (astlarını) hiyerarşik olarak denetlemesi için yasal bir dayanağa gerek yoktur. Üstün astlarını denetlemesi, üstün yönetme görevi içerisindedir. Bu denetim, hem hukukîlik hem de yerindelik denetimini kapsar. Hiyerarşik denetim kendiliğinden olabileceği gibi, başvuru üzerine de yapılabilir. Başvuru üzerine yapılan hiyerarşik denetim, özellikle idârî yargılama usûlü açısından son derece önemlidir. Çünkü buna göre yapılan denetim, dava açma süresini durdurur.

#7

SORU:

Organik idari denetim nedir?

CEVAP:

Her kamu tüzel kişiliğinin içerisinde bulunan denetleme organlarının yaptığı denetime, organik idârî denetim denmektedir. Organik idârî denetim, aynı tüzel kişilik içinde yer alan bir organın yapmış olduğu işlemin, yetkili bir başka organ tarafından denetlenmesidir. Organik idârî denetim, demokrasinin en önemli temel taşlarından birisi olan kuvvetler ayrılığı ve kuvvetlerin birbirini denetlemesi ve dengelemesi (check and balance) ilkesinin idâre teşkilatına yansımalarından başka bir şey değildir (Strauss, 1993, s.43).

Organik idârî denetim, çoğu zaman, kamu tüzel kişilerinin yürütme organlarının işlem ve kararları üzerinde, karar organlarının denetim yapması biçiminde görülür. Örneğin, belediye meclislerinin, belediye encümenlerinin veya belediye başkanlarının işlemlerini denetlemesi böyledir. Bazen de kamu tüzel kişiliğinin veya bakanlıkların merkezinde özel olarak denetim organları oluşturulur. Örneğin, bakanlıkların ve bağlı kuruluşların merkezinde kurulmuş olan teftiş kurulu başkanlıklarının, bakanlık hizmet birimlerince yapılan işlem ve eylemleri denetlemesi böyledir.

#8

SORU:

5018 Sayılı Kanuna Göre Kurulan İç Denetim Birimlerince Yapılan Denetim nedir?

CEVAP:

5018 Sayılı Kanuna Göre Kurulan İç Denetim Birimlerince Yapılan Denetim
Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 63. maddesine göre iç denetim, kamu idâresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idârelerin yönetim ve kontrol yapıları ile malî işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir. İç denetim, iç denetçiler tarafından yapılır.
İç denetçilerin görevleri, 5018 sayılı Kanunun 64. maddesinde, nitelikleri ve atanması da 65. maddesinde düzenlenmiştir.

#9

SORU:

Vesayet denetimi nedir? Detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Vesayet Denetimi

Yerinden yönetim kuruluşlarının, kendilerinin dışındaki bir başka idârî birim tarafından, yasaların gösterdiği sınırlar içinde denetlenmesidir. Kural olarak vesayet denetimi, hukuksal denetimle sınırlıdır. Vesayet denetimi, yerinden yönetimin organları ve görevlileri üzerinde yapılabildiği gibi, yerinden yönetim kuruluşlarının işlemleri üzerinde de yapılabilir. Organlar veya görevliler üzerindeki vesayet denetimi; onların seçimleri veya atanmaları, seçimlerinin onaylanması, görevlerine son verilmesi gibi çeşitli biçimlerde görülmektedir. Ancak, yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarının kazanılması veya kaybedilmesine ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olmaktadır. İşlemler üzerinde yapılan vesayet denetimi, genellikle işlemler yapıldıktan sonra, kimi kez de yapılmadan önce gerçekleştirilir. İşlemler üzerindeki vesayet denetimi, işlemleri onaylama, bozma, uygulanmasını geciktirme biçimlerinde olmaktadır. Vesayet makamları, yerinden yönetim kuruluşlarının yerlerine geçerek işlem yapamazlar. Vesayet denetimi, kural olarak merkezî idâre olarak da adlandırılan, devlet idâresi tarafından, yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuş kamu tüzel kişileri üzerinde uygulanır. Ancak, aslında bir yerinden yönetim kuruluşu olan fakat yasaların merkez kabul ettiği bazı kamu tüzel kişileri, diğer yerinden yönetim kuruluşları üzerinde de vesayet denetimi yapabilmektedirler. Örneğin, büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri üzerinde, meslek kuruluş birlikleri, merkez kuruluşları (Türkiye Ba-

Birliği, il baroları) üzerinde vesayet denetimi yapmaktadır.

#10

SORU:

Özel Denetim Kuruluşlarınca Yapılan Denetimi detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Özel yetkili denetim kuruluşları tarafından idâre üzerinde yapılan denetime özel denetim denmektedir. Özel denetim, vesayet makamı olmayan ve denetim konusunda uzman birimler tarafından yapılmaktadır.

Türkiye’de özel denetim yapan uzman kuruluşlar, Devlet Denetleme Kurulu, Sayıştay, Kamu Denetçiliği Kurumu, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu ve İnsan Hakları Kurumudur. Bunlardan Sayıştay ve Kamu Denetçiliği Kurumu aynı zamanda dolaylı siyasî denetim yaptıkları için “dolaylı siyasî denetim” başlığı altında ele alınacaktır.

Devlet Denetleme Kurulunca Yapılan Denetim: Devlet Denetleme Kurulunun kuruluş yasası, 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış, Anayasa değişikliğine uygun olarak, 5 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle, yeni hükümet sistemine uygun olarak yeni baştan düzenlenmiştir.

Birinci ünite de ifade edildiği üzere, Cumhurbaşkanının Anayasada öngörülen yetkilerini kullanma ve görevlerini yerine getirme konusundaki en önemli aracı, Devlet Denetleme Kurumu’dur.

Anayasanın 108. maddesine göre İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar. yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır..

5. sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesine göre Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanlığına bağlı üst denetleme organıdır. Kurul; Başkan ve sekiz üyeden oluşan Kurul Karar Organı ile denetim ve soruşturma grupları, Kurul Sekreterliği ve ona bağlı idari birimlerden oluşur. Devlet Denetleme Kurulunun görevleri, aynı Kararnamenin 4. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı, devletin başı olarak bu kurul sayesinde idâre cihazının yanında, bazı sivil toplum kuruluşlarını da denetleyebilmekte ve belirlediği ölçütler doğrultusunda yönlendirebilmektedir.

Kurul kendiliğinden araştırma ve inceleme yapamaz, Cumhurbaşkanlığı tarafından açıkça görevlendirilmesi gerekli ve zorunludur.

5 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi- nin 16. maddesine göre Devlet Denetleme Kurulu; çalışmaları sonucunda denetim raporu, inceleme raporu, araştırma raporu, ön inceleme raporu, soruşturma raporu, disiplin soruşturması raporu ve ivedi durum raporu hazırlar.

Parlamente sistem dönemimizde, DDK'nin raporu, kamu kuruluşlarını bağlayıcı bir karar değildir. Fakat Cumhurbaşkanlığı sistemi dönemimizde, 5 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 19. ve 20. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, DDK raporları bağlayıcı ve sonuç doğurucu nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nca Yapılan Denetim: 4982 sayılı Kanunun 14. maddesinin 2. fıkrasına göre Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu; birer üyesi Yargıtay ve Danıştay genel kurullarının kendi kurumları içinden önerecekleri ikişer aday, birer üyesi ceza hukuku, idare hukuku ve anayasa hukuku alanlarında profesör veya doçent unvanına sahip kişiler, bir üyesi Türkiye Barolar Birliğinin baro başkanı seçilme yeterliliğine sahip kişiler içinden göstereceği iki aday, iki üyesi en az genel müdür düzeyinde görev yapmakta olanlar ve bir üyesi de Adalet Bakanının önerisi üzerine bu Bakanlıkta idarî görevlerde çalışan hâkimler arasından Cumhurbaşkanınca seçilecek dokuz üyeden oluşur. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının sahip oldukları her türlü bilgi ve belgeye erişim hakkı amacıyla başvuru yapma hakkını tanımıştır. Bilgi edinme başvurusu, idare tarafından reddedilen başvuru sahibi, idarî yargı yoluna başvurmadan önce, kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kuruluna itiraz edebilir. Kurula itiraz, idarî yargıya başvuru süresi ni durdurur. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu kararları, idarî açıdan bağlayıcıdır. Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulunun bu kararı ile idârenin bilgi verip vermeme konusundaki kararı denetlenmiş olur (Gözler, 2009, s.808).

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunca Yapılan Denetim: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 8. maddesine göre kurulan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Bu (6701 sayılı) Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile ilişkili Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kurulmuştur. Cumhurbaşkanı bu teşkilatın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü hallerde bakan vasıtasıyla kullanabilir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, iki organdan oluşmaktadır. Bu organlar; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanlığı ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'dur.

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görev ve yetkileri, anılan Kanunun 9. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde dikkatle incelendiğinde, Kurumun görev alanı hem yatay insan hakkı ihlallerini, hem de dikey insan hakkı ihlallerini araştırmak ve denetlemekle görevli olduğunu görmekteyiz. 6702 sayılı Kanunda İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na verilen görevler arasında doğrudan doğruya idare üzerinde denetim yapma yetkisinden açıkça söz edilmemektedir. Fakat özellikle 9. maddenin 1. fıkrasının (f) bendindeki "İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" hükmü; (g) bendindeki "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" hükmü ve ikinci fıkradaki "Kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, birinci fıkranın (j) bendi kapsamındaki ziyaretler sebebiyle gerekli yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır" hükmü bir arada değerlendirildiğinde, dikey insan hakları ihlallerinde idârenin kurum tarafından doğrudan denetlendiğinin sonucu ortaya çıkmaktadır.

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, idare tarafından gerçekleştirilecek işkence, ayırmacılık ve insan hakları ihlalleri konusunda bir dış idarî denetim gerçekleştireceğine göre, bu kurum da özel denetim kuruluşu olarak kabul edilmelidir. Ancak, insan hakları ihlallerini, ayırmacılığı ve işkenceyi, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri de gerçekleştirebileceği için İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nun gerçekleştireceği denetimin kapsamı, diğer özel denetim kuruluşlarının görev kapsamından daha geniştir. Çünkü İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, idârenin yanında, gerçek kişileri ve özel hukuk tüzel kişilerinin gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerini de denetleyecektir.

#11

SORU:

Siyasî Denetim: İdârenin TBMM Tarafından Denetlenmesi hakkında bilgi veriniz.

CEVAP:

Siyasî denetim, idârenin yasama organı, yani Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından denetlenmesi demektir. Ülkemiz, parlamente sistemi ile yönetilirken yürütme organını oluşturmuş ve merkezî idârenin başı olan Bakanlar Kurulu ve bakanlar, yasama organına karşı sorumludurlar. Yasama organı idareyi, hükümet ve bakan aracılığıyla denetlemekteydi. Bu denetim de çok etkiliydi. Şimdi ülkemiz Cumhurbaşkanlığı sistemiyle yönetilmektedir. Yürütme organı tek başlıdır ve Cumhurbaşkanlığından ibarettir. Bakanlar,

Cumhurbaşkanına hiyerarşi bağı ile bağlıdırlar. Cumhurbaşkanının, TBMM'ne karşı herhangi bir siyasal sorumluluğu yoktur. Bakanlar da sadece Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar. Cumhurbaşkanlığı sisteminde, TBMM'nin yürütme organı üzerindeki siyasî denetleme araçları- nın niteliği ve sayısı değişmiştir.

Yürütme organı üzerindeki siyasî denetim ya doğrudan TBMM tarafından yapılmakta ya da dolaylı olarak Sayıştay ve Kamu Denetçiliği aracılığıyla yapılmaktadır. Böyle olunca, siyasî denetimi de "doğrudan siyasî denetim" ve "dolaylı siyasî denetim" olmak üzere ikiye ayırıp incelemek gerekmektedir.

#12

SORU:

Doğrudan Siyasî Denetim'i detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Doğrudan siyasî denetim denince anlaşılması gereken, parlamentonun bir başka kuruma veya devlet organına gerek duymadan kendi genel kurulunu veya komisyonlarını kullanarak idareyi denetlemesi anlaşılır. Bu tür siyasî denetim, Cumhurbaşkanlığı sisteminde altı biçimde gerçekleşmektedir. Bunlar sırasıyla; yazılı soru, genel görüşme, meclis araştırması, meclis soruşturması, dilekçe komisyonu aracılığıyla yapılan siyasî denetim ve insan hakları inceleme komisyonu aracılığıyla yapılan siyasî denetimdir.

Yazılı Soru: Anayasanın 98. maddesinin V. fıkrasına göre yazılı soru, Yazılı soru, yazılı olarak en geç on beş gün içinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir Soruya ilişkin geniş düzenleme, henüz TBMM İç Tüzüğünde yapılmamıştır.

Genel Görüşme: Anayasamızın 98'inci maddesinin III. fıkrasına göre genel görüşme, "Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir. Genel görüşme ile ilgili geniş düzenleme, TBMM İç Tüzüğü'nün 101., 102. ve 103 maddelerinde yer almaktadır.

Meclis Araştırması: Anayasamızın 98'inci maddesinin II. fıkrasına göre, "meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir". Meclis, kurduğu komisyonlar aracılığıyla araştırmalar yapar. Araştırma komisyonunun hazırladığı rapor, genel kurulda görüşülür ve tartışılır. TBMM İç Tüzüğü'nün 105. maddesine göre devlet sırları ile ticari sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.

Meclis Soruşturması: Anayasanın 98'inci maddesinin IV. fıkrasına göre, "Meclis soruşturması, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında Anayasanın 106. maddesinin beşinci, altıncı ve

yedinci fıkraları uyarınca (görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla) yapılan soruşturmadan ibarettir. Ayrıca, Anayasanın 105. Maddesine göre, Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir. Aslında bu hüküm de bir başka meclis soruşturmasıdır.

TBMM İç Tüzüğü'nde, meclis soruşturmasının her iki biçimi hakkında henüz bir düzenleme yapılmamıştır.

Dilekçe Komisyonu Aracılığıyla Yapılan Siyasî Denetim: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin idare üzerinde uyguladığı siyasî denetim, sadece milletvekillerinin isteğiyle olmaz. Bunun yanında, yönetilenlerin veya daha kibar deyimiyle idarî faaliyetlerden yararlananların TBMM'ne dilekçeyle başvurmaları, bir başka deyişle dilekçe haklarını kullanmaları durumunda da idare denetlenmektedir. Bilindiği gibi Anayasamızın 74'üncü maddesine göre "vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilerek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında yetkili makamlara ve TBMM'ne yazılı olarak başvurma hakkına sahiptir". Dilekçe hakkının kullanılması ile ilgili olarak TBMM'ne yapılacak başvuruları inceleyecek bir Dilekçe Komisyonu kurulmuştur.

3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 8. maddesine göre; Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerin, Dilekçe Komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması altmış gün içinde sonuçlandırılır. İlgili kamu kurum veya kuruluşları Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonunca gönderilen dilekçeleri otuz gün içinde cevaplandırır. İnceleme ve karara bağlamanın esas ve usûlleri Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde gösterilir. Dilekçe komisyonu, görevleri ile ilgili olarak, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile özel kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi almak, ilgilileri çağırıp bilgi almak, idarî denetimin yapılmasını istemek, bilirkişi görevlendirmek ve yerinde inceleme yapmak yetkisine sahiptir. Bu yetkinin kullanılması durumunda kamu kurum ve kuruluşları ile kamu personeli, talep edilen bilgi ve belgeyi vermek, idarî denetimi yapmak ve yerinde inceleme için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Dilekçe komisyonunun kendisine gelen dilekçeler üzerine nasıl inceleme yapacağı, TBMM İç Tüzüğü'nde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Buna göre verilen dilekçe iki aşamada incelenir. Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanı dilekçeleri İçtüzüğü'nün 116'ncı maddesinde belirtilen kriterlere göre eleler. Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanı,

kanun olarak düzenlenmesinde yarar olan dilekçelerin birer örneğini TBMM Başkanlığına ve Cumhurbaşkanlığına bilgi olarak gönderir. Diğer dilekçeler Komisyon Genel kurulunda görüşülüp karara bağlanır (İktüzük, md.118). Bu kararlar dilekçe sahiplerine ve ilgili bakanlıklara bildirilir (İktüzük, md.119). Bakanlar, 30 gün içinde Dilekçe Komisyonunun kararı hakkında yaptığı işlemi Komisyon Başkanlığına bildirir. Dilekçe Komisyonu, bunlardan gerekli gördüklerini TBMM’de görüşülmesini isteyebilir (İktüzük m.275).

Dilekçe Komisyonunun dilekçeler üzerine aldığı kararların herhangi bir bağlayıcı gücü olamaz. (Gözler, 2009, s.805).

Bazı dilekçeler, esasa girilmeksizin reddedilir. Bunlar:

- Dilekçenin konusu yargı organları tarafından karara bağlanması gereken bir konu ise,
- Dilekçenin konusu olan husus, hali hazırdayargı mercilerince incelenmekte ise,
- Dilekçenin konusu, yasal düzenleme gerektiren bir konu ise,

Dilekçe ile ilgili hala gidilmesi gereken idâri yollar var ve bu yollar tüketilmemiş ise, dilekçe reddolunur. Ret kararına karşı itiraz hakkı vardır.

Esas hakkında verilen kararın bir örneği dilekçe sahibine, diğer örneği de ilgili idâri merciine bildirilir. İdâreye tebliğ edilen bu karar bağlayıcı değildir.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu: 5 Aralık 1990 tarih ve 3686 sayılı Kanun ile “TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu” kurulmuştur. Bu Komisyonda TBMM’deki siyasî parti grupları üye sayıları oranında temsil edilir. Bu komisyona, diğer görev ve yetkileri yanında, “insan haklarının ihlâle uğradığına dair ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hâllerde ilgili mercilere iletmek” görev ve yetkisi verilmiştir. Komisyon, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda inceleme yapmak ve bunlardan bilgi istemek yetkisine sahiptir (Gözler, 2009, s.805). Komisyon hazırladığı raporları TBMM Başkanlığına sunmakta, bu raporlar Genel Kurul gündemine alınıp okunmakta ve üzerinde görüşme açılabilir. Keza, 3686 sayılı Kanun’un 6. maddesine göre Komisyon raporları Cumhurbaşkanlığına ve oradan da ilgili bakanlıklara gönderilmektedir. TBMM Başkanlığı kovuşturma açılması için Komisyon raporunu ilgili mercilere de gönderebilmektedir. Ancak TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’nun “etkili bir başvuru yeri” olmadığı, “Meclis içi işlev”e yönelik olduğu belirtilmektedir (Gözübüyük-Tan, 1998, s.747).

SORU:

Dolaylı Siyasî Denetim’i detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendisine bağlı veya kendisi adına denetim yapan kamusal kuruluş veya makamlar aracılığıyla idâre üzerinde yaptığı denetime dolaylı siyasî denetim denmektedir. Bu tür siyasî denetim ya Sayıştay aracılığıyla yapılmakta ya da Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla yapılacaktır.

Sayıştay Aracılığıyla Yapılan Denetim: Anayasanın 160. maddesine göre Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idâreleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay’ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on beş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idâri yargı yoluna başvurulamaz. Vergi, benzeri mâlf yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır. Yerel yönetimlerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır. 1982 Anayasası Sayıştay’ı yargı bölümü içinde fakat yüksek mahkemeler dışında düzenlemiştir. Anayasanın ilgili maddesinde Sayıştay’ın bir mahkeme olup olmadığı konusunda bir hüküm yoktur. Fakat 6085 sayılı Sayıştay Kanununda, yargılamaya ilişkin terim, kavram, yol ve yöntemlere yer verilmiştir.

Sayıştay’ın kararlarının büyük bir bölümünün idâri nitelikte olması, TBMM adına denetim yapılması, yargı yetkisinin ancak Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından kullanılabilmesi olguları karşısında Sayıştay’ın bir mahkeme olduğunun söylemek imkânsızdır. Sayıştay’ın Anayasanın yargı bölümü içinde düzenlenmiş olması, Sayıştay Kanununda yargı görevinden bahsetmesi, onu bir yargı kuruluşu haline getirmez. Bu durumda Sayıştay, yargısal yöntemler de kullanan, kararlarına karşı yargıya başvurulamayan bir idâri yüksek kuruldur (Çağlayan, 2011, s.23).

Anayasa Mahkemesi de E. 90/39 K. 91/21 Sayılı kararında Sayıştay’ın mahkeme olmadığına hükmetmişti. Fakat Yüksek Mahkeme, E. 2011/21 K. 2013/36 Sayılı kararıyla içtihat değiştirmiş, Sayıştay’ı mahkeme olarak kabul etmiştir.

Sayıştay’ın denetim alanı, 6085 sayılı Kanunun 4. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenmiştir. Bu fıkra göre Sayıştay; a) Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, sermayesinde doğ-

rudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kanunlar veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile kurulmuş anonim ortaklıkları, diğer kamu idarelerini (kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hariç), b) fıkranın (a) bendinde sayılan idarelere bağlı veya bu idarelerin kurdukları veya doğrudan doğruya da dolaylı olarak ortak oldukları her çeşit idare, kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketleri, c) Kamu idareleri tarafından yapılan her türlü iç ve dış borçlanma, borç verilmesi, borç geri ödemeleri, yurt dışından alınan hibelerin kullanılması, hibe verilmesi, Hazine garantileri, Hazine alacakları, nakit yönetimi ve bunlarla ilgili diğer hususları; tüm kaynak aktarımları ve kullanımları ile Avrupa Birliği fonları dahil yurt içi ve yurt dışından sağlanan diğer kaynakların ve fonların kullanımını, ç) Kamu idareleri bütçelerinde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel hesaplar dahil tüm kamu hesapları, fonları, kaynakları ve faaliyetlerini, denetler. Fıkra kapsamındaki (a) ve (b) bentleri kapsamına giren şirketlerden doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı %50'den az olup ilgili mevzuatı uyarınca bağımsız denetime tabi olan; şirketler, bunların iştirakleri ve bağlı ortaklıklarının denetimi, ilgili mevzuatı uyarınca düzenlenen ve Sayıştay'a gönderilecek olan bağımsız denetim raporları esas alınarak yapılır. Sayıştay, münhasıran kendisine sunulan bağımsız denetim raporlarını esas alarak hazırlayacağı raporu Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar. 2.4.1987 tarihli ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 2. maddesi kapsamına giren kamu kurum, kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yerine getirilir. Sayıştay'ın yaptığı denetim, Sayıştay Kanununda "düzenlilik ve performans denetimi" olarak belirlenmiştir. "Düzenlilik denetimi", mâlî denetim ve uygunluk denetimi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mâlî denetim, Sayıştay denetimi kapsamındaki idârî birimlerin hesap ve işlemleri ile mâlî faaliyet, mâlî yönetim ve kontrol sistemlerinin değerlendirme sonuçları esas alınarak, mâlî rapor ve tablolarının güvenilirliği ve doğruluğuna ilişkin denetimdir. Uygunluk denetimi ise, Sayıştay denetimi kapsamındaki idârî birimlerin gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukukî düzenlemelere uygunluğunun incelenmesine ilişkin denetimi olarak tanımlanmıştır. "Performans denetimi", hesap verme sorumluluğu çerçevesinde idârelerce belirlenen hedef ve göstergeler ile ilgili olarak faaliyet sonuçlarının ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır. Sayıştay tarafından yapılan denetim, daha önce anlatılan doğrudan siyasî denetim türlerinden daha

fazla etkilidir. Çünkü Sayıştay denetleme yaparken bir yandan yargısal yol ve yöntemler uygulamakta, diğer yandan da kararlarına karşı başka mercilere başvurulamamaktadır.

TBMM adına bütçe uygulamalarının Sayıştay tarafından denetlenmesi, yargı organlarıncaya yapılan denetim kadar etki oluşturmaktadır. Bu denetim sayesinde hem TBMM'nin siyasî denetimi bütçe ile daha somuta indirgenmiş olmakta hem de harcamalar üzerinde yapılan denetimlerle idârenin faaliyetleri sınırlandırılmaktadır (Atay, 1999, s.270). Kamu Denetçiliği Kurumu Aracılığıyla Yapılan Denetim: Bazı ülkelerde idâre "ombudsman" (kamu hakemi), me'diateur (arabulucu) gibi kamu denetçileri tarafından denetlenebilmektedir. Batı ülkelerinde kamu denetçisi, kamu hakemi veya arabulucu, bir kurul veya örgüt değil; bir veya birkaç kişidir. Örneğin Fransa'da me'diateur (arabulucu) bir kişidir. İsveç'te ise üç tane ombudsman bulunmaktadır (Gözler, 2009, s.810).

Kamu denetçisinin kararları, icraî nitelikte değildir ve yargı kararları gibi kesin hüküm gücüne de sahip değildir.

Bazı ülkelerde kamu denetçisi yürütme organı tarafından seçilse de çoğunlukla yasama organı tarafından seçilmektedir. Örneğin Fransa'da Bakanlar Kurulu, İsveç'te parlamento tarafından seçilmektedir. Kamu denetçisinin konu itibarıyla denetim alanı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. İsveç'te ombudsman asker kişiler dâhil, bütün kamu kurum ve kuruluşlarını denetlemektedir. İngiltere'de ise kamu denetçisi, yalnız merkezî idâreyi denetleyebilmektedir.

Kamu denetçisi bazı ülkelerde şikâyet üzerine denetim yapar. Bazı ülkelerde ise hem şikâyet hem de re'sen (kendiliğinden) denetim yapar (Gözler, 2009, s.811).

Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi şudur: Kamu Denetçiliği Kurumu yürütme organına değil, TBMM'ye bağlıdır. Kurum, idarî teşkilât içinde yer almamaktadır. Kurum üzerinde idârenin hiyerarşi veya vesayet yetkisinin bulunmaması Anayasamız tarafından garanti altına alınan idârenin bütünlüğü ilkesine aykırıdır. Anayasa Mahkemesi'nin bu gerekçesi, idâreyi denetleyecek bir kurumun illâ ki idârenin içinde yer alması gerektiği varsayımı üzerine kuruludur. Keza, Anayasa Mahkemesi, Kamu Denetçiliği Kurumunun illâ ki bir "idâre" olduğunu ve dolayısıyla idârenin bütünlüğü ilkesi uyarınca bu kurum üzerinde illâ ki hiyerarşi veya vesayet yetkisinin bulunması gerektiğini düşünmektedir. Bu gerekçeye katılmak mümkün değildir. Çünkü idâre, idâre dışı yollardan da denetlenebilir. Nitekim Türkiye'de idâre, yasama organı tarafından doğrudan denetlenmektedir. Böyle olması, idâreyi denetleyen organın da idârenin bütünlüğü ilkesine tabi olmasını gerektirmez. Nasıl vatandaşlar idârenin eylem ve işlemleri hakkında TBMM Dilekçe Komisyonuna

dilekçe verebilirlerse, nasıl TBMM, bu dilekçelerde belirtilen konularda inceleme yapabilirse, TBMM'ye bağlı Kamu Denetçiliği Kurumu da idârenin eylem ve işlemleriyle ilgili inceleme yapabilir.

Türkiye'de yasama organı bu kurumu kanunla kuramayınca, tali kurucu iktidar fonksiyonuna bürüne- rek, 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununu kabul etmiş, bu kanun 12 Eylül 2010 tarihli halkoylama- sıyla onaylanmıştır. Anayasamızın 74'üncü maddesinin anılan 5982 sayılı Kanunla değişik şekline göre, Kamu Denetçiliği Kurumunun görevi, idârenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemektir. İlgili maddeye göre, Kamu Denetçiliği Kurumu, TBMM Başkanlığına bağlıdır. Kamu Başdenetçisi TBMM tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısı- nın salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur. Kamu denet- çisine başvurma hakkının kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu kanunu ile düzenlenmiştir. 6328 sayılı Kanunun 5. maddesine göre, Kamu Denetçiliği Kurumu, idârenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idârenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idâreye önerilerde bulunmakla görevlidir. Ancak; a) Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, b) Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, c) Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri, Kurumun görev alanı dışındadır. 6328 sayılı Yasanın 12. maddesine göre, Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Başdenetçiye ve denetçilere görevleriyle ilgili olarak emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. Başdenetçi ve denetçiler, görevlerini yerine getirirken tarafsızlık ilkesine uygun davranmak zorundadır.

#14

SORU:

Kamuoyu denetimi nedir?

CEVAP:

Kamuoyu Denetimi

İdârenin her çeşit toplum kümesi tarafından örneğin sivil toplum örgütleri, medya, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar vb. tarafından denetlenmesidir. Bu denetim yolunun etkili olabilmesi için serbest ve demokratik bir atmosferin bulunması şarttır. Hukuk devleti için aranmakta olan

en önemli unsur, çoğulculuğun ve muhalefetin temel hak ve özgürlüklerinin teminat altında olmasıdır. Kamuoyu denetimi, bazen yargısal denetimden bile daha etkili olabilmekte, daha olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Çünkü kimi zaman yönetimin işlem ve eylemleri görünüşte hukuka uygun olmakla beraber, halkın arzu ve isteklerine aykırı olabilir. Çünkü Kamuoyu oluşumunda görev üstlenen araçlarından biri olan kitlesel iletişim (medya) demokratik toplumlarda idâre üzerindeki en etkin araçlarından birisidir. Kitlesel iletişim, yönetenlerle yönetilenler arasında bir çeşit aracıdır. İletişimin geliştiği, farklı görüşlerin ifade edildiği ortamlarda kamuoyu, idârenin uygulamalarını eleştirdiği gibi, yapılan hukuka aykırılıkları ve yolsuzlukları da ortaya çıkarır. Bu yüzden demokratik toplumlarda kitlesel iletişim, "dördüncü kuvvet" olarak adlandırılır (YASİN, Melikşah, 1982 Anayasasına Göre Türkiye'de Yönetimin Parlamento Tarafın- dan Denetlenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, İstanbul, 1998, s. 21).

#15

SORU:

Mâlî Sorumluluk Kavramı nedir?

CEVAP:

Günlük hayatta sorumluluk sözcüğü farklı anlamlarda kullanılır. Bazen üstlenilen işin ya da görevin gereklerini bilmek, hissetmek ve bu gereklere uygun olarak hareket etmek zorunluluğu anlamın- da kullanılır. Bazen de sorumluluk, bir başarısızlı- ğın veya haksız bir eylemin sonuçlarına katlanma gerekliliğini anlatır (Tekinay-Akman-Burcuoğlu- Altop, 1993, s.18).

Hukukî anlamda sorumluluk, kısaca kişinin bir işleminin, bir davranışının veya kendisiyle hukukun ilişkilendirdiği bir olayın sonuçlarına katlanması yükümlülüğüdür. Buradaki sonuçlar bireyin yükümlülükleri içerisinde değerlendirilmelidir. Çünkü bu durum hukuk öznelerinin bazen mâlî bazen de cezaî sorumluluğunu anlatmaktadır. Ancak, cezaî sorumluluk ceza hukukunun alanına girdiği için onunla ilgili açıklamalarda bulunulmayacaktır.

Mâlî sorumluluğa, çoğu zaman, "hukukî sorum- luluk" da denmektedir. Böyle denmesinin nedeni, genel olarak hukuk öznelerinin mali sorumluluğuna hükmeden mahkemelerin, adlî yargı içinde yer alan hukuk mahkemeleri olarak örgütlenmesidir. Mâlî (hukukî) olarak sorumluluğun ise, birbir- lerinden farklı iki anlamı bulunmaktadır. Bunlar- dan birincisi alacaklının borçluya ait malvarlığına zora başvurarak alacağın yerine getirilmesini sağla- ma gücünü ifâde etmektedir. İkincisi ise, genel dav- ranış kurallarına veya kendisine ait olan bir borca aykırı davranan kişinin, bu eylemi ile verdiği zararı tazmin etme zorunluluğu anlamına gelmektedir. İkinci

anlamı ile sorumluluk tazminat borcunun kaynağıdır (Oğuzman-Öz, 2010, s.13-14).

Özet olarak hukukî (mâlî) anlamda sorumlu- luk, bir kişinin uğradığı bir zararın tazmininin bir başka kişiye yükletilmesine ilişkin bir zorunluluk- tur. Bir başka tanımlamaya göre ise iki malvarlığı arasında bozulan ekonomik dengenin tekrar kurul- masını amaçlayan ve bunun yaptırım gücünü içine alan hukukî bir kavramdır (Atay-Odabaşı-Gökcan, 2003, s.30). Sorumluluk kavramının temelinde ya- tan düşünce, "herkes neden olduğu zararları gider- mek zorundadır" prensibine dayanmaktadır.

Hukuk devleti ilkesi gereğince devletin bütün organlarının denetimi ve bu denetim sonucunda ortaya çıkan hukuka ve adalete aykırılık belirlendiğinde de devletin bundan sorumlu olacağı kuşkusuzdur. İdâre, ister organik (örgütsel) anlamda, isterse işlevsel (fonksiyonel) anlamda kabul edilsin; yürütme organ ve işlevinin doğal uzantısı konumundadır. Bireylerin temel hak ve özgürlüğü ile en fazla temas eden devlet işlevi, idâre işlevi olduğu için, hukuk devleti ilkesinin somut olarak hayata geçirilmesi, idârenin hukuka bağlılığı ve mâlî açı- dan sorumlu tutulması ile doğru orantılıdır. Bir başka deyişle hukuk devleti ilkesinin gereği olan idârenin mâlî sorumluluğu; birey için bir hukukî koruma alanı olarak varlık göstermesi nedeniyle aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin de ayrılmaz bir parçasıdır (Taş - Bereket, 2003, s.308).

#16

SORU:

İdârenin Özel Hukuka İlişkin Mâlî Sorumluluğunu açıklayınız.

CEVAP:

İdârenin özel hukuka ilişkin mâlî sorumluluğuna, "idârenin medenî sorumluluğu" da denmektedir. Bu en ge- niş anlamıyla, idârenin, özel hukuk öznesi olarak diğer kişi- lere özel hukuk alanında verdiği zararı karşılaması demektir (Eren, 2010, s.81). Bir başka deyişle, özel hukuk alanında idârenin mâlî sorumluluğu "borç ilişkisinden" kaynaklanır. Borç ise çeşitli sebeplerden doğabilmektedir.

İdârenin özel hukuka ilişkin mâlî sorumluluğunun kaynakları şunlardır: İdârenin özel hukuk hükümle- rine göre yapmış olduğu sözleşmeler, idâre tarafından gerçekleştirilen özel hukuka ilişkin eylemler ve idâre lehine gerçekleşen sebepsiz zenginleşmelerdir.

#17

SORU:

İdârenin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Yaptığı Sözleşmelerden kaynaklanan Sorumluluğu'nu detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

Daha önce açıkladığımız üzere idârenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri, beş tanedir. Bunlar, kamu ihâle sözleşmeleri, abonman sözleşmeleri (su, elektrik, gaz, telefon abonelikleri), 1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri, 2006'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri ve diğer özel hukuk sözleşmeleridir. Bu sözleşmelerin ortak özelliği, yapıldıktan sonra idâre ve sözleşmelerin karşı tarafının eşit kabul edilmesidir.

Her özel hukuka tabi sözleşme gibi idârenin taraf oldukları da taraflarına bir taraftan haklar bahşeder- ken diğer taraftan borçlar yüklemektedir. Bu borçlar özet olarak sözleşmede yüklendiği yükümlülüklerini iyi niyetle ve tam olarak yerine getirmek, şayet sözleşmelerde sözleşmeciyeye arazi sağlamak veya onun lehine kamulaştırma yapmak, sözleşmecinin malî dengesini korumak, sözleşmecinin yükümlülüklerini yerine getirmesi için gereken kolaylıkları sağlamak ve sözleşmenin ücretini sözleşmede öngörülen biçimde ve zamanında ödemektir (Gözler, 2006, s.483).

İdâre, bu sözleşmelerden kaynaklanan borçlarını yerine getirmekten sorumludur. Çünkü borç ilişki- sinin yaptırımı, sorumluluktur (Ayan, 2005, s.60).

#18

SORU:

İdârenin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Yaptığı Eylemlerinden Kaynaklanan Sorumluluğu'nu açıklayınız.

CEVAP:

İdârenin özel hukuk kapsamındaki sorumlulu- ğunun ikinci kaynağı, eylemleridir (Ayan, 2005, s.193). Bu anlamda idârenin eylemleri, idâre ta- rafından kişilerin şahıs varlıklarına veya malvar- lıklarına zarar verilmesidir. Tıpkı diğer hukuk öz- nelerinin olduğu gibi idârenin de eylemlerinden kaynaklanan mâlî sorumluluğu, "kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu" ve "kusura dayanmayan sorumluluğu" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

#19

SORU:

İdârenin Kusura Dayanan Haksız Fiil Sorumluluğu'nu detaylı olarak açıklayınız.

CEVAP:

İdâre tarafından gerçekleştirilen haksız fiillere fiilî yol denir. Fiilî yol uygulamaları, idârenin re'sen icra yetkisini hukuka aykırı biçimde kullanması so- nucu ortaya çıkarlar (Şahin, 2004, s.53). Fiilî yol, genellikle idârenin mülkiyet hakkına veya kamu özgürlüklerine ağır biçimde ve hukuk dışı bir tu- tuma müdahalesi durumunda ortaya çıkar.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Fiilî yol, idârenin hiçbir idâre hukuku esasına dayanmaksızın hizmet ve faaliyet alanına yabancı bir konuda eylem yapması demektir. Fiilî yol, ba- zen yok hükmündeki veya hukuka aykırı bir idârî işlemin uygulanması, bazen de hiçbir idârî işleme dayanmayan ve idârî nitelik taşımayan eylemler biçiminde ortaya çıkarlar.

Fiilî yola örnek olarak, taşınmazlara kamulaştır- masız el atılması, taşınır mülkiyetine tecavüz, özel hayatın gizliliğine, konut dokunulmazlığına, din ve vicdan özgürlüğüne tecavüzler gösterilebilir.

Fiilî yolun özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Ortada idârenin maddî olarak yerine geti- rilen bir etkinliği olmalıdır. Fiilî yol bazen yok hükmündeki veya hukuka aykırı bir ka- rarın yerine getirilmesinden, bazen de hu- kuka uygun bir idârî işlemin hukuka aykırı olarak yerine getirilmesinden doğabilir.
- Öz ya da yöntem açısından yapılan hukuka aykırılık, açık ve ağır olmalıdır.
- İdârenin etkinliği, ya mülkiyet hakkına ya da kamu özgürlüklerine bir saldırı biçimin- de olmalıdır.
- Fiilî yola ilişkin davalar, idârî yargının gö- revi dışındadır. İdârî yargı yerleri, önlerine gelen uyuşmazlığın fiilî yola ilişkin olduğu sonucuna vardıklarında, görevsizlik kararı vermelidirler. İdâre, fiilî yolla bireylere verdiği zarardan mâlî açıdan sorumludur. Fiilî yoldan kaynaklanan dava- lar, adlî yargıda görülür. Çünkü bu alanda görevli yargı yerleri adlî yargı yerleridir. Adlî yargı yeri, idârenin etkinliğinin yasal olup olmadığını saptı- ma yetkisine sahip olduğu gibi, idârenin yasal ol- mayan saldırılarını durdurma ve idâreyi tazminata mahkûm etme yetkisine de sahiptir.

#20

SORU:

İdârenin Kusura Dayanmayan Özel Hukuk Sorumluluğu'nu genel olarak açıklayınız.

CEVAP:

İdârenin Kusura Dayanmayan Özel Hukuk Sorumluluğu

Diğer özel hukuk öznelerinde olduğu gibi, idâre de kendisine atfedilen, fakat haksız fiil (fiilî yol) olarak nitelendirilemeyen eylemleri nedeni- le kişilere verdiği zararlardan sorumlu olacaktır. Bu tür sorumluluğa idârenin özel hukuka ilişkin objektif sorumluluğu (kusursuz sorumluluk veya sebep sorumluluğu) denir. Bu tür sorumluluğun ortaya çıkmasının nedeni, teknik gelişmeler kar- şısında kusurun yetersiz kalması ve ispatının çok zorlaşmasıdır. Temelinde hakkaniyet, hâkimiyeti (üstünlüğü) altında bulundurma ve tehlikelilik gibi esaslar yer almaktadır (Ayan, 2005, s.223).

İdârenin özel hukuka ilişkin objektif sorumlu- luğunda, kusur dışında haksız fiil (fiilî yol) sorum- luluğunun bütün öğeleri aranır. Yani zarar öğesi ve

nedensellik öğesi, idârenin özel hukuka ilişkin objektif sorumluluğunda da aranır.

ARA SINAV

1.SORU

I. Konu yönünden yetkisizlik

II. İşlev gaspı

III. Fiili memurluk

Yukarıda verilen sakatlıklardan hangisi, ilgili idari işlemin yokluğu sonucunu doğurur?

A

Yalnız I

B

Yalnız II

C

I - II

D

I - III

E

II - III

Yanıt Açıklaması:

Yokluk, hukuki işlemin maddi ve hukuki unsurlarının yokluğu hâlinde o işlemin hiç doğmamış sayılmasıdır. Fiilî memurluk ve işlev gaspı, yokluk oluşturan sakatlıklar arasında yer alır. Konu yönünden yetkisizlik ise, idari işlemin iptalini gerektiren sakatlıklar arasındadır. Doğru cevap E'dir.

2.SORU

DMK'ya göre, özel bir meslek bilgisine ve uzmanlığa gerek gösteren, geçici işlerde ve zorunlu durumlara özgü olmak üzere kullanılan kamu personeline ne ad verilir?

A

Sözleşmeli personel

B

İşçi

C

Memur

D

Diğer kamu görevlisi

E

Taşeron

Yanıt Açıklaması:

O'zel bir meslek bilgisine ve uzmanlığa gerek gösteren, geçici işlerde ve zorunlu durumlara özgü olmak üzere kullanılan kamu personeline sözleşmeli personel adı verilir.

3.SORU

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Aşağıdakilerden hangisi geniş anlamd kamu görevlilerinin sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerden biri değildir?

- A Göreve alınmaları yönünden
- B Ücret yönünden
- C Süre yönünden
- D Uygulanan hukuk dalları yönünden
- E Aldıkları eğitim yönünden

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamdaki kamu görevlilerini, yedi açıdan Sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflama ölçütleri; hizmete alınma yöntemi, belirli bir ücretin ödenip ödenmediği, hizmete hangi süre için girildiği, hizmette aslî veya yardımcı görevli olma durumu, ilgili kişiye hangi hukuk dalının uygulandığı, ölçütleridir. Bu ölçütlerin yanında, Devlet Memurları Kanunu ve Anayasanın öngörmüş olduğu ölçütler de göz önünde tutularak kamu görevlilerinin sınıflandırılması yapılacaktır. Bu yedi ölçüt arasında alınan eğitim yönünden gibi bir sınıflandırma yoktur. Doğru cevap E seçeneğidir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memur alımında uygulanan genel koşullardan biri değildir?

- A Vatandaşlık
- B Yaş
- C Öğrenim durumu
- D Mahkumiyet
- E Teknik bilgi

Yanıt Açıklaması:

Teknik bilgi memur alımında uygulanan genel koşullardan biri değildir

5.SORU

Aşağıdakilerden hangisi mal varlığını oluşturan kısımlardan biridir?

- A Aktif kısım
- B Maddi kısım
- C Kamusal kısım
- D

- Özel kısım
- E Manevi kısım

Yanıt Açıklaması:

Özel hukuk açısından mal varlığı, bir kişinin para ile ölçülebilen haklarının ve borçlarının toplamını ifade etmektedir. Malvarlığı iki kısımdan oluşmaktadır: Bunlar, aktif kısım ve pasif kısımdır. Kişinin hakları ve alacakları, malvarlığının aktif kısmını oluştururken borçları da pasif kısmını oluşturmaktadır.

6.SORU

İdari açıdan özellik taşıyan bazı hizmetlere, yine idari sebeplerle ana personel rejimine bağlı kalınmaksızın memur atanabilme imkanı sağlayan kadrolara ne ad verilmektedir?

- A Sözleşmeli personel
- B Kamu görevlileri
- C İstisnai memurluk
- D İşçiler
- E Aday memur

Yanıt Açıklaması:

İdari açıdan özellik taşıyan bazı hizmetlere, yine idari sebeplerle ana personel rejimine bağlı kalınmaksızın memur atanabilme imkanı sağlayan kadrolara istisnai memurluk denir.

7.SORU

Aşağıda verilen mesleklerden hangisi dar anlamda kamu görevlileri kavramı kapsamında değerlendirilmektedir?

- A Belediye Başkanı
- B Bakan
- C Hakim
- D İhtiyar Meclis Üyesi
- E Cumhurbaşkanı

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda kamu görevlileri kavramı ise devletin siyâsal yapısını oluşturan görevliler dışında kalan ve kamu hukuku rejimine tâbi, aslî ve sürekli görevleri yürüten gerçek kişileri kapsamaktadır. Bunlar; hâkimler, subaylar, doktorlar, öğretmenler,

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

hizmetliler gibi çeşitli hukuki statülerde bulunan sivil ve asker tüm kamu görevlileridir.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi "Adsız Düzenleyici İşlem" türlerinden biridir?

- A Tüzükler
- B Cumhurbaşkanlığı kararları
- C Yönetmelikler
- D Kayıt işlemleri
- E Belediye yıkım kararları

Yanıt Açıklaması:

Adsız düzenleyici işlemlerin de aslında bir adı vardır. Fakat adları anayasada geçmemektedir. Onun için hukuk biliminde bunlara adsız düzenleyici işlem denmektedir. Cumhurbaşkanlığı sistemimizde en önemli adsız düzenleyici işlem türü, cumhurbaşkanı kararları olmuştur. Doğru cevap B'dir.

9.SORU

I. (M)'nin içinde bulunduğu memurluk statüsü, istisnai memurluk olarak ele alınmaktadır.

II. (M)'nin statüsü, idarenin geniş takdir yetkisine sahip olması nedeniyle, atamalarda daha güvenceli kabul edilmektedir.

III. Vali (M) ile Lahey Büyükelçisi (L), istisnai – genel memurluk ayrımında farklı taraflarda bulunmaktadır. K şehrinde vali olarak görev yapmakta olan (M)'nin içinde bulunduğu memurluk statüsü ile ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A Yalnız I
- B Yalnız II
- C Yalnız III
- D I - II
- E I - III

Yanıt Açıklaması:

Vali olarak görev yapan (M)'nin bulunduğu statü, istisnai memurluk statüsüdür. Ayrıca (M)'nin statüsü, idarenin geniş takdir yetkisine sahip olması nedeniyle, genel memurluk kadrolarına göre daha az güvencelidir. Büyükelçi (L) ile Vali (M)'nin memurluk statüsü, her ikisi için de istisnai memurluktur. Doğru cevap A'dır.

10.SORU

Memur olmanın kişinin isteğine bağlı olması, hiç kimsenin isteği dışında memur olmaya zorlanamamasına ne ad verilir?

- A Eşitlik ilkesi
- B Kanunilik İlkesi
- C Liyakat ilkesi
- D Kariyer ilkesi
- E Serbestlik ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Memur olmanın kişinin isteğine bağlı olması, hiç kimsenin isteği dışında memur olmaya zorlanamamasına serbestlik ilkesi adı verilir.

11.SORU

Memurlar, sözleşmeliler ve işçiler şeklinde kamu kesiminde çalışan görevlileri üç grupta toplayan kanun aşağıdakilerden hangisidir?

- A 654 sayılı kanun
- B 655 sayılı kanun
- C 656 sayılı kanun
- D 657 sayılı kanun
- E 658 sayılı kanun

Yanıt Açıklaması:

Devlet Memurları Kanunu, kendi uygulama alanı içindeki kamu kesiminde çalışan görevlileri üç kümede toplamıştır. Bunlar; memurlar, sözleşmeliler ve işçilerdir. 657 sayılı Kanunun uygulandığı kurumlarda bu üç kategori kamu görevlisinin dışında kamu görevlisi çalıştırılmaz.

12.SORU

Devletin özel mülkiyetindeki bir malın, orta malı veya hizmet malı hâline getirilmesi ya da bir kamusal malın, bir kamusal mal kümesinden diğerine geçirilmesi işlemine ne denir?

- A Sahipsiz mallar
- B Orta malları
- C Yapay kamusal mallar
- D Tahsis
- E Takip

Yanıt Açıklaması:

Devletin özel mülkiyetindeki bir malın, orta malı veya hizmet malı hâline getirilmesi ya da bir kamusal malın, bir kamusal mal kümesinden diğerine geçirilmesi işlemidir.

13.SORU

Aşağıdakilerden hangisi zorunlu olarak göreve alınan kamu görevlilerindendir?

- A Askerler
- B Doktorlar
- C Hakimler
- D Savcılar
- E Öğretmenler

Yanıt Açıklaması:

Zorunlu olarak hizmete alınanlara, belirli yaşa gelmiş ve yasal mazereti olmayan erkek yurttaşların askere alınmaları örnek olarak gösterilebilir.

14.SORU

- I. Milli Güvenlik Kurulu
 - II. Danıştay
 - III. Milli Eğitim Bakanlığı
 - IV. Milli Savunma Bakanlığı
 - V. Cumhurbaşkanlığı
- Yukarıda verilenlerden hangileri icracı birimler arasında yer alır?

- A I ve II
- B II ve V
- C I, II ve IV
- D I, III ve V
- E III, IV ve V

Yanıt Açıklaması:

Başkent teşkilatı, devlet idaresinin (merkezî idârenin/genel idârenin), yürütülmesini üzerine aldığı kamu hizmetlerinin nasıl yürütüleceğinin planlanıp kararlaştırıldığı bölümüdür. Başkent teşkilatı da ikiye ayrılır: İcracı birimler ve yardımcı kuruluşlar. İcracı birimler, devlet idâresi adına yürütülebilir nitelikte kararlar alan idârî birimlerdir. Yardımcı kuruluşlar ise görüş ve düşünceleriyle, icracı birimler yürütülebilir kararlar alırken yardımcı olan kuruluşlardır. Başkentteki icracı birimler; Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklardır. Doğru cevap E şıkkıdır.

15.SORU

Aşağıdaki işlem türlerinden hangisi bir katılma işlem yapması konusunda idareye yapılan başvuru üzerine idarenin herhangi bir cevap vermemesi durumunu ifade eder?

- A Yapıcı idari işlem
- B Belirleyici idari işlem
- C Yararlandırıcı idari işlem
- D Zumni ret işlemi
- E Koşul işlem

Yanıt Açıklaması:

Bir katılma işlem yapması konusunda idareye yapılan başvuru üzerine, idarenin herhangi bir cevap vermemesi durumuna zımnî ret işlemi denir. Bu tür işlemlerin hukuka uygun olabilmesi için, başvuru sahibinin talebinin hukuka aykırı ve meşru olmayan bir konuyu içermesi gerekir. Buna göre doğru cevap D şıkkıdır.

16.SORU

A üniversitesinin rektörü, üniversitenin mali güçlükler yaşadığını bu sebeple bundan sonra yalnızca doçent ve profesör kadrosundaki öğretim üyelerine bilgisayar ve sarf malzemesi sağlayabileceğini ifade etmiştir.

Yukarıdaki örnek Türk İdare Teşkilatına hakim olan genel ilkelerden hangisinin sakıncaları arasında yer alır?

- A İdârenin kanuniliği ilkesi
- B merkezden yönetim ve yetki genişliği ilkesi
- C yerinden yönetim ilkesi
- D idârenin kamu tüzel kişilerinden oluşması ilkesi
- E idârenin bütünlüğü ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Yerinden yönetim ilkesi, ya yer açısından ya da hizmet açısından uygulanır. Eğer yerinden yönetim ilkesi belirli bir coğrafya üzerinde yaşayanların oluşturdukları örgütlere uygulanıyorsa, yer açısından yerinden yönetim idâreleri ortaya çıkar. Örneğin belediyeler böyledir. Bunun tersi olursa, yani yerinden yönetim ilkesi belirli bir hizmetin kendisine tanınmışsa, hizmet açısından yerinden yönetim idâreleri ortaya çıkar. Örneğin üniversiteler böyledir. Yerinden yönetimin sakıncaları;

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- a. Yerinden yönetim ilkesine göre kurulan idârelerin büyük bir bölümü mâlî sıkıntı çekmektedirler.
- b. Yerinden yönetim ilkesine göre kurulan kamu tüzel kişilerine tanınan mâlî özerklik, zaman zaman o idâre içinde kötü idârî geleneklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.
- c. Yerinden yönetim ilkesinin aşırı uygulamaları, üniter devletlerde ülke birliği açısından tehdit oluşturabilmektedir.
- Dolayısıyla soruda verilen ifade yerinden yönetim ilkesinin hem a hem de b maddesinde yer alan sakıncalara örnek olabilecek niteliktedir. Doğru cevap C şıkkıdır.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idari işlemin özelliklerinden biri değildir?

- A
İdari işlemde etkilenecek kişinin sonucu kabul edip etmemesi önemlidir
- B
İdari işlemler kamu yararını gerçekleştirmek için yapılır
- C
İdari işlemler yürütülebilir işlemlerdir
- D
İdari işlemlerin içeriği ve yapmakla yetkili kılınan kamu görevlileri, önceden yasalarla saptanmıştır
- E
İdari işlemler, hukuka uygunluk karinesinden faydalanırlar ve yasalara uygun olarak yapılmaları gerekir

Yanıt Açıklaması:

İdari işlemlerin özellikleri şunlardır:

1. İdari işlemler tek yanlıdır, yani İdari işlemde etkilenecek kişinin sonucu kabul edip etmemesinin önemi yoktur.
 2. İdari işlemler kamu yararını gerçekleştirmek için yapılır.
 3. İdari işlemlerin içeriği ve yapmakla yetkili kılınan kamu görevlileri, önceden yasalarla saptanmıştır.
 4. İdari işlemler, hukuka uygunluk karinesinden faydalanırlar ve yasalara uygun olarak yapılmaları gerekir.
 5. İdari işlemler yürütülebilir işlemlerdir.
 6. İdari işlemler, re'sen icra yetkisi çerçevesinde İdari tarafından kendiliğinden uygulanırlar.
- Buna göre doğru cevap A şıkkıdır.

18.SORU

Kişinin kendisi hakkında atama, seçim veya sözleşme yapılmadan fiilen idâre adına işlem yapması durumuna ne ad verilir?

- A
Yetki gaspı
- B

- Yetki aşılması
- C
- Fiili memurluk
- D
- Yokluk
- E
- Kazanılmış hak

Yanıt Açıklaması:

Kişinin kendisi hakkında atama, seçim veya sözleşme yapılmadan fiilen idare adına işlem yapması durumuna fiilî memurluk denir. Buna göre doğru cevap C şıkkıdır.

19.SORU

İdârî vesayetle hiyerarşinin karşılaştırılmasında aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?

- A
Hiyerarşi ilişkisi, sadece merkezden yönetime özgü bir kavram olmayıp tüm kamu tüzel kişilerinin bünyelerinde bulunmaktadır. Buna karşılık idârî vesâyet merkez konumdaki idâre ile yerinden yönetim idâresi arasında var olan bir ilişkidir.
- B
Hiyerarşik denetim, hiyerarşi ilişkisinden kaynaklandığı için, bazı istisnalar dışında ayrıca yasal düzenlemelerde gösterilmesine gerek yoktur. Hâlbuki idârî vesâyet denetimi, yasaların öngördüğü durumlarda ve öngörüldüğü biçimde var olan, "yasa ile düzenlenmesi gereken" istisnâ bir denetimdir.
- C
Hiyerarşik denetim yetkisi, hukuka uygunluğun yanında, yerindelik nedeniyle de kullanılabilir. Buna karşılık, vesâyet denetimi ancak ve ancak hukuksal açıdan yapılabilir.
- D
Hiyerarşi ile idârî vesâyet arasındaki önemli farklardan birisi de hiyerarşik âmirin astına emir ve direktifler vererek mevzuatın nasıl uygulanacağını gösterme imkânına sahip olmasına karşılık, vesâyet makamının böyle bir yetkisinin bulunmamasıdır.
- E
Kural olarak, hiyerarşik üstler astlarının yerine geçerek işlem yapamazlar ancak vesâyet makamları yerinden yönetim idâresinin yerine geçerek işlem yapabilirler.

Yanıt Açıklaması:

Kural olarak, hiyerarşik üstler astlarının yerine geçerek işlem yapamayacakları gibi vesâyet makamları da yerinden yönetim idâresinin yerine geçerek işlem yapamazlar.

20.SORU

"Kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak üzere memurun atandığı belirli yetki, hak, ödev ve sorumlulukla donatılmış görev yeri" şeklinde tanımlanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A

Sınıflandırma
B
Kıdem
C
Kadro
D
Kariyer
E
Liyakat

Yanıt Açıklaması:

İdare tarafından kullanılacak görevliler; hem sayıları yönünden hem de nitelikleri açısından yasama organının denetimi altındadır. Bir kurumun kullanacağı görevlilerin sayısı "kadro" ile belli olur. Kadro, kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak üzere memurun atandığı belirli yetki, hak, ödev ve sorumlulukla donatılmış görev yeri olarak tanımlanmaktadır. Doğru cevap C'dir.

1.SORU

Memurların yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetişme koşullarına uygun biçimde, kendi sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânına sahip olmalarına imkan veren memurluk mesleğinin temel ilkesi hangisidir?

A
Kariyer ilkesi
B
Liyakat ilkesi
C
Sınıflandırma ilkesi
D
Kanunilik ilkesi
E
Eşitlik ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Kariyer, memurların yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetişme koşullarına uygun biçimde, kendi sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânına sahip olmalarını ifade eder. Kariyer sistemi, kıdemi esas alır.

2.SORU

I. İdare iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi organik idare, diğeri de işlevsel idaredir.
II. Organik idare, devletin yasama ve yargı organları dışında kalan ve yürütme organının doğal uzantısı konumundaki kurum ve kuruluşların tümüdür.
III. İdare hukuku alanında idârenin tek yanlı irâde açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku işlemlerine idârî işlem denir.
İdare ve idari işlem kavramları ile ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangisi/hangileri doğrudur?

A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
I - II
D
I - III
E
I - II - III

Yanıt Açıklaması:

İdare iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi organik idare, diğeri de işlevsel idaredir. Organik idare, devletin yasama ve yargı organları dışında kalan ve yürütme organının doğal uzantısı konumundaki kurum ve kuruluşların tümüdür. İdare hukuku alanında idârenin tek yanlı irâde açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku işlemlerine idârî işlem denir. Dolayısıyla soruda verilen önermelerin hepsi doğrudur. Doğru cevap E'dir.

3.SORU

I. İPTAL
II. İLGİLİNİN ÖLÜMÜ
III. DEĞİŞTİRME

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri idari işlemi yapan idarenin iradesine bağlı olarak sona erdiren nedenlerdendir?

A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
Yalnız III
D
I ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

İptal kararı mahkemeler tarafından verilmektedir. İlgilinin ölümü ise idari işlemi sonra erdiren bir fiili nedendir. Doğru cevap C'dir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memurlara ilişkin düzenlemelerin yer aldığı bir kanun değildir?

A
Türk Ceza Kanunu
B
Devlet Memurları Kanunu
C
Anayasa

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- D
Askeri Ceza Kanunu
E
Türk Medeni Kanunu

Yanıt Açıklaması:
Türk Medeni Kanunu

5.SORU

Bir kimsenin bir dış etki, hastalık veya kaza sonucunda çalışma gücünü kısmen veya tamamen yitirmesine ne ad verilir?

- A
Emeklilik
B
Malüllük
C
İzin sistemi
D
Kademe ilerlemesi
E
Disiplin cezası

Yanıt Açıklaması:

Bir kimsenin bir dış etki, hastalık veya kaza sonucunda çalışma gücünü kısmen veya tamamen yitirmesine malüllük adı verilir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi istisnai bir memurluk değildir?

- A
Cumhurbaşkanlığı memurlukları
B
Valilikler
C
Büyükelçilikler
D
Milli İstihbarat Teşkilatı memurlukları
E
Üniversite rektörlük memurlukları

Yanıt Açıklaması:

Üniversite rektörlük memurları istisnai memurluklardan değildir

7.SORU

Kamusal mallardan özel yararlanma hangi ilkeye tabidir?

- A
Tescil ilkesi
B
İzin ilkesi
C
Ruhsat ilkesi
D

- Bedelsizlik ilkesi
E
Karar ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Kamusal mallardan özel yararlanma izin ilkesine tabidir.

8.SORU

Başkentteki diğer yardımcı kurullardan farklı olarak, bağımsız ya da özerk olmayan, doğrudan doğruya Cumhurbaşkanlığına bağlı olan örgüt aşağıdaki şıklardan hangisinde verilmiştir?

- A
Sayıştay
B
Devlet Denetleme Kurulu
C
Millî Güvenlik Kurulu
D
Danıştay
E
Ekonomik ve Sosyal konsey

Yanıt Açıklaması:

Başkentteki yardımcı kurullar; Millî Güvenlik Kurulu, Danıştay, Sayıştay, Devlet Denetleme Kurulu, Ekonomik ve Sosyal konsey ile Kamu Denetçiliği Kurumudur. Devlet Denetleme Kurulu, diğer yardımcı kurullardan farklı olarak, bağımsız ya da özerk değil, doğrudan doğruya Cumhurbaşkanlığına bağlı bir örgüttür. Bir başka deyişle, Cumhurbaşkanlığı örgütü içinde yer alır. DDK, bir inceleme, araştırma ve denetleme kurulusudur. Cumhurbaşkanının Anayasada öngörülen yetkilerini kullanma ve görevlerini yerine getirme konusundaki en önemli aracı, DDK'dir. Doğru cevap B şıkkıdır.

9.SORU

Aşağıdaki seçeneklerdeki kamusal mallardan yararlanma şekillerinden hangisi farklıdır?

- A
Otoyollardan geçme
B
Kaldırım üzerine büfe koyma
C
Mezarlıkta yer tahsisi
D
Kahvehane önüne masa-sandalye koyma
E
Kaldırım altına kanalizasyon borusu döşeme

Yanıt Açıklaması:

Otoyollardan geçme kamusal mallardan genel yararlanma şekli iken, diğer seçenektekiler özel yararlanma şekilleridir.

10.SORU

"....., toplumda ve idârede eşitliğin, hakkaniyetin, açıklığın, dürüstlüğün, çalışkanlığın, yarışma ve hak etmenin, hukuki yollardan hakkını arama ve elde edebilmenin, kişilerin siyâsal ve diğer sübjektif yargılardan kendilerini arındırarak kamu yararı doğrultusunda kamu hizmetlerine alınmalarını ifade eder." Yukarıdaki boşluğa aşağıdaki kavramlardan hangisi getirilmelidir?

- A Serbestlik ilkesi
- B Eşitlik ilkesi
- C Kariyer
- D Liyakat sistemi
- E Sınıflandırma

Yanıt Açıklaması:

Liyakat sistemi, toplumda ve idârede eşitliğin, hakkaniyetin, açıklığın, dürüstlüğün, çalışkanlığın, yarışma ve hak etmenin, "hukuki yollardan" hakkını arama ve elde edebilmenin, kişilerin siyâsal ve diğer sübjektif yargılardan kendilerini arındırarak "kamu yararı" doğrultusunda kamu hizmetlerine alınmalarını ifade eder. Liyakat sistemi, yansızlık, objektiflik ve fırsat eşitliği ilkelerinin güç kazanmasına ve yerleşmesine katkıda bulunma etkisine sahiptir. Doğru cevap D'dir.

11.SORU

Aşağıdakilerden hangisi yargı organının idari işlemlerinden biri olarak sayılabilir?

- A Adalet Komisyonu Başkanının toplantı çağrısı
- B Mahkemenin resen soruşturma yürütmesi
- C Hakimin tek celsede karar vermesi
- D Yargılamanın gizli yapılması kararı
- E İddianamenin iadesine yönelik karar

Yanıt Açıklaması:

Adalet komisyonunun, başkanı tarafından toplantıya çağırılması, yargıcın, mahkeme kaleminde görev yapan memurlar arasında görev dağılımı yapması, mahkeme binasının ısıtılmasına yönelik yakıt ihalesine çıkılması için karar alınması vs. yargı organının idârî işlemleri olarak hukuk dünyasına çıkarlar. Doğru cevap A'dır.

12.SORU

Kamu tüzel kişilerinin çeşitli birimlerinde kamu hukukuna göre çalıştırılan görevliler kimlerdir?

- A Kamu görevlileri
- B İşçiler
- C İstisnai memur
- D Aday memur
- E Sözleşmeli personel

Yanıt Açıklaması:

Kamu tüzel kişilerinin çeşitli birimlerinde kamu hukukuna göre çalıştırılan görevliler kamu görevlileridir.

13.SORU

Hangi yetki ilkesine göre, kamu tüzel kişinin bir organı diğerinin yerine; astların yerine üstler, üstlerin yerine de astlar işlem yapamazlar?

- A Zaman yönünden yetki
- B Yer yönünden yetki
- C Kişi yönünden yetki
- D Fiil ehliyeti
- E Konu yönünden yetki

Yanıt Açıklaması:

Konu yönünden yetki kavramı, hangi konulara veya görevlere ilişkin idari işlemlerin, hangi idari makamlardaki kamu görevlileri tarafından yapılacağını ifade eder. Konu yönünden yetki ilkesine göre, kamu tüzel kişinin bir organı diğerinin yerine; astların yerine üstler, üstlerin yerine de astlar işlem yapamazlar. Ayrıca, aralarında hiçbir bağın bulunmadığı kuruluşlardan birinin yerine diğeri işlem yapamaz. Buna göre doğru cevap E şıkkıdır.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Devlet Memurları Kanunu'nun memurlar için öngördüğü disiplin cezalarından biri değildir?

- A Kınama
- B Uyarma
- C Kademe ilerlemesinin durdurulması
- D

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Görev yeri değişikliği

E

Devlet memurluğundan çıkarma

Yanıt Açıklaması:

Görev yeri değişikliği memurlar için öngörülen disiplin cezalarından biri değildir.

15.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idarenin malvarlığının kısımlarından biri değildir?

A

İdarenin kamusal malları

B

İdarenin özel malları

C

İdarenin alacakları

D

İdarenin irtifakları

E

İdarenin kararları

Yanıt Açıklaması:

İdarenin kararları idarenin malvarlığının kısımları arasında yer almaz.

16.SORU

Eskişehir il milli eğitim müdürlüğüne görevli bir memur aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisine girer?

A

Zorla göreve alınan

B

Ücretsiz

C

Geçici süreli

D

Asli

E

Özel hukuk uygulanan

Yanıt Açıklaması:

Memur; kendi isteğiyle göreve alınan, ücretli, sürekli, asli ve idare hukuku uygulanan bir kamu görevlisidir. Doğru cevap D'dir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir orta malıdır?

A

Mera

B

Deniz

C

Taşlık

D

Hastane

E

Savaş gemisi

Yanıt Açıklaması:

Mera bir orta malıdır.

18.SORU

Kamu baş denetçisi kaç yıllığına seçilir?

A

1

B

2

C

3

D

4

E

5

Yanıt Açıklaması:

Kamu baş denetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. Doğru cevap D'dir.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisinin dahil olduğu memurluk sınıfı diğerlerinden farklıdır?

A

Jandarma

B

Polis

C

Mahalle bekçisi

D

Komiser muavini

E

Emniyet müfettişi

Yanıt Açıklaması:

Jandarma jandarma hizmetleri sınıfında yer alırken, diğer seçenektekiler emniyet hizmetleri sınıfında yer alır.

20.SORU

Cumhurbaşkanlığı sistemimizde, aşağıdakilerden hangisinin çıkarılması artık mümkün değildir?

A

Kanun

B

Yönetmelik

C

Tebliğ

D

Tüzük

E

Genelge

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Yanıt Açıklaması:

Parlamentar Rejim dönemimizce bir yasanın uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek koşuluyla Bakanlar Kurulu tarafından tüzükler çıkarılmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı sistemimizde yeni tüzükler çıkarılmayacaktır. Ancak, Anayasanın geçici 21. maddesinin (F) fıkrasının, "Bu (6771 sayılı) Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür..." hükmü gereğince, yürürlükten kaldırılmadıkça veya Danıştay tarafından İdari Yargılama Usulü Kanunun 7. maddesinin fıkrası çerçevesinde Danıştay tarafından iptal edilmedikçe yürürlükte kalacaktır. Doğru cevap D'dir.

1.SORU

İstisnai memurluk statüsü ile ilgili temel ilkelerden değildir?

- A İstisnai memurluğa atanacaklarda da genel memur olma özelliği aranır.
- B İstisnai memurluklara atanalar, atandıkları kadronun derece aylığını alırlar ve bu görevler için öngörülen ek göstergelerden faydalanırlar.
- C İstisnai memurluklara atanaların bulundukları kadrolar emeklilik aylığının hesabında ve diğer memurluklara naklen atamalarında herhangi bir kazanılmış hak sayılmaz.
- D 657 sayılı Kanunun atama, sınavlar, kademe ilerlemesi, derece yükselmesi ile ilgili hükümleri uygulanmaz.
- E Kanunda sayma yoluyla yapılmamış çok geniş olarak tutulmuştur.

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'deki istisnai memurluklar, 657 sayılı Kanunun 59. maddesinde sayma yoluyla belirlenmiştir. Bu maddede istisnai memurluk olarak belirlenen kadrolar dan birkaçı şöyledir: Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurlukları, Cumhurbaşkanlığı memurlukları, bakan yardımcılıkları, vâililikler, büyükelçilikler, Milli İstihbarat Teşkilatı memurlukları ...

2.SORU

Anayasaya göre, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, ödev ve yetkileri, hak ve

yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri ne tür bir işlemle düzenlenir?

- A Kanun
- B Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- C Cumhurbaşkanlığı Kararı
- D Yönetmelik
- E Yönerge

Yanıt Açıklaması:

Anayasaya göre, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, ödev ve yetkileri, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi liyakat sisteminin ilkelerinden biri değildir?

- A Memur alımında yaklaşım, toplumun tüm kesimlerinin temsilini sağlamaya yönelik olmalıdır.
- B Tüm adaylar ve memurlar; yansız, önyargısız, eşit ve hakça muamele görmelidir.
- C Tüm kamu görevlileri, karakter ve davranış üstünlüğüne ve kamu yararı bilincine sahip olmalıdır.
- D Kamu görevlilerinin oluşturduğu insan gücü, etkin ve verimli bir biçimde kullanılmalıdır.
- E Eş değerli işe, eş değerli ücret ödenmemelidir.

Yanıt Açıklaması:

Eş değerli işe, eş değerli ücret ödenmemesi liyakat sisteminin ilkelerinden biri değildir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idârenin sahip olduğu kamusal alacakların en önemlilerinden biri değildir?

- A Vergi
- B Para cezası
- C Resim
- D Aşar
- E Harç

Yanıt Açıklaması:

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdârenin sahip olduğu kamusal alacakların en önemlileri; vergi, para cezası, resim, harç, bedel, ruhsatiye, şerefiye ve kamu kredileridir.

5.SORU

Aşağıdaki hangi durumda kamu alacakları düşmez?

- A Ödeme
- B Zaman aşımı
- C Ödememe
- D Terkin
- E Takas

Yanıt Açıklaması:

Kamu alacakları, ödeme, zaman aşımı, terkin (silinme) ve takas (ödeşme) ile bazı kamu alacakları da ölümle düşer.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, "yetki gaspı" durumuna karşılık gelen ifadedir?

- A Kişi yönünden yetkisizlik
- B Konu yönünden yetkisizlik
- C Yer yönünden yetkisizlik
- D Zaman yönünden yetkisizlik
- E Maksat yönünden yetkisizlik

Yanıt Açıklaması:

"Kişi yönünden yetki kavramı", bir idârî işlemi yapmak için hangi idârî makam veya organı temsil eden kamu görevlisinin irâde açıklayacağını ifade eder. Mevzuat tarafından belirtilmeyen makam veya görevlilerin yaptıkları işlemler hukuk açısından sakat olarak ortaya çıkmaktadırlar. Çünkü idâre adına irâde açıklamaya yetkili olmayan bir görevlinin yaptığı idârî işlemler "kişi yönünden yetkisizlik" durumunu, bir başka deyişle "yetki gaspı" durumunu ortaya çıkarmaktadır. Doğru cevap A'dır.

7.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memurluğu sona erdiren sebepler arasında yer almaz?

- A Çekilme
- B İşe geç gelme

- C Çıkarılma
- D Emeklilik
- E Ölüm

Yanıt Açıklaması:

İşe geç gelme memurluğu sona erdirme sebepleri arasında yer almaz.

8.SORU

- I. İDARENİN İNSAN UNSURUNA DENMEKTEDİR.
- II. BÜTÜN KAMU PERSONELLERİ VE ÇALIŞILAN ÖRGÜT ARASINDA AYNI HUKUKSAL BAĞLAR BULUNMAKTADIR.
- III. BÜTÜN KAMU GÖREVLİLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ AYNI OLMAKTADIR.
- IV. KAMU HUKUKUNA GÖRE ÇALIŞTIRILAN KİŞİLERDİR.
- V. KAMU HİZMETİ GÖREN HERKES KAMU GÖREVLİSİDİR.

Yukarıda "kamu görevlileri" kavramıyla ilgili verilen bilgilerden hangisi ya da hangileri **yanlıştır**?

- A Yalnız III
- B I ve IV
- C II ve III
- D II, III ve IV
- E II, III ve V

Yanıt Açıklaması:

İdârenin insan unsuruna kamu görevlileri denir. Genellikle, kamu görevlilerine "kamu personeli" de denmektedir. Başta devlet olmak üzere bütün kamu tüzel kişilerine bakıldığında, tüzel kişilikleri ve bunlara ait araç, gereç ve malları işleten ve harekete geçiren gerçek kişiler görülür. Fakat bu **gerçek kişiler ile içinde çalıştıkları örgüt arasındaki hukuksal bağlar aynı nitelikte olmadığı için, bu kişilerin görev ve yetkileri de birbirinden farklılık göstermektedir.** Bir kişinin kamu görevlisi olabilmesi için, kamu kesimindeki bir örgüte bağlı olarak çalışması gerekir. Kamu görevlileri, kamu tüzel kişilerinin çeşitli birimlerinde kamu hukukuna göre çalıştırılan görevlilerdir (Gözübüyük-Tan, 1998, s.594). Kamu hizmeti gören herkes kamu görevlisi değildir. **Örneğin avukatlar, kamu hizmeti gördükleri hâlde, kamu görevlisi değildir.** Avukatların kamu görevlisi sayılabilmesi için, bir kamu kurumuna bağlı olarak çalışmaları gereklidir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

9.SORU

Bir memur hakkında verilen emekliye ayırma kararı aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisine girer?

- A Genel idari işlem
- B Öznel işlem
- C Belirleyici işlem
- D Geçici etkili idari işlem
- E Koşul işlem

Yanıt Açıklaması:

Bir kişi, nesne ya da olaya ilişkin olarak yapılan genel bir hukuksal durumdan bir diğer hukuksal duruma geçme, hukuksal bir durumun içinde bulunma veya ondan çıkma sonucunu doğuran işlemlere koşul işlemler denir. Emekliye ayırma kararı kişiyi emeklilik statüsüne sokar. Doğru cevap E'dir.

10.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memurların ödev ve yükümlülüklerinden biri **değildir**?

- A Anayasa, yasa ve devlete bağlılık
- B Kesintisiz hizmet (işbaşında bulunma) borcu
- C Hesapta belli miktarda para tutma yükümlülüğü
- D Tarafsızlık yükümlülüğü
- E Uyumlu giyinme

Yanıt Açıklaması:

Devlet memurlarının ödev ve yükümlülükleri şunlardır: **Anayasa, yasa ve devlete bağlılık, kişisel olarak ve kesintisiz hizmet (işbaşında bulunma) borcu, emirlere uyma ve hukuka aykırı emir, tarafsızlık yükümlülüğü, mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü, uyumlu giyinme, davranış ve işbirliği yükümlülüğü, görev yerinde oturma yükümlülüğü, resmî belge, araç ve gereçleri geri verme yükümlülüğü.**

11.SORU

Kamu hizmet ve görevlerine girme sisteminin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarına güvence sağlayan kurum hangisidir?

- A Derece
- B

- Liyakat
- C
- Kadro
- D
- Eşitlik
- E
- Kademe

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmet ve görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarına güvence sağlamaktır.

12.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, adsız düzenleyici işlemler arasında yer almaktadır?

- A Anayasa
- B Kanunlar
- C Cumhurbaşkanlığı kararları
- D Yönetmelik
- E Tüzük

Yanıt Açıklaması:

Anayasa ve kanunlar, idari işlemler arasında yer almamaktadır. Adsız düzenleyici işlem ise, Anayasada yer alan tüzük ve yönetmelik dışında, idârenin bu isimleri kullanmadan, yasal yetki ile ve yasalar çerçevesinde kural koyduğu işlemlere verilen genel isimdir. Bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı sistemimizde, cumhurbaşkanlığı kararları, en önemli adsız düzenleyici işlem olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğru cevap C'dir.

13.SORU

- I. MEMURLAR
- II. SÖZLEŞMELİLER
- III. İŞÇİLER

Devlet Memurları Kanunu, kendi uygulama alanı içindeki kamu kesiminde çalışan görevlileri hangi kümede toplamıştır?

- A Yalnız I
- B Yalnız II
- C Yalnız III
- D I ve II
- E I ve III

E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Devlet Memurları Kanunu, kendi uygulama alanı içindeki kamu kesiminde çalışan görevlileri üç kümede toplamıştır. Bunlar; memurlar, sözleşmeliler ve işçilerdir. 657 sayılı Kanunun uygulandığı kurumlarda bu üç kategori kamu görevlisinin dışında kamu görevlisi çalıştırılmaz.

14.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KAMU ALACAKLARININ ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Kamu alacakları haczedilemez.
- B
Kamu alacakları takas edilemez.
- C
Kamu alacakları, özel hukuk öznelerinin alacakları karşısında üstün olarak, rüçhan hakkına sahiptir.
- D
Kamu alacaklarının bazılarının tahsilinde İcra-İflas Kanununa tâbi değildir.
- E
Kamu alacakları iflas halinde idari yargılama kanununa tabidir

Yanıt Açıklaması:

Kamu alacakları iflas halinde İcra İflas Kanununa tabidir.

15.SORU

İldeki merkezî idare kuruluşlarının, yani bakanlıkların il içerisindeki örgütlerinin başında bulunan yüksek memurlara il idare şube başkanları denir. Aşağıdakilerden hangisi il idare şube başkanı olarak ele alınamaz?

- A
hukuk işleri müdürü
- B
defterdar
- C
Kamu baş denetçisi
- D
jandarma komutanı
- E
il emniyet müdürü

Yanıt Açıklaması:

İldeki merkezî idare kuruluşlarının, yani bakanlıkların il içerisindeki örgütlerinin başında bulunan yüksek memurlara il idare şube başkanları denir.

Bunlara, "il şube başkanları" ya da "il müdürleri" de denmektedir. Bunlar, Valinin emri ve hiyerarşik denetimi altındadır. Bunların başlıcaları, hukuk işleri müdürü, defterdar, jandarma komutanı, il emniyet müdürü, il kültür müdürü, il millî eğitim müdürü, il turizm müdürü, il bayındırlık ve iskân müdürü... vb.dir. Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasa değişikliğini içeren 5982 sayılı Kanunun 8. maddesiyle Anayasanın 74. maddesine eklenen fıkralarla, anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Anayasanın 74. maddesine eklenen yeni hükümlere göre, herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idârenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler. Kamu baş denetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. Doğru cevap C şıkkıdır.

16.SORU

Yetki saptırması idari işlemin hangi unsurunda ortaya çıkar?

- A
Yetki
- B
Şekil
- C
Sebeb
- D
Konu
- E
Maksat

Yanıt Açıklaması:

Yetki Saptırması; idare işlemin öngörülen maksada aykırı olarak tesis edilmesi halinde ortaya çıkan hukuka aykırılık halidir. Doğru cevap E'dir.

17.SORU

İlgiliye yapılan tebligattan sonra cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna kaç gün içinde itiraz edebilir?

- A
5
- B
7
- C
10
- D
12
- E
15

Yanıt Açıklaması:

Disiplin amirlerinin verdiği uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı memur, disiplin

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir (idârfi başvuru yapılabilir). Süre, ilgiliye tebliğden itibaren 7 gündür.

18.SORU

Aşağıda verilen örneklerden hangisi zorunlu olarak kamu görevlerine alınan ve "yükümlüler" ya da "ödevliler" şeklinde adlandırılan grup kapsamında ele alınır?

- A Öğretmenlerin herhangi bir ile atanması
- B Erkek yurttaşların askere alınması
- C Valinin bir ili yönetmesi
- D Doktor olarak atanma
- E Bakan olarak çalışma

Yanıt Açıklaması:

Zorunlu olarak kamu görevlerine alınan kamu görevlileri, "yükümlüler" ya da "ödevliler" grubunu oluştururlar. Bunlar, idârenin tek yanlı, idârfi ve icraî bir işlemi ile zorla kamu görevlerine alınan kişilerdir. Zorunlu olarak hizmete alınanlara, belirli yaşa gelmiş ve yasal mazereti olmayan erkek yurttaşların askere alınmaları örnek olarak gösterilebilir.

19.SORU

Devlet memurlarını görevlerinin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre ayrılmasına ne ad verilir?

- A Sınıflandırma
- B Kariyer
- C Liyakat
- D Görev bilinci
- E Atama

Yanıt Açıklaması:

sınıflandırma

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memur alımına konulan genel koşulların biri değildir?

- A Çifte vatandaşlığa sahip Türkler, memur olamazlar
- B Bazı suçlardan mahkum olmamak gerekir
- C

- Kamu haklarından kısıtlı bulunmamak
- D İlköğretim mezunu olmak gerekir.
- E 18 yaşını dolduranlar memur olabilir.

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetlerinin iyi bir biçimde yürütülebilmesi için memur alımına, genel koşulların yanında özel koşullar da konabilir. Genel koşullar, Devlet Memurları Kanununda belirlenmiştir. Bu genel koşullar şunlardır (madde 48):

- Memur olmak için öncelikle Türk vatandaşı olmak gerekir. Çifte vatandaşlığa sahip Türkler, memur olabilirler. Yabancı uyruklular, Türk soylu olsalar bile devlet memuru olamazlar.
- 18 yaşını dolduranlar memur olabilir.
- Zorunlu emeklilik yaşı memur olmaya engeldir.
- İlköğretim mezunu olmak gerekir.
- Kamu haklarından kısıtlı bulunmamak.
- Devlet memuru olabilmek için bazı suçlardan mahkum olmamak gerekir.
- Bir kimsenin memur olabilmesi için askerlikle ilgisinin bulunmaması ya da askerlik çağına gelmemiş olması veya askerlik çağına gelmişse, askerliğini yapmış ya da haklı gerekçelerle erteletmiş olması gerekir.
- Memur olacak kişi hakkında, güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmış olması gerekir.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi dar anlamda kamu görevlisi kapsamına girmez?

- A Cumhurbaşkanı
- B Öğretmen
- C Hakim
- D Subay
- E Doktor

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda kamu görevlileri kavramı ise devletin siyâsal yapısını oluşturan görevliler dışında kalan gerçek kişilerdir.

2.SORU

İstisnai memurluk ile ilgili aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır?

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- A
İstisnai memurluk, esnek istihdam biçiminin tipik örneğidir.
- B
İstisnai memurluk, atamalarda idarenin takdir yetkisini genişlettiği için genel memurluk kadrolarına göre daha az güvencelidir.
- C
İstisnai memurluğa atanacaklarda genel memur olma şartları aranmaz.
- D
İstisnai memurluklara atananlar, atandıkları kadronun derece aylığını alırlar ve bu görevler için öngörülen ek göstergelerden faydalanırlar.
- E
İstisnai memurluklara atananların bulundukları kadrolar emeklilik aylığının hesabında ve diğer memurluklara naklen atamalarında herhangi bir kazanılmış hak sayılmaz.

Yanıt Açıklaması:

İstisnai memurluğa atanacaklarda da genel memur olma özelliği aranır. Ancak bunlara 657 sayılı Kanunun atama, sınavlar, kademe ilerlemesi, derece yükselmesi ile ilgili hükümleri uygulanmaz

3.SORU

BİR HAK VEYA BİR MALIN BAŞKA BİR HAK VEYA MAL İLE DEĞİŞTİRİLMESİNİ AMAÇLAYAN SÖZLEŞMEYE NE AD VERİLİR?

- A
Kamulaştırma
- B
Trampa
- C
Geri alma
- D
Bekletici mesele
- E
İcra

Yanıt Açıklaması:

Trampa: Bir hak veya bir malın başka bir hak veya mal ile değiştirilmesini amaçlayan sözleşmedir.

4.SORU

Memurluktan çıkarma cezasını gerektiren suçlarda, suçun öğrenilmesinden itibaren ne kadar süre içerisinde disiplin soruşturmasına başlanmalıdır?

- A
15 gün
- B
1 ay
- C
6 ay
- D

- 1 yıl
- E
- 3 yıl

Yanıt Açıklaması:

Memurluktan çıkarma cezasını gerektiren suçlarda, suçun öğrenilmesinden itibaren altı ay içinde soruşturmaya başlanmalıdır. Doğru cevap C seçeneğidir.

5.SORU

İzne tâbi özel girişim faaliyetlerine izin verildiği sırada alınan paralar nasıl adlandırılır?

- A
Ruhsatiye
- B
Şerefiye
- C
Kredi
- D
İcra
- E
İflas

Yanıt Açıklaması:

Ruhsatiyeler, izne tâbi özel girişim faaliyetlerine izin verildiği sırada alınan paralardır. Özellikle kolluk hizmetinin yürütülmesi ile yakından ilgili olan özel sektör girişim ve faaliyetleri izne (ruhsata) bağlanmıştır.

6.SORU

- I. 1632 SAYILI ASKERİ CEZA KANUNUNUN 13. MADDESİNE GÖRE MEMUR, BİR ASKERİ GÖREVİ YAPMAKLA GÖREVLİ OLAN KİŞİDİR.
- II. MEMURLAR, DEVLET VE DİĞER KAMU TÜZEL KİŞİLİKLERİNDE GÖREV YAPARLAR.
- III. MEMURLAR, GENEL İDÂRE ESASLARINA GÖRE YÜRÜTÜLMESİ GEREKEN KAMU HİZMETLERİNİ YÜRÜTÜRLER.
- IV. MEMURLARIN YÜRÜTTÜKLERİ GÖREVLER, ASLÎ VE SÜREKLİ GÖREVLERDİR.

Yukarıda verilen bilgilerden hangisi veya hangileri Devlet Memurları Kanununa Göre Memurların taşıdıkları özelliklerdir?

- A
Yalnız I
- B
Yalnız III
- C
I ve II
- D

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

III ve IV
E
II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Devlet Memurları Kanununa Göre Memur: 657 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, “Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler” memurdur. Bu tür kamu görevlilerine, Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Anılan 4. maddedeki tanımdan, devlet memurlarının üç ayrı özelliği olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu özellikler, şöyle sıralanabilir: Memurlar, devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerinde görev yaparlar. Memurlar, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmetlerini yürütürler. Memurların yürüttükleri görevler, aslî ve sürekli görevlerdir.

7.SORU

Görev ve nitelik açısından özellik gösteren ve bu nedenle atanmalarında, yükseltilmelerinde ve diğer hak ve yükümlülüklerinde özel hükümlere tabi tutulan memurluk kadrolarına ne ad verilir?

- A İstisnai memurluk
- B Yardımcı hizmetler
- C Asli ve sürekli hizmetler
- D Genel Memurluk
- E İşçiler tarafından gerçekleştirilen hizmetler

Yanıt Açıklaması:

Görev ve nitelik açısından özellik gösteren ve bu nedenle atanmalarında, yükseltilmelerinde ve diğer hak ve yükümlülüklerinde özel hükümlere tabi tutulan memurluk kadrolarıdır. Bu kadrolara atanan memurlara da istisnai memur denmektedir. Doğru cevap A seçeneğidir.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Türk idare hukukuna hakim olan ilkelere göre değildir?

- A İdârenin kanuniliği ilkesi
- B merkezden yönetim ve yetki genişliği ilkesi
- C yerinden yönetim ilkesi
- D idârenin bütünlüğü ilkesi
- E

idârenin özel hukuk tüzel kişilerinden oluşması ilkesi

Yanıt Açıklaması:

İdare teşkilatı, soyut bir unsurdur. Teşkilat idârenin siyâsî ve hukuki dokusu olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir anlatımla teşkilat, idârenin iskeletidir (Duran, 1982, s.45). Bu iskelet kurulurken veya işletilirken gelişigüzel değil, belirli ilkelere göre hareket edilir. Bu ilkelere başlıcaları şunlardır: İdârenin kanuniliği ilkesi, merkezden yönetim ve yetki genişliği ilkesi, yerinden yönetim ilkesi, idârenin kamu tüzel kişilerinden oluşması ilkesi ve idârenin bütünlüğü ilkesi.

9.SORU

Kökeni Türkiye’de esnaf “loncalarına” ve “ahilik” teşkilatına kadar uzanan idari örgütlenme aşağıdakilerden hangisidir?

- A Kamu kurumu niteliğinde meslek teşekkülleri
- B Belediyeler
- C Köyler
- D İl özel idareleri
- E Sayıştay

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın 135. maddesinin “kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları” olarak öngördüğü teşkilat birimleri, meslek, sanat, zanaat erbabının ve esnafın zorunlu olarak katıldıkları ve bağlı oldukları kamusal örgütlerdir. Bu kuruluşların kökeni Türkiye’de esnaf “loncalarına” ve “ahilik” teşkilatına kadar uzanır. Doğru cevap A’dır.

10.SORU

Aşağıdakilerden hangisi devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerden biri değildir?

- A Uyarma
- B Kınama
- C Aylıktan kesme
- D Ücretsiz çalışma
- E Devlet memurluğundan çıkarma

Yanıt Açıklaması:

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâller 657 sayılı Kanunun 125. maddesinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Anılan maddede öngörülen disiplin cezaları şunlardır: Uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma

11.SORU

I. Olağanüstü hal ilanı ve bir kamu görevlisinin görevden uzaklaştırılması geçici etkili idârî işlemlerdendir.
II. Bütün derslerini başarıyla geçen öğrencinin mezun edilmesi, güvence sağlayan idari işlemlerdendir.
III. Vergi tarh ve tahakkuku, yükümlendirici idari işlemlerdendir.
İdari işlemlere ilişkin olarak yukarıda verilen bilgilerden hangisi/hangileri doğrudur?

- A
- Yalnız I
- B
- Yalnız II
- C
- I - II
- D
- I - III
- E
- II - III

Yanıt Açıklaması:

Olağanüstü hal ilanı ve bir kamu görevlisinin görevden uzaklaştırılması geçici etkili idârî işlemlerdendir. Vergi tarh ve tahakkuku, yükümlendirici idari işlemlerdendir. Ancak, bütün derslerini başarıyla geçen öğrencinin mezun edilmesi, bireylerin sahip olduğu haklara etkisi açısından yararlandırıcı idârî işlemlerdendir. Doğru cevap D'dir.

12.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir idari kamu kurumudur?

- A
- Vakıflar Genel Müdürlüğü
- B
- Üniversiteler
- C
- Türkiye İş Kurumu
- D
- Sermaye Piyasası Kurulu
- E
- Sosyal Güvenlik Kurumu

Yanıt Açıklaması:

İda^ri^ Kamu Kurumları; Kamu ida^rilerinin yerine getirmekle yükümlü olduğu görevleri, yani klasik kamu hizmet ve faaliyetlerini kendi bünyelerinden

ayırıp tüzel kişiliğe kavuşturduğu teşkilat birimleridir.

İda^ri^ kamu kurumlarına örnek olarak; Spor Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü'nü gösterebiliriz. Doğru cevap A'dır.

13.SORU

Özel bir meslek bilgisine ve uzmanlığa gerek gösteren, geçici işlerde ve zorunlu durumlara özgü olmak üzere kullanılan kamu personeline ne ad verilir?

- A
- Sözleşmeli personel
- B
- İşçi
- C
- Memur
- D
- Kamu görevlileri
- E
- Aday memur

Yanıt Açıklaması:

Özel bir meslek bilgisine ve uzmanlığa gerek gösteren, geçici işlerde ve zorunlu durumlara özgü olmak üzere kullanılan kamu personeline sözleşmeli personel adı verilir.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Türk idaresinin örgüt türlerinden değildir?

- A
- Devlet idaresi
- B
- Yerel yönetimler
- C
- Kamu kurumları
- D
- Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları
- E
- Federe devletler

Yanıt Açıklaması:

Türk idaresi üniter yapıdadır dolayısıyla federe devletler bulunmaz. Doğru cevap E'dir.

15.SORU

AÇIK İHÂLE VEYA BELLİ İSTEKLİLER ARASINDA İHÂLE YÖNTEMİ İLE YAPILAN İHÂLE SONUCUNDA TEKLİF ÇIKMAMASI; SAVUNMA VE GÜVENLİKLE İLGİLİ ÖZEL DURUMLARIN ORTAYA ÇIKMASI ÜZERİNE İHÂLENİN ACİL OLARAK YAPILMASININ ZORUNLU OLMASI GİBİ DURUMLARDA UYGULANAN YÖNTEME NE DENİR?

- A
- Belli İstekliler Arasında İhâle Yöntemi
- B
- Doğrudan Temin Yöntemi
- C
- Tasarım Yarışmaları Yöntemi
- D
- Açık Arttırma Yöntemi
- E
- Pazarlık Yöntemi

Yanıt Açıklaması:

Pazarlık Yöntemi: Açık ihâle veya belli istekliler arasında ihâle yöntemi ile yapılan ihâle sonucunda teklif çıkmaması; savunma ve güvenlikle ilgili özel durumların ortaya çıkması üzerine ihâlenin acil olarak yapılmasının zorunlu olması gibi durumlarda uygulanan bir yöntemdir.

16.SORU

Aşağıdakilerden hangisi dar anlamda kamu görevlilerinden biri değildir?

- A
- Hâkimler
- B
- Subaylar
- C
- Doktorlar
- D
- Öğretmenler
- E
- Belediye başkanları

Yanıt Açıklaması:

Dar anlamda kamu görevlileri kavramı ise devletin siyâsal yapısını oluşturan görevliler dışında kalan ve kamu hukuku rejimine tâbi, aslî ve sürekli görevleri yürüten gerçek kişileri kapsamaktadır. Bunlar; hâkimler, subaylar, doktorlar, öğretmenler, hizmetliler gibi çeşitli hukuki statülerde bulunan sivil ve asker tüm kamu görevlileridir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir kamusal alacak değildir?

- A
- Harç
- B
- Şerefiye
- C
- Takas
- D
- Para cezası
- E
- Kamu kredileri

Yanıt Açıklaması:

Takas bir kamu alacağı değil, alacağı sona erdiren bir hukuksal işlemdir.

18.SORU

Bir işlemi yapan veya yapanlar, o işlemi yapmakla görevli idarenin içinde yer alsalar bile, o konuda karar almaya yetkisi bulunmayan bir kişinin yaptığı işleme ne ad verilir?

- A
- Fonksiyon gaspı
- B
- Yokluk
- C
- Kazanılmış hak
- D
- Yetki saptırması
- E
- Yetki gaspı

Yanıt Açıklaması:

İşlemi yapan veya yapanlar, o işlemi yapmakla görevli idarenin içinde yer alsalar bile, o konuda karar almaya yetkisi bulunmayan bir kişinin işlem yapmasına yetki gaspı denir. Buna göre doğru cevap E şıkkıdır.

19.SORU

Memurluk mesleğinin temel ilkeleri göz önüne alındığında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A
- Memur alımında esas olan liyakat olduğundan, toplumun tüm kesimlerinin temsilini sağlama yaklaşımı kabul edilemez.
- B
- Tüm adaylar ve memurlar; yansız, önyargısız, eşit ve hakça muamele görmelidir.
- C
- Tüm kamu görevlileri, karakter ve davranış üstünlüğüne ve kamu yararı bilincine sahip olmalıdır.
- D
- Eş değerli işe, eş değerli ücret ödenmelidir.
- E
- Memurun sosyal ve parasal haklar açısından güvenceli bir düzene sahip olması gerekir.

Yanıt Açıklaması:

Memur alımında yaklaşım, toplumun tüm kesimlerinin temsilini sağlamaya yönelik olmalıdır. Liyakat sisteminin esaslı ilkelerinden biridir. Doğru cevap A'dır.

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi mahallî idârelerin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A
- Görevleri yasa ile belirtilir.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- B
Organlarının organlık sıfatını kazanmaları veya kaybetmelerine ilişkin denetim yargı yerlerince yapılır.
C
Karar organları atamayla iş başına gelir.
D
Özerk kuruluşlardır.
E
Tüzel kişilikleri vardır.

Yanıt Açıklaması:

Mahallî idârelerin ortak özellikleri şunlardır: Tüzel kişilikleri vardır. Özerk kuruluşlardır. Karar organları seçimle iş başına gelir. Organlarının organlık sıfatını kazanmaları veya kaybetmelerine ilişkin denetim yargı yerlerince yapılır. Görevleri yasa ile belirtilir. Merkezî idârenin, mahallî idâreler üzerinde vesâyet yetkisi vardır. Görevleri ile orantılı gelir kaynakları vardır. Cumhurbaşkanının izni ile aralarında birlikler kurabilirler. Büyük yerleşim merkezleri için yasa ile özel yönetim biçimleri getirilebilir.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir idari işlemdir?

- A
Kanun
B
Hakimin mahkeme kaleminde görev yapan memurlar arasında görev dağılımı yapması
C
Hakimin tutuklama kararı
D
İş sözleşmesi
E
Yürütmeyi durdurma kararı

Yanıt Açıklaması:

Yargı işlevi içerisinde değerlendirilemeyen ve yargı işlevinin daha kolay ve verimli yerine getirilmesine yönelik olan, yargı organının günlük, ortak gereksinimlerini karşılamayı hedefleyen ve yargı organı içinde yer alan kamusal makamların tek yanlı olarak irade açıklamasıyla oluşan kamu hukuku işlemlerine, yargı organının idari işlemleri denir. Örneğin yargıcın, mahkeme kaleminde görev yapan memurlar arasında görev dağılımı yapması bir idari işlemdir. Doğru cevap B'dir.

2.SORU

Aşağıdakilerden hangisi İstisnai Memurluğun tanımıdır?

- A
Devlet memurlarını görevlerinin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırmak.

- B
İdari açıdan özellik taşıyan bazı hizmetlere, yine idari sebeplerle ana personel rejimine bağlı kalınsızın memur atanabilme imkanı sağlamak.

- C
Devlet memurlarına, yaptıkları hizmet için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanı sağlamak.

- D
Kamu hizmet ve görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarına güvence sağlamak.

- E
Memurluğa girişte, görevin gerektirdiği nitelikler dışında bir ayırım yapılmayarak aynı hukuki durumda olanlara aynı hukuki işlemlerin uygulanmak.

Yanıt Açıklaması:

İstisnai Memurluk
İdari açıdan özellik taşıyan bazı hizmetlere, yine idari sebeplerle ana personel rejimine bağlı kalınsızın memur atanabilme imkanı sağlayan bu gibi kadrolara "istisnai memurluklar" adı verilmektedir.

3.SORU

Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi kamu kurum ve kuruluşları çalıştırılan işçilerin idare ile arasındaki ilişkiler aşağıda verilen bilgilerden hangisine göre düzenlenir?

- A
Kamusal Statüler
B
Şirketler ve Ticaret Hukuku
C
Sözleşme ve İstisnai Sözleşme Hukuku
D
Maddi ve Manevi Tazminat Hukuku
E
Özel Hukuk (iş hukuku)

Yanıt Açıklaması:

Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi kamu kurum ve kuruluşları çok sayıda işçi çalıştırmaktadırlar. İşçilerle idare arasındaki ilişkiler, kamusal statülere göre değil, özel hukuk (iş hukuku) kurallarına göre düzenlenir.

4.SORU

Görev ve unvanında değişiklik olmaksızın memurun belirli bir hizmet süresi ve yeteneğini göstermesi hâlinde aylıkça ilerlemesine ne ad verilir?

- A

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Derece yükselmesi
B
Kadro
C
Asil memur olma
D
Kademe ilerlemesi
E
Atama

Yanıt Açıklaması:

Kademe İlerlemesi
Görev ve unvanında değişiklik olmaksızın memurun belirli bir hizmet süresi ve yeteneğini göstermesi hâlinde aylıkça ilerlemesidir.

5.SORU

Aşağıdaki kavramlardan hangisi bir göreve layık olmayı, görevin gerektirdiği nitelikleri ve yetenekleri taşımayı ifade eder?

A
Eşitlik
B
Liyakat
C
Serbestlik
D
Atama
E
Grev

Yanıt Açıklaması:

Liyakat, bir göreve layık olmayı, görevin gerektirdiği nitelikleri ve yetenekleri taşımayı ifade eder.

6.SORU

İdari işlemlerle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A
İdarenin tek yanlı irade açıklamasıdır
B
Hukuki sonuç doğurur
C
Hukuk düzeninde değişiklik yapar
D
Kamu hukuk işlemleridir
E
Yasama işlemleri idari işlemdir

Yanıt Açıklaması:

İdare hukuku alanında idârenin tek yanlı irâde açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku işlemlerine idârî işlem denir. Doğru cevap E'dir.

7.SORU

I. İZİN İLKESİ

II. BEDEL İLKESİ

III. YARARLANMANIN GEÇİCİLİĞİ İLKESİ

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri kamusal mallardan özel yararlanmanın hukuksal rejimine egemen olan ilkelerdir?

A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
I ve II
D
II ve III
E
Hepsi

Yanıt Açıklaması:

Kamusal mallardan özel yararlanmanın hukuksal rejimine egemen olan üç ilke vardır: Bu ilkeler şunlardır: İzin ilkesi, bedel ilkesi ve yararlanmanın geçiciliği ilkesi.

8.SORU

Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A
Anayasanın 101. maddesine göre Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.
B
Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığına hiyerarşik bağlı olan, merkezî idârenin üstlendiği kamu hizmetlerinin örgütlenme biçimidir.
C
Her bakanlık, uzmanlaştığı bir kamu hizmeti alanında devlet kamu tüzel kişiliğini temsil eder. Bundan dolayı da bakanlıkların tüzel kişiliği vardır.
D
Her bakanlığın başında bir bakan bulunur. Cumhurbaşkanı bakanları atar veya görevine son verir.
E
Her bakanlıkta, bakana hiyerarşik olarak bağlı, yeteri kadar bakan yardımcılığı bulunur. Tıpkı bakanlarda olduğu gibi bakan yardımcılarını da Cumhurbaşkanı belirler.

Yanıt Açıklaması:

Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığına hiyerarşik bağlı olan, merkezî idârenin üstlendiği kamu hizmetlerinin örgütlenme biçimidir. Her bakanlık, uzmanlaştığı bir kamu hizmeti alanında devlet kamu tüzel kişiliğini temsil eder. Bundan dolayı da bakanlıkların tüzel kişiliği yoktur.

9.SORU

Aşağıdakilerden hangisi istisnai memurluk kapsamı dışında kalmaktadır?

- A Kaymakamlar
- B Milli İstihbarat Teşkilatı memurlukları
- C Valiler
- D Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurlukları
- E Bakan yardımcılıkları

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'deki istisnai memurluklar, 657 sayılı Kanunun 59. maddesinde sayma yoluyla belirlenmiştir. Bu maddede istisnai memurluk olarak belirlenen kadrolar dan birkaçı şöyledir: Türkiye Büyük Millet Meclisinin memurlukları, Cumhurbaşkanlığı memurlukları, bakan yardımcılıkları, vâililikler, büyükelçilikler, Milli İstihbarat Teşkilatı memurlukları ... Bunlar arasında kaymakamlar sayılmamaktadır. Doğru cevap A'dır.

10.SORU

Devletin siyâsal yapısını oluşturan görevliler dışında kalan ve kamu hukuku rejimine tâbi, aslî ve sürekli görevleri yürüten gerçek kişilere ne ad verilir?

- A Dar anlamda kamu görevlisi
- B Geniş anlamda kamu görevlisi
- C Kamu hizmeti
- D Kamu çalışanı
- E Kamu işçisi

Yanıt Açıklaması:

devletin siyâsal yapısını oluşturan görevliler dışında kalan ve kamu hukuku rejimine tâbi, aslî ve sürekli görevleri yürüten gerçek kişilere dar anlamda kamu görevlisi denir

11.SORU

Aşağıdakilerden hangisi memurun yükümlülüklerinden biri değildir?

- A İşbirliği yükümlülüğü
- B Mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü
- C Görev yerinde oturma yükümlülüğü

D

Araç ve gereçleri geri verme yükümlülüğü

E

Ücretsiz çalışma yükümlülüğü

Yanıt Açıklaması:

Ücretsiz çalışma yükümlülüğü memurun yükümlülüklerinden biri değildir.

12.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ İDARENİN ÖZEL MALLARINA İLİŞKİN ÖZELLİKLERDEN BİRİDİR?

- A Haczedilemezler
- B Kural olarak kamu hukukuna tabidir
- C Çıkan uyuşmazlıkta idari yargı görevlidir
- D Satış, bağış gibi hususlar özel hukuka tabidir
- E İdarenin üzerinde mülkiyet hakkı bulunmaz

Yanıt Açıklaması:

İdarenin özel malları satış, bağış gibi hususlarda özel hukuk hükümlerine tabidir.

13.SORU

Görev ve nitelik açısından özellik gösteren ve bu nedenle atanmalarında, yükseltilmelerinde ve diğer hak ve yükümlülüklerinde özel hükümlere tabi tutulan memurluk kadrolarına ne ad verilir?

- A İstisnai memurluk
- B Diğer kamu görevlisi
- C İşçi kamu görevlisi
- D Yardımcı hizmetler
- E Sözleşmeli personel

Yanıt Açıklaması:

Görev ve nitelik açısından özellik gösteren ve bu nedenle atanmalarında, yükseltilmelerinde ve diğer hak ve yükümlülüklerinde özel hükümlere tabi tutulan memurluk kadrolarına istisnai memurluk denir

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir idari işlemin hangi devlet organı tarafından yapıldığını belirleyen tasnif türüdür?

- A Maddi açıdan
- B

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Organik açıdan

C

İradelerin açıklanması

D

Hukuksal etkilerin niteliği

E

İptal davalarına konu edilme

Yanıt Açıklaması:

İdari işlemler, sadece yürütme organı veya idare aygıtı tarafından değil, bütün devlet organları tarafından yapılır. Organik tasnif de bir idari işlemin hangi devlet organı tarafından yapıldığını belirleyen bir tasniftir. Buna göre doğru cevap B şıkkıdır.

15.SORU

Mediste çalışan bir kamu görevlisinin özlük işlerine ilişkin bir işlem aşağıdakilerden hangisi kapsamına girer?

A

İdari işlem

B

Yasama işlemi

C

Yargı işlemi

D

Özel hukuk işlemi

E

Siyasal faaliyet

Yanıt Açıklaması:

İda^re işlevi kural olarak organik ida^re (kamu tüzel kişileri) tarafından yerine getirilmekle beraber, yasama ve yargı organları tarafından yürütülen bazı faaliyetleri de kapsamaktadır. Örneğin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının Mecliste çalışan kamu görevlilerinin özlük işlerine ilişkin işlemleri veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı milli^ sarayların ida^resine ilişkin tasarrufları, yasama organının ida^re işlevine giren faaliyetleridir. Doğru cevap A'dır.

16.SORU

"Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler" memurdur. Söz konusu memur tanımlaması hangi kanuna göre yapılmıştır?

A

Anayasa

B

Devlet Memurları Kanunu

C

Medeni Kanun

D

Ceza Kanunu

E

İdari Yargılama Usul Kanunu

Yanıt Açıklaması:

657 sayılı Kanunun 4. maddesine göre, "Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler" memurdur. Bu tür kamu görevlilerine, Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Doğru cevap B seçeneğidir.

17.SORU

Memurların yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetiştirme koşullarına uygun biçimde, kendi sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânına sahip olmaları aşağıdakilerden hangisini ifade eder?

A

Kadro

B

Sınıflandırma

C

Kariyer

D

Kanunilik

E

Liyakat

Yanıt Açıklaması:

Kariyer, memurların yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetiştirme koşullarına uygun biçimde, kendi sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânına sahip olmalarını ifade eder. Kariyer sistemi, kıdemi esas alır.

18.SORU

Aşağıdakilerden hangisi emniyet hizmet sınıfına girmez?

A

Mahalle bekçisi

B

Polis

C

Komiser muavini

D

Komiser

E

Sahil güvenlik komutanlığı

Yanıt Açıklaması:

Sahil güvenlik hizmetleri sınıfı: Sahil Güvenlik Komutanlığı kadrolarında bulunan subay ve astsubayları kapsar.

19.SORU

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

Yönetim kurulu kararları, genel kurul kararları ve belediye meclisi kararları gibi, birden fazla kamu görevlisinin bir araya gelerek müzakere yaptıktan sonra aldıkları kararlara veya yaptıkları işlemlere, ne ad verilmektedir?

- A Dar anlamda birleşme işlem
- B Geniş anlamda birleşme işlem
- C Basit işlem
- D Kolektif işlem
- E Zincir işlem

Yanıt Açıklaması:

İrâdelerin açıklanma biçimi açısından idârî işlemler, "basit, birleşme ve kolektif" olmak üzere üçe ayrılırlar. Birden fazla kamu görevlisinin bir araya gelerek müzakere yaptıktan sonra aldıkları kararlara veya yaptıkları işleme, kolektif işlem veya toplu işlem denir. Örneğin yönetim kurulu kararları, genel kurul kararları, belediye meclisi kararları. Doğru cevap D'dir.

20.SORU

- I. KANUN
- II. CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ
- III. YÖNETMELİK

Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri ile kamu tüzel kişiliği kurulması mümkündür?

- A Yalnız I
- B I ve II
- C I ve III
- D II ve III
- E I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Kamu hukuku alanında tüzel kişilik Anayasanın 123. maddesine göre, "Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur". Doğru cevap B'dir.

FİNAL SINAVI

1.SORU

Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklere ne ad verilir?

- A Kamu Hizmeti
- B Kamu Yararını Hedefleye Faaliyet
- C Kamu Hizmeti Değişkenliği
- D Organik Öge
- E Kamu Hizmetinin Manevi Ögesi

Yanıt Açıklaması:

Kamu Hizmeti: Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.

2.SORU

İdarenin özel hukuk sözleşmeleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A Şartnameler, doğrudan doğruya idare tarafından tek yanlı olarak düzenlenirler. Dolayısıyla, sözleşmeciler şartnamelerin hazırlanmasında idare ile pazarlık yapma şansına sahip değildirler.
- B İdari şartnameler yaptırılacak işin projesini içerirler.
- C Teknik şartnameler, idare ile sözleşme imzalamak isteyenlere yönelik talimatları içerirler.
- D Şartnamelerdeki sözleşmenin yapılması sürecine ilişkin hükümler, daima çift yanlı işlem niteliğindedir.
- E Anlaşmalar, tek yanlı bir işlem olarak subjektif bir hukuksal durum oluşturmurlar.

Yanıt Açıklaması:

İdari şartnameler, idare ile sözleşme imzalamak isteyenlere yönelik talimatları içerirler. Teknik şartnameler ise yaptırılacak işin projesini içerirler. Şartnameler iki türlü hüküm taşırlar. Bunlar, sözleşmenin yapılma sürecine ilişkin hükümler ve sözleşmenin uygulanmasına ilişkin hükümlerdir. Şartnamelerdeki sözleşmenin yapılması sürecine

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

ilişkin hükümler, daima tek yanlı ve genel düzenleyici işlem niteliğindedir. Anlaşmalar, iki yanlı bir işlem olarak sübjektif bir hukuksal durum oluştururlar.

3.SORU

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyetin kamusal mallar üzerinde yürütülmesine ne ad verilir?

- A Ulusal kamu hizmetleri
- B Yerel kamu hizmetleri
- C Virtüel kamu hizmetleri
- D Tekelsiz kamu hizmetleri
- E Evrensel kamu hizmetleri

Yanıt Açıklaması:

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet "virtüel kamu hizmeti" olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir. Doğru cevap C seçeneğidir.

4.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ BİR KOLLUK MAKAMI DEĞİLDİR?

- A Cumhurbaşkanı
- B İçişleri Bakanlığı
- C Valiler
- D Belediye meclisleri
- E Genelkurmay başkanlığı

Yanıt Açıklaması:

Genelkurmay başkanlığı bir kolluk makamı değildir

5.SORU

İdârenin imtiyaz sahibinin hiçbir kusuru olmasa dahi, hizmet ve kamu yararının gerektirmesi nedeniyle, sözleşmeyi tek yanlı feshettiğinde, imtiyaz sahibinin zararını tamamen gidermek zorunda olmasına ne ad verilir?

- A Rachat
- B Devletleştirme
- C

Özelleştirme

- D Manevi tazminat
- E Yoksun kalınan kar

Yanıt Açıklaması:

Rachat; İdârenin imtiyaz sahibinin hiçbir kusuru olmasa dahi, hizmet ve kamu yararının gerektirmesi nedeniyle, sözleşmeyi tek yanlı feshettiğinde, imtiyaz sahibinin zararını tamamen gidermek zorunda olmasıdır. Doğru cevap A'dır.

6.SORU

Herhangi bir kamu hizmetinin imtiyaz usulüyle görülmesi söz konusu olduğu zaman, bu hizmetten yararlananlardan alacağı ücret karşılığında ve kendi kâr ve zararına, söz konusu hizmetle ilgili işletmenin bir özel kişi tarafından kurulmasını ve belli bir süre işletilmesini konu alan, idâre ile kamu hizmetini yürütecek özel hukuk tüzel kişisi (anonim şirket) arasında yapılan idârî sözleşmeye ne ad verilir?

- A İmtiyaz sözleşmesi
- B İltizam sözleşmesi
- C İstikraz sözleşmesi
- D emanet sözleşmesi
- E Müşterek emanet sözleşmesi

Yanıt Açıklaması:

Herhangi bir kamu hizmetinin imtiyaz usulüyle görülmesi söz konusu olduğu zaman, bu hizmetten yararlananlardan alacağı ücret karşılığında ve kendi kâr ve zararına, söz konusu hizmetle ilgili işletmenin bir özel kişi tarafından kurulmasını ve belli bir süre işletilmesini konu alan, idâre ile kamu hizmetini yürütecek özel hukuk tüzel kişisi (anonim şirket) arasında yapılan idârî sözleşmeye imtiyaz sözleşmesi denir.

7.SORU

- I. ANLAŞMA METNİNDE TARAFLARIN İRÂDELERİNİ SİMGELEYEN İMZALARININ BULUNMASI GEREKİR.
- II. ANLAŞMA, DOĞRUDAN DOĞRUYA İDÂRE TARAFINDAN TEK YANLI OLARAK DÜZENLENİRLER.
- III. ANLAŞMA İÇİN ÜÇÜNCÜ KİŞİLER İPTAL DAVASI AÇAMAZLAR.
- IV. ANLAŞMACI, ANLAŞMALARIN HAZIRLANMASINDA İDÂRE İLE PAZARLIK YAPMA ŞANSINA SAHİP DEĞİLDİRLER.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

V. ANLAŞMA, İKİ YANLI BİR İŞLEM OLARAK SÜBJEKTİF BİR HUKUKSAL DURUM OLUŞTURUR.

Yukarıda idarenin sözleşmeleri bölümlerinden anlaşma ile ilgili verilen bilgilerden hangisi veya hangileri doğrudur?

- A
- Yalnız I
- B
- I, III ve V
- C
- II ve IV
- D
- II, III ve IV
- E
- III ve V

Yanıt Açıklaması:

Anlaşma: İdâre ile sözleşmeci özel hukuk kişisi arasında imzalanan ve iki tarafın irâdelerinin uyuştüğunu gösteren belirten kısa bir belgedir. Anlaşma metninde tarafların irâdelerini simgeleyen imzalarının bulunması gerekir. Anlaşmalar, iki yanlı bir işlem olarak sübjektif bir hukuksal durum oluştururlar. Dolayısıyla, idârenin sözleşmelerinin anlaşma kısmına karşı kural olarak üçüncü kişiler iptal davası açamazlar.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi doğrudan siyasi denetim yollarından biri değildir?

- A
- Yazılı soru
- B
- Genel görüşme
- C
- Meclis araştırması
- D
- Meclis soruşturması
- E
- Sayıştay aracılığıyla yapılan denetim

Yanıt Açıklaması:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendisine bağlı veya kendisi adına denetim yapan kamusal kuruluş veya makamlar aracılığıyla idare üzerinde yaptığı denetime dolaylı siyasî denetim denmektedir. Bu tür siyasî denetim ya Sayıştay aracılığıyla yapılmakta ya da Kamu Denetçiliği Kurumu aracılığıyla yapılacaktır. Buna göre doğru cevap E şıkkıdır.

9.SORU

Aşağıdakilerden hangisi fiilî yolun özelliklerinden değildir?

- A

Ortada idârenin maddî olarak yerine getirilen bir etkinliği olmalıdır.

- B
- Öz ya da yöntem açısından yapılan hukuka aykırılık, açık ve ağır olmalıdır
- C
- İdârenin etkinliği, ya mülkiyet hakkına ya da kamu özgürlüklerine bir saldırı biçiminde olmalıdır
- D
- Fiilî yola ilişkin davalar, idârî yargının görevi dışındadır.
- E
- İdâre, fiilî yolla bireylere verdiği zarardan şahsi açıdan sorumludur.

Yanıt Açıklaması:

İdâre, fiilî yolla bireylere verdiği zarardan şahsi değil mâlî açıdan sorumludur.

10.SORU

İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerini veren kamu kurumlarıyla bu hizmetlerden yararlanmak için kişilerin yaptığı sözleşmelere ne ad verilmektedir?

- A
- Hizmet sözleşmesi
- B
- Abonman sözleşmesi
- C
- İhale sözleşmesi
- D
- Yararlanma sözleşmesi
- E
- Kamu hukuku sözleşmesi

Yanıt Açıklaması:

İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerini veren kamu kurumlarıyla bu hizmetlerden yararlanmak için kişilerin yaptığı sözleşmelere abonman sözleşmesi adı verilmektedir. Bu nedenle doğru şık "b"dir.

11.SORU

İdârenin sözleşmelerinin yapılmasında ve uygulanmasında uyulacak koşulları belirleyen belgeye ne ad verilir?

- A
- Poliçe
- B
- Şartname
- C
- Makbuz
- D
- Senet
- E
- Anlaşma

Yanıt Açıklaması:

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdârenin sözleşmelerinin yapılmasında ve uygulanmasında uyulacak koşulları belirleyen belgeye şartname denmektedir.

12.SORU

Aşağıdakilerden hangisi (atipik) isimsiz idari sözleşmelere örnektir?

- A İltizam sözleşmesi
- B İmtiyaz sözleşmesi
- C Abonman sözleşmesi
- D Müşterek emanet sözleşmesi
- E İşletme hakkı sözleşmesi

Yanıt Açıklaması:

Atipik idârî sözleşmelere, isimsiz idârî sözleşmeler de denmektedir. İdâre, klasik ve yeni türlerin dışında da idârî sözleşme koşullarını taşıyan değişik isimler altında sözleşme yapabilir. Çünkü idâreyi yapacağı sözleşmeyi önceden belirlenen bir türe sokmaya zorlayacak bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Bu sözleşmeler yapılırken bazen ihale yöntemlerine de başvurulmaktadır. Bu tip sözleşmelere, işletme hakkı sözleşmeleri örnek gösterilebilir.

13.SORU

Belediyelerin kolluk makamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A Belediye başkanı
- B Belediye meclisi
- C Belediye encümeni
- D Muhtar
- E Vali

Yanıt Açıklaması:

Kolluk makamları, kolluk faaliyetleri konusunda düzenleyici genel işlem yapmaya yetkili kılınmış bulunanlardır. Genel idarî kolluk açısından cumhurbaşkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve valiler kolluk makamlarıdır. İl özel idarîlerinin kolluk görevleri, kolluk makamı ve üstleri olmasına rağmen, personeli mevcut değildir. Vali, il genel idaresinin başı sıfatıyla, il genel idaresinin personelinden faydalanarak, il özel idaresinin özel kolluğa ilişkin aldığı kararları uygulamaktadır. Belediyelerin kolluk makamları, belediye meclisleridir. Doğru cevap B'dir.

14.SORU

İktisadî, malî, hukukî, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu kesimi faaliyetlerinin sınırlandırılmasına veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalara ne ad verilir?

- A Özelleştirme
- B Kamulaştırma
- C Yetkide paralellik
- D Usulde paralellik
- E Süreklilik ve düzenlilik

Yanıt Açıklaması:

İktisadî, malî, hukukî, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu kesimi faaliyetlerinin sınırlandırılmasına veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalara özelleştirme denir. Doğru cevap A seçeneğidir.

15.SORU

İdârenin kamu yararını gerçekleştirebilmesi için özel kişiler karşısında sahip olduğu üstün yetki ve ayrıcalıklara ne ad verilir?

- A Kamu Hukuku
- B Kamu Yararı
- C Sosyal Kamu Hizmeti
- D Kamu Gücü
- E İktisadî Kamu Hizmeti

Yanıt Açıklaması:

İdârenin kamu yararını gerçekleştirebilmesi amacıyla sahip olduğu üstün yetki ve ayrıcalıklara Kamu Gücü denir. Doğru cevap D seçeneğidir.

16.SORU

- I. DÜZENLEYİCİ
- II. ÖNLEYİCİ
- III. DURDURUCU

Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri idârî kolluk niteliğindedir?

- A I
- B II
- C III

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- I ve III
D
II ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

İdârî kolluk kural olarak düzenleyici, önleyici ve durdurucu niteliktedir.

17.SORU

Bir ülkede eğitim faaliyetlerinin idare tarafından bedelsiz olarak yurttaşlara sunulması kamu hizmetinin hangi özelliğini yansıtır?

- A
Değişkenlik İlkesi
B
Uyarlama İlkesi
C
Tarafsızlık İlkesi
D
Bedelsizlik İlkesi
E
Eşitlik İlkesi

Yanıt Açıklaması:

Devletin sunduğu kamu hizmetlerinin parasız, bedava sunulması o hizmetlerin bedelsizlik ilkesi kapsamında değerlendirilmesini sağlar. Doğru cevap D' dir.

18.SORU

Adlî Kolluk Yönetmeliğinin 12. maddesine göre aşağıdakilerden hangisi adlî kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla, adlî kolluk görevlilerince ifa edilen adlî işlemleri her zaman denetler?

- A
Cumhuriyet savcıları
B
Hakimler
C
Valiler
D
Kaymakamlar
E
Belediye başkanları

Yanıt Açıklaması:

Adlî Kolluk Yönetmeliğinin 12. maddesine göre, Cumhuriyet başsavcıları ve Cumhuriyet savcıları; adlî kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla, adlî kolluk görevlilerince ifa edilen adlî işlemleri her zaman denetler.

19.SORU

Toplumsal ortak ihtiyacı devam ettikçe kamu hizmeti de devam edecektir denildiğinde bize aşağıdakilerden hangi ilkeyi anlatmaktadır?

- A
Süreklilik, Kesintisizlik ve Düzenlilik İlkesi
B
Değişkenlik-Uyarlama İlkesi
C
Genellik ve Tarafsızlık İlkesi
D
Eşitlik ve Nesnellik İlkesi
E
Kamu Hizmetlerinin Bedelsizliği İlkesi

Yanıt Açıklaması:

Süreklilik, Kesintisizlik ve Düzenlilik İlkesi: Toplumsal ortak ihtiyacı devam ettikçe kamu hizmeti de sürecektir. Ancak kamu hizmetlerinin kesintisiz sürekli olması demek, faaliyetin mutlaka günde 24 saat yılda 365 gün işlemesi anlamında değildir.

20.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ İDÂRENİN ÖZEL HUKUKA GÖRE YAPTIĞI SÖZLEŞME TÜRLERİNDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Kamu ihale sözleşmeleri
B
1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri
C
Diğer özel hukuk sözleşmeleri
D
2010'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri
E
Abonman sözleşmeleri

Yanıt Açıklaması:

İdârenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri beş tanedir. Bunlar;
1. Kamu ihale sözleşmeleri,
2. Abonman sözleşmeleri (su, elektrik, gaz, telefon abonelikleri),
3. 1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri,
4. 2006'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri,
5. Diğer özel hukuk sözleşmeleri olarak sayılabilirler.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi toplum gereklerini aşan maddi düzensizlik ve rahatsızlıkların bulunmamasını ifade eden kamu düzeni öğelerindendir?

- A

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- Genel güvenlik
B
Genel sağlık
C
Dirlik ve esenlik
D
Genel ahlak
E
İnsan onuru

Yanıt Açıklaması:

Dirlik ve esenlik kavramı, toplum gereklerini aşan maddî düzensizlik ve rahatsızlıkların bulunmayışıdır. Buna göre doğru cevap C şıkkıdır.

2.SORU

I- Turistik bir yerde asılan tabelanın dokuyu bozduğu gerekçesiyle belediye tarafından indirilmesi
II- Okul yakınında açılan bir atölyenin yaydığı kötü koku sebebiyle ruhsatının iptali
III- Alınan ihbar üzerine kolluk görevlilerinin şehir girişlerinde araçları durdurarak arama yapması
IV- Emniyet kemerinin zorunlu tutulması
V- Bir beldede ortaya çıkan salgın hastalık sebebiyle bölgenin karantinaya alınması
Yukarıdaki olayların hangisi kamusal estetiği amaç edinen bir kamu düzeni faaliyetidir?

- A
I
B
II
C
III
D
IV
E
V

Yanıt Açıklaması:

Modern anlayışa göre, kolluk makamlarının bazı durumlarda kamusal estetiği korumak amacıyla kolluk yetkilerini kullanabileceği kabul edilmektedir. Örneğin belediye, bir sokaktaki evlerin dış cephesini belli bir renge boyanması kararı alabilir. Doğru Cevap A'dır.

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idarenin sözleşmelerinin normal sona erme nedenlerinden biridir?

- A
Edimin yerine getirilmesi
B
Hizmet yararına fesih
C
Parasal yaptırım uygulanması
D

- Mahkeme kararıyla fesih
E
Hukuki yaptırım uygulanması

Yanıt Açıklaması:

İdârenin imzaladığı sözleşmeler iki biçimde sona ermektedir. Bunlardan birincisi normal sona ermedir. Diğer de zamanından önce sona erme yani fesihtir. Normal sona erme, sürenin dolması ve sözleşme konusu edimin yerine getirilmesi biçiminde olur. Doğru cevap A'dır.

4.SORU

"Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet ... kamu hizmeti olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir." ifadesinde boş bırakılan yere aşağıdakiler hangisi getirilebilir?

- A
Tekelli
B
Tekelsiz
C
Dolaylı ve birlikte yararlanma sağlayan
D
İktasadi
E
Virtüel

Yanıt Açıklaması:

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet "virtüel kamu hizmeti" olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir

5.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idari kamu hizmetlerinden birisi değildir?

- A
Eğitim
B
Sağlık
C
Tapu kadastro
D
Nüfus işleri
E
Sosyal güvenlik

Yanıt Açıklaması:

İdârî kamu hizmetleri (Öztürk, 1997, s.36), idârenin eskiden beri gördüğü geleneksel kamu hizmetleridir. Bayındırlık işleri, kamu mallarının bakımı ve korunması, eğitim ve öğretim, sağlık,

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

tapu-kadastro hizmetleri, nüfus işleri gibi idârenin klasik faaliyetleri idârî kamu hizmetlerindendir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi genel idari kolluk faaliyetlerini yerine getirenler arasında bulunmaz?

- A Mahalle Bekçisi
- B Polis
- C Jandarma
- D Çarşı Bekçisi
- E Muhtar

Yanıt Açıklaması:

Genel idârî kolluk faaliyetleri, polis, jandarma, çarşı ve mahalle bekçileri tarafından yerine getirilir.

7.SORU

Tüzükler, yönetmelikler ve adsız düzenleyici işlemler hangi idari işlem türünün örneklerindendir?

- A Özel işlemler
- B Birden çok ilgiliye yönelik bireysel işlemler
- C Genel işlemler
- D Karma işlemler
- E Birel işlemler

Yanıt Açıklaması:

Genel işlemler ile sürekli, soyut, nesnel ve genel durumlar belirlenir. Bunlar, hukuk düzenine yeni kurallar getiren, var olan kuralları veya bir kuralı değiştiren ya da kaldıran işlemlerdir. İdârî işlem niteliğindeki genel işlemler; tüzükler, yönetmelikler ve adsız düzenleyici işlemlerdir. Doğru cevap C'dir.

8.SORU

İdârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasına ne ad verilir?

- A Kamu gücü
- B Yetkide paralellik
- C Usulde paralellik
- D Özelleştirme
- E

Kamu yararı

Yanıt Açıklaması:

Kural olarak bir idârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasına yetkide paralellik denir. Doğru cevap B seçeneğidir.

9.SORU

Emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetine ne ad verilir?

- A Adli kolluk
- B İdari kolluk
- C Özel güvenlik
- D Polis
- E Jandarma

Yanıt Açıklaması:

Emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetine jandarma adı verilir.

10.SORU

Aşağıdakilerden hangisi genel idari kolluğun amaçlarından biri değildir?

- A Genel güvenliği sağlama
- B İdareye gelir sağlama
- C Bireyleri kendilerine karşı koruma
- D İnsan onurunu koruma
- E Esenliği sağlama

Yanıt Açıklaması:

İdareye gelir sağlama genel idari kolluğun amaçlarından biri değildir.

11.SORU

BELLİ BİR İL, BELDE VEYA KÖY SINIRLARI İÇİNDE YAŞAYAN KİŞİLERE SUNULAN KAMU HİZMETLERİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİ HİZMETLER KAPSAMINA GİRMEKTEDİR?

- A Yerel Kamu Hizmetleri
- B

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- Bölgesel Kamu Hizmetleri
C
İdâri Kamu Hizmetleri
D
Ulusal Kamu Hizmetleri
E
Tekelli Kamu Hizmetleri

Yanıt Açıklaması:

Yerel Kamu Hizmetleri: Belli bir il, belde veya köy sınırları içinde yaşayan kişilere sunulan kamu hizmetlerine yerel kamu hizmeti denmektedir (Özay, 1996, s.250; Günday, 2003, s.290). Bu tür kamu hizmetleri, belirli bir yerel idârî birimin coğrafi sınırları içinde yaşamaktan kaynaklanmaktadır. Örneğin Konya Tramvay İşletmesinin veya Konya Su ve Kanalizasyon İdâresinin sunmuş olduğu hizmetler, yerel kamu hizmetlerindendir.

12.SORU

İdari sözleşmelerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A
İdârenin idâre hukuku ilke ve kurallarına tabi olan sözleşmeleridir.
B
Kamu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkindir.
C
Taraflardan birisi idaredir.
D
Sözleşme tarafları eşit konumdadır.
E
Sözleşme ile ilgili uyuşmazlıklar idari yargıda çözülür.

Yanıt Açıklaması:

İdârî sözleşmelerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: İdâre hukuku hükümlerine tabi olmaları, idâreye üstünlük ve ayrıcalıklar tanınması, konusunun, kamu hizmetlerine ilişkin bir konu olması, Taraflardan birisinin idâre olması, bazen konusuna bakılmaksızın yasayla idârî sözleşme olarak belirlenmesi ve uyuşmazlıkların idârî yargıda çözümlenmesi. Doğru cevap D'dir.

13.SORU

İDARİ SÖZLEŞMENİN TARAFI OLAN ÖZEL HUKUK KİŞİSİ ŞİRKETİN KULLANDIĞI BİR HAMMADDE ÜZERİNE YENİ VERGİ KONMASI SEBEBİ İLE ŞİRKETİN DOĞAN ZARARIN İDARECE KARŞILANMASINA İDARE HUKUKUNDA NE İSİM VERİLİR?

- A
Mücbir sebep
B
Öngörülemezlik (imprevision) ilkesi
C

- Müspet zarar
D
Fait du prince (kamu gücü olgusu)
E
Haklı sebeple fesih

Yanıt Açıklaması:

İdârî sözleşmenin koşullarının, idârenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle özel şirket aleyhine ağırlaşmasıdır. Özel şirketin bu ağırlaşma nedeniyle uğradığı zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "fait du prince" ilkesi denir. "Fedöprens" şeklinde telaffuz edilen "Fait du prince" tamlaması "egemen olgusu", "kamu gücü olgusu" ve kamu gücü eylemi olarak Türkçe 'ye çevrilmiştir.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi tekelsiz kamu hizmetlerinden değildir?

- A
Eğitim hizmetleri
B
Sağlık hizmetleri
C
Şehir içi ulaşım hizmetleri
D
Posta ve telgraf hizmetleri
E
Şehirlerarası ulaşım

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetinin konusunu oluşturan faaliyet, özel kesime yasaklanmamış ise, bir başka deyişle aynı konuda hem kamu tüzel kişileri hem de özel teşebbüs faaliyette bulunuyorsa, tekelsiz kamu hizmetinden söz edilir. Eğitim, sağlık ve şehir içi ulaşım hizmetleri tekelsiz kamu hizmetlerine örnektir. Doğru cevap D seçeneğidir.

15.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idarenin zararı tazmin borcunun doğabilmesi için zarar ile idarenin işlem veya eylemi arasında doğrudan doğruya bir neden-sonuç ilişkisinin bulunması gerekliliğini ifade eder?

- A
İllyet bağı
B
Müteselsil sorumluluk
C
Mücbir sebep
D
Rücu hakkı
E

Risk sorumluluğu

Yanıt Açıklaması:

İdarenin zararı tazmin borcunun doğabilmesi için zarar ile idarenin işlem veya eylemi arasında doğrudan doğruya bir neden-sonuç ilişkisinin bulunması gerekliliğini ifade eden kavram illiyet bağıdır. Bir başka ifade ile insan düşüncesinin bir ürünü olarak illiyet bağı kavramı, zararlar söz konusu fiil arasında bir sebep-sonuç ilişkisinin bulunması gerektiğini anlatır. Buna göre doğru cevap A şıkkıdır.

16.SORU

İdarenin hukuka uygun işlem veya eylemlerinden doğan zararları, hiçbir kusuru olmasa dahi, bazı durumlarda tazmin etmesi yükümlülüğüne ne ad verilir?

- A
İdarenin kusursuz sorumluluğu
- B
Fait du prince
- C
İdarenin kusur sorumluluğu
- D
Öngörülmezlik
- E
Rücu hakkı

Yanıt Açıklaması:

İdarenin hukuka uygun işlem veya eylemlerinden doğan zararları, hiçbir kusuru olmasa dahi, bazı durumlarda tazmin etmesi yükümlülüğüne idarenin kusursuz sorumluluğu denir. Buna göre doğru cevap A şıkkıdır.

17.SORU

İşlenmiş bir suçun takibine, delillerin elde edilmesine, failerin kovuşturulmasına, yakalanmasına yönelik faaliyetlere ne ad verilir?

- A
Adli kolluk
- B
İdari kolluk
- C
Siyasi polis
- D
Kamu gücü
- E
Özel güvenlik

Yanıt Açıklaması:

Adli kolluk, işlenmiş bir suçun takibine, delillerin elde edilmesine, failerin kovuşturulmasına, yakalanmasına yönelik faaliyetlerdir.

18.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KAMU HİZMETİNİN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİDİR?

- A
Kamu yararı
- B
Kamu hizmetine yönelik faaliyetler
- C
Kamu hizmetinin sunulduğu kişiler
- D
Kamu hizmetinde süreklilik ve kesintisizlik
- E
Kamu hizmetini sunan

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetlerinin yürütülüş biçimi ne olursa olsun, hepsine egemen olan bazı özellikler söz konusudur. Bu özellikler, süreklilik ve kesintisizlik, genellik ve tarafsızlık, düzenlilik, değişkenlik ve uyarlanabilirlik, eşitlik ve bedelsizlik ilkeleridir. Doğru cevap D seçeneğidir.

- 0 Yorum

- [Yorum Yap](#)

19.SORU

İdarenin bazı durumlarda uygulayabildiği, kendiliğinden davranarak kamu düzenini tehdit eden eylemleri önlemek ve bozulanı geri getirmek yetkisine ne ad verilir?

- A
Re'sen icra
- B
İdari yaptırım
- C
Faaliyetin ertelenmesi
- D
Ruhsat verme
- E
Kapatma

Yanıt Açıklaması:

İdarenin bazı durumlarda uygulayabildiği, kendiliğinden davranarak kamu düzenini tehdit eden eylemleri önlemek ve bozulanı geri getirmek yetkisine re'sen icra adı verilir. Buna göre doğru cevap A şıkkıdır.

20.SORU

Bir idârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasına ne denir?

- A
Usulde paralellik
- B
Yetkide paralellik

- C
- Kişilerde paralellik
- D
- Güçte paralellik
- E
- Denetimde paralellik

Yanıt Açıklaması:

Yetkide paralellik ilkesi kural olarak bir idârî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olmasıdır.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetinin öğelerinden değildir?

- A
- Kamu hizmetini sunan
- B
- Hizmetin sunulduğu kişiler
- C
- Kamu yararı
- D
- Kamu hizmetine yönelik faaliyet
- E
- Aracı kurumlar

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kamu hizmetini sunan (organik öge), ikincisi kamu hizmetinin sunulduğu kişiler, üçüncüsü kamu yararı, dördüncüsü de kamu hizmetine yönelik faaliyetlerdir.

2.SORU

Bütün kamu hizmetlerinden tüm kişilerin yararlanması kamu hizmetlerinin hangi özelliği gereğidir?

- A
- Bedelsizlik
- B
- Süreklilik ve düzenlilik
- C
- Genellik ve tarafsızlık
- D
- Değişkenlik
- E
- Uyarılama

Yanıt Açıklaması:

Eşitlik ve genellik, bütün kamu hizmetlerinden tüm kişilerin yararlanması anlamına gelmemektedir. Bunun anlamı, kamu hizmetinden önceden belirlenen kurallarına uygun olan herkesin yararlanabileceğidir. Doğru cevap C seçeneğidir.

3.SORU

Kamu hizmetlerinin kurulmuş olması yetmez. Herkese ve her zaman aynı biçimde ve yoğunlukta hizmet sunulması da gerekir. Bu husus, kamu hizmetinin hangi özelliği ile ilgilidir?

- A
- Genellik ilkesi
- B
- Nesnellik ilkesi
- C
- Değişkenlik ilkesi
- D
- Uyarılama ilkesi
- E
- Düzenlilik ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetlerinin kurulmuş olması yetmez. Herkese ve her zaman aynı biçimde ve yoğunlukta hizmet sunulması da gerekir. Bu, kamu hizmetinin sunulmasında düzenlilik ilkesinin bir sonucudur. Doğru cevap E'dir.

4.SORU

Yasayla yetki verilmesi durumunda, kamu düzenini bozma eğilimi gösteren olaylar karşısında idârî kolluk kendiliğinden harekete geçmesi kolluk alanındaki birel işlemlerden hangisine örnektir?

- A
- Kapatma
- B
- Denetim
- C
- Re'sen icra, zor kullanma ve silah kullanma
- D
- Önleme araması
- E
- Düzenleme yetkisi

Yanıt Açıklaması:

Re'sen İcra, idârenin bazı durumlarda uygulayabildiği, kendiliğinden davranarak kamu düzenini tehdit eden eylemleri önlemek ve bozulana geri getirmek yetkisidir. Yasayla yetki verilmesi durumunda, kamu düzenini bozma eğilimi gösteren olaylar karşısında idârî kolluk kendiliğinden harekete geçer, kamu düzenini sağlar ve bozulmasını önler.. Doğru cevap C seçeneğidir.

5.SORU

DEVLET VE BAZI KAMU TÜZEL KİŞİLERİ TARAFINDAN TAHVİL, BONO GİBİ İSİMLERLE ÇIKARILAN SENETLER KARŞILIĞINDA HALKTAN BORÇ PARA ALINMASINI SAĞLAYAN İDÂRÎ SÖZLEŞMELER AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Kamu istikraz sözleşmeleri
B
İmtiyaz sözleşmesi
C
Müşterek emanet sözleşmesi
D
İltizam sözleşmesi
E
İdârî hizmet sözleşmesi

Yanıt Açıklaması:

Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinin, özel kişilerden ödünç para almak için imzaladıkları sözleşmelere, istikraz sözleşmeleri veya "kamu istikraz sözleşmeleri" denmektedir (Özay, 1996, s.413). Bu tür sözleşmelerin konusu olan senedin (tahvil veya bononun), haczedilmemek veya bazı durumlarda para yerine geçmek gibi kamu gücü ayrıcalıkları bulunmaktadır.

6.SORU

İDARENİN ÖZEL HUKUK SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN OLARAK AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YANLIŞTIR?

- A
Sözleşmede idare ve karşı tarafın hukuki konumu eşittir.
B
Sözleşmeden sonra meydana gelen uyuşmazlıklar idari yargıda çözülür.
C
Özel hukuk hükümleri geçerlidir.
D
Sözleşme öncesi idare sözleşme hazırlığında bulunur.
E
Kamu ihale sözleşmeleri bu sözleşmelere örnektir.

Yanıt Açıklaması:

Sözleşmenin yapımı esnasında idarenin tek yanlı irade açıklamasıyla yaptığı işlemlerden kaynaklanan davalar idari yargıda çözülürken sözleşme sonrası çıkan uyuşmazlıklar ise adli yargıda çözülür. Doğru cevap B' dir.

7.SORU

- I. Kamu hizmetini sunanlar
II. Hizmetin sunulduğu kişiler
III. Kamu yararını hedefleyen faaliyet
IV. Bireysel yarar
Yukarıda verilenlerden hangi/hangileri kamu hizmetinin ögeleri arasındadır?

- A
Sadece I
B
I-II

- C
I-II-III
D
II-III
E
I-IV

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kamu hizmetini sunan (organik öge), ikincisi kamu hizmetinin sunulduğu kişiler, üçüncüsü kamu yararı, dördüncüsü de kamu hizmetine yönelik faaliyetlerdir.

8.SORU

Kamu hizmeti, "... devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin toplum ya da toplulukların genel ortak ihtiyaçlarını gereği gibi karşılamak amacıyla ele alıp doğrudan ya da buyruğu ve sorumluluğu altında başkalarına yaptırdığı türlü faaliyetlerdir..." tanımı aşağıdakilerden kime aittir?

- A
Duran, 1982
B
Özay, 1996
C
Akyılmaz, 2009
D
Zabunoğlu, 2000
E
Gözler, 2000

Yanıt Açıklaması:

İdare hukuku öğretisinde, kamu hizmeti için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Duran'a göre kamu hizmeti, "... devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin toplum ya da toplulukların genel ortak ihtiyaçlarını gereği gibi karşılamak amacıyla ele alıp doğrudan ya da buyruğu ve sorumluluğu altında başkalarına yaptırdığı türlü faaliyetlerdir..." diye tanımlanabilir. (Duran, 1982, s.307).

9.SORU

İktisadî, malî, hukukî, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu kesimi faaliyetlerinin sınırlandırılmasına veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalar bütününe ne ad verilir?

- A
Devletleştirme
B
Kamulaştırma
C
Özelleştirme
D
İstimval

E
Zorallm

Yanıt Açıklaması:

Bir kamusal ihtiyacın doğması üzerine ilk defa kurulan veya kamu yararı gereğince devletleştirme yöntemiyle kamu hizmeti hâline gelen idârî faaliyetler, kamusal ihtiyacın ortadan kalkmasıyla yetki ve usulde paralellik ilkesi çerçevesinde veya özelleştirme yöntemine uygun biçimde kaldırılır (AkyılmazSezginer-Kaya, 2009, s.459).

10.SORU

Aşağıdakilerden hangisi idarenin özel hukuk hükümlerine göre yaptığı sözleşmeler arasında yer alır?

- A
İltizam sözleşmeleri
- B
İstikraz sözleşmeleri
- C
Abonman sözleşmeleri
- D
İdari hizmet sözleşmeleri
- E
Orman işletme sözleşmeleri

Yanıt Açıklaması:

İdarenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri beş tanedir. Bunlar; 1. Kamu ihale sözleşmeleri, 2. Abonman sözleşmeleri (su, elektrik, gaz, telefon abonelikleri), 3. 1999'dan itibaren yapılan yap-işlet-devret sözleşmeleri, 4. 2006'dan itibaren yapılan yap-işlet sözleşmeleri, 5. Diğer özel hukuk sözleşmeleri olarak sayılabilirler. Abonman sözleşmeleri idarenin özel hukuka göre yaptığı sözleşme türleri arasında yer almaktadır. Doğru cevap C seçeneğidir.

11.SORU

İdare hukuku alanında idarenin tek yanlı irade açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku işlemlerine ne denir?

- A
Siyasi faaliyet
- B
İvazsız işlem
- C
Muvazaalı işlem
- D
İdari işlem
- E
Yargısal işlem

Yanıt Açıklaması:

İdare hukuku alanında idarenin tek yanlı irade açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, hukuk düzeninde değişiklik yapan kamu hukuku işlemlerine idari işlem denir. Doğru cevap "D" şıkkıdır.

12.SORU

Toplum için hayati bir değer ve önem taşıyan bazı faaliyetlerin kâr amacı gözetilmeksizin, idârece yürütülmek suretiyle toplumun bu hizmetlerden faydalandırılmasına ne ad verilir?

- A
Kamu hizmeti
- B
Kamu yararı
- C
Planlama faaliyeti
- D
Kamu zararı
- E
Düzenleme faaliyeti

Yanıt Açıklaması:

Toplum için hayati bir değer ve önem taşıyan bazı faaliyetlerin kâr amacı gözetilmeksizin, idârece yürütülmek suretiyle toplumun bu hizmetlerden faydalandırılmasına kamu yararı denir. Doğru cevap B seçeneğidir.

13.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kolluk alanındaki bir kural işlemidir ?

- A
İçişleri bakanlığının kolluk faaliyetleri için çıkardığı yönetmelik
- B
Bir işletmeye ruhsat verme
- C
İzinsiz çalışan iş yerinin kapatılması
- D
Şehir girişinde yolcu otobüsünü durdurarak kimlik kontrolü yapılması
- E
Kaçan suçlunun yakalanması için araç lastiklerine ateş açılması

Yanıt Açıklaması:

İdare, kamu düzenini korumak için öncelikle düzenleyici işlemler (kural işlemler) yapar. Düzenleyici kolluk işlemleri, bireylerin kolluk makamlarının iradesinden önceden haberdar olmalarını sağlayarak davranışlarını ayarlayabilme imkânı sağlar. Düzenleyici işlem yapma yetkisi, belirli kolluk makamlarına aittir. Kolluk alanında yapılan düzenleyici işlemler, tüzükler, yönetmelikler, adsız düzenleyici işlemler ve genel emirlerdir. Doğru cevap A'dır.

14.SORU

Herhangi bir kamu hizmetinin imtiyaz usulüyle görülmesi söz konusu olduğu zaman, bu hizmetten yararlananlardan alacağı ücret karşılığında ve kendi kâr ve zararına, söz konusu hizmetle ilgili işletmenin bir özel kişi tarafından kurulmasını ve belli bir süre işletilmesini konu alan, idâre ile kamu hizmetini yürütecek özel hukuk tüzel kişisi (anonim şirket) arasında yapılan idârî sözleşmeye ne ad verilir?

- A İmtiyaz sözleşmesi
- B abonman sözleşmesi
- C Yap işlet devret
- D İltizam sözleşmesi
- E İş sözleşmesi

Yanıt Açıklaması:

İmtiyaz sözleşmesi

15.SORU

Kolluk türleri, organik açıdan ele alınıp incelendiği zaman kaç'a ayrılır?

- A 1
- B 2
- C 3
- D 4
- E 5

Yanıt Açıklaması:

Kolluk türleri, organik açıdan ele alınıp incelenmelidir. Organik açıdan kolluk, idâre tarafından yürütülen kolluk ve özel sektör tarafından yürütülen kolluk (özel güvenlik) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

16.SORU

Ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyete ne denir?

- A Ulusal Kamu Hizmetleri
- B Tekelli Kamu Hizmetleri
- C Virtüel Kamu Hizmetleri
- D Bölgesel Kamu Hizmetleri
- E Yerel Kamu Hizmetleri

Yanıt Açıklaması:

Virtüel Kamu Hizmetleri; ortak gereksinimleri karşılamaya yönelik bir özel girişim faaliyeti kamusal mallar üzerinde yürütülüyorsa, bu faaliyet "virtüel kamu hizmeti" olarak kabul edilebilir ve kamu hizmetlerinin hukuki rejimine tabi olabilir.

17.SORU

Bir idârî makama tanınmış, kamu düzeninin sağlanması amacıyla icrai kararlar alma ve bunların uygulanması için gerekli maddi işlemleri yapma ayrıcalığına ne ad verilir?

- A Adli kolluk
- B Siyasi polis
- C İdari kolluk
- D Özel güvenlik
- E Kamu gücü

Yanıt Açıklaması:

İdari kolluk; bir idârî makama tanınmış, kamu düzeninin sağlanması amacıyla icrai kararlar alma ve bunların uygulanması için gerekli maddi işlemleri yapma ayrıcalığı olarak tanımlanmaktadır.

18.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kolluk yetkisinin kullanılışındaki ilkeler arasında yer almaz?

- A Ölçülülük ilkesi
- B Hukukilik ilkesi
- C Gecikmede tehlike bulunma ilkesi
- D Olağanüstü hal
- E Müdahalede haklılık ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Kolluk yetkisinin kullanılışındaki ilkeler arasında olağanüstü hal şeklinde bir ilke bulunmaz. Buna göre doğru cevap D şıkkıdır.

19.SORU

Hizmet kusuru ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A Hizmet kusuru, genel ve asli sorumluluk türüdür.
- B Hizmet kusuru ile bir başka kusur türü birleştiği zaman öncelikli olarak hizmet kusuru kurallarına başvurulması

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

gerekir

C

Hizmet kusuru sayılan durumlar; hizmetin kötü işlenmesi, geç işlenmesi veya hiç işlememesi şeklindedir.

D

Hizmet kusurunda kusur ile hizmet birbirinden ayırt edilebilir niteliktedir.

E

Hizmet kusuru ifa edilen idârî faaliyetin yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır.

Yanıt Açıklaması:

Hizmet kusurunda kusur ile hizmet birbirinden 'ayırt edilemez' niteliktedir.

20.SORU

Hizmetin devlet idâresi dışından diğer kamu tüzel kişileri tarafından görülmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir?

A

Emanet

B

İltizam

C

Müşterek emanet

D

Ruhsat

E

İzin

Yanıt Açıklaması:

Hizmetin devlet idâresi dışından diğer kamu tüzel kişileri tarafından görülmesine emanet usulü denilmektedir (Özay, 1996, s.250-252; Duran, 1982, s.328). Emanet, idâre hukukunda teknik bir terim olarak kamu hizmetinin bir kamu tüzel kişisi tarafından kendi örgüt, araç-gereç, personel ve malvarlığıyla görülmesini anlamak için kullanılır.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi yasanın bütün açıklığına rağmen kasıtlı biçimde yasayı yanlış uygulama veya hiç uygulamama anlamına gelen bir kusur türüdür?

A

Hizmet kusuru

B

Görevsel kusur

C

Rücu hakkı

D

Fait Du Prince

E

Ağır kusur

Yanıt Açıklaması:

Yasanın bütün açıklığına rağmen kasıtlı biçimde yasayı yanlış uygulama veya hiç uygulamama

anlamına gelen kusur türü ağır kusurdur. Buna göre doğru cevap E şıkkıdır.

2.SORU

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri yargı dışı denetim yollarındandır?

I. İdari denetim

II. Siyasi denetim

III. Kamuoyu denetimi

A

Yalnız I

B

Yalnız II

C

Yalnız III

D

Yalnız II ve III

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Türk Hukukunda idarenin yargı dışı denetimi; "idari denetim", "siyasi denetim" ve "kamuoyu denetimi" olmak üzere üç değişik yoldan yapılmaktadır. Buna göre doğru cevap E şıkkıdır.

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kolluk alanındaki birel işlemlerden değildir?

A

Toplu taşıma araçlarında önleme araması yapılması

B

Kişileri durdurup kimliklerinin sorulması

C

Genel sağlığı korumaya yönelik yönetmelik çıkarılması

D

İş yerlerinde genel sağlığı korumaya yönelik denetim yapılması

E

İş yerlerinde kamu düzenini bozan faaliyetin ertelenmesi

Yanıt Açıklaması:

Genel sağlığı korumaya yönelik yönetmelik çıkarılması kolluk alanındaki düzenleyici (kural) işlemleridir.

4.SORU

I. EVRENSEL KAMU HİZMETLERİ

II. İDARİ KAMU HİZMETLERİ

III. SOSYAL KAMU HİZMETLERİ

IV. TEKELLİ KAMU HİZMETLERİ

Yukarıda verilenlerden hangileri konularına göre kamu hizmeti türlerindendir?

A

II ve III

B

I ve IV

C

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

- I, II ve III
D
I, III ve IV
E
I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetleri, konularına göre dört türlüdür. Bunlar; idari kamu hizmetleri, iktisadi kamu hizmetleri, sosyal kamu hizmetleri ve bilimsel, teknik ve kültürel kamu hizmetleridir.

5.SORU

Sözleşmelerde taraf olan bir idarenin kararı ile sözleşmecinin şartlarının ağırlaşması ve işi yüklenemez olması durumuna ne ad verilir?

- A
Mücbir Sebep
B
Fait Du Prince
C
Öngörülemezlik
D
Zorlayıcı sebep
E
Fesih hakkı

Yanıt Açıklaması:

İdârî sözleşmenin koşullarının, idârenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle özel şirket aleyhine ağırlaşmasıdır. Özel şirketin bu ağırlaşma nedeniyle uğradığı zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "fait du prince" ilkesi denir. "Fedöprens" şeklinde telaffuz edilen "Fait du prince" tamlaması "egemen olgusu", "kamu gücü olgusu" ve kamu gücü eylemi olarak Türkçe 'ye çevrilmiştir. Doğru cevap B şıkkıdır.

6.SORU

Büyükşehir belediye kolluğu ile ilçe belediyesi kolluğu arasındaki yetki çatışması aşağıdakilerden hangisine örnek teşkil eder?

- A
Merkezi idare kolluk makamlarının çatışması
B
Merkezi idare kolluğu ile yerel yönetim kolluklarının çatışması
C
Yerel yönetim kolluklarının çatışması
D
Genel kolluk ile özel kolluklar arasında çatışma
E
Özel kollukların çatışması

Yanıt Açıklaması:

Büyükşehir belediyesi de ilçe belediyesi de yerel yönetim olduklarından yerel yönetim kolluklarının çatışması söz konusudur. Doğru cevap C'dir.

7.SORU

Aşağıdaki idari sözleşmelerden hangisine karşı iptal davası açılmaz?

- A
İptal davasının açılabilmesine ilişkin bir yasa hükmü bulunan sözleşmelere
B
Sözleşmenin düzenleyici hükümlerine karşı
C
Sözleşme öncesi yapılan ayrılabilir nitelikteki idârî işlemlere karşı
D
Sözleşmenin akdi hükümlerine karşı
E
Sözleşmeli kamu görevlisi çalıştırmak için yapılan idârî hizmet sözleşmelerine karşı

Yanıt Açıklaması:

Kural olarak idârî sözleşmelere karşı iptal davası açılmaz. Bunun birkaç istisnası vardır. Birinci istisna, sözleşme yapılmadan önce idârenin yaptığı sözleşmeye hazırlık işlemleri, ayrılabilir işlem niteliğinde olduğundan dolayı iptal davasına konu edilebilir. İkinci istisna, sözleşmenin düzenleyici hükümlerine karşı açılan iptal davalarıdır. Üçüncü istisna, sözleşmeli kamu görevlisi çalıştırmak için yapılan idârî hizmet sözleşmeleridir. Son istisna ise, idârî sözleşmelere karşı iptal davasının açılabilmesine ilişkin bir yasa hükmünün bulunmasıdır.

8.SORU

Kamu hizmetinden önceden belirlenen kurallarına uygun olan herkesin yararlanabilmesi kamu hizmetinin hangi özelliği gereğidir?

- A
Eşitlik ve genellik
B
Süreklilik ve kesintisizlik
C
Düzenlilik
D
Değişkenlik ve uyarlanabilirlik
E
Kamu hizmetlerinin bedelsizliği

Yanıt Açıklaması:

Eşitlik ve genellik, bütün kamu hizmetlerinden tüm kişilerin yararlanması anlamına gelmemektedir. Bunun anlamı, kamu hizmetinden önceden belirlenen kurallarına uygun olan herkesin yararlanabileceğidir. Eşitlik ilkesinin bir uzantısı olarak da görülen kamu hizmetinin tarafsızlığı, ayrımcılık yapmama ve çoğulculuğa saygı

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

gösterme anlamına gelmektedir. Doğru cevap A seçeneğidir.

9.SORU

I. Bireyler, eşitlik ilkesi uyarınca yararlanırlar.
II. Bireyler, kamu hizmetlerinden ötürü bir zarara uğradıklarında, iptal davası açarak zararlarını idareye tazmin ettirmek imkanına sahiptirler.
III. Bireyler yararlananlar arasına girdikten sonra da hizmetin düzgün, sürekli ve gereği gibi işlemlerini idareden isteyebilirler.
İdari kamu hizmetleri karşısında bireylerin hukuki durumu ile ilgili yukarıda verilen önermelerden hangisi/hangileri doğrudur?

- A
- Yalnız I
- B
- Yalnız II
- C
- I - II
- D
- I - III
- E
- II - III

Yanıt Açıklaması:

Bireyler, kamu hizmetlerinden ötürü bir zarara uğradıklarında, tam yargı davası açarak zararlarını idareye tazmin ettirmek imkanına sahiptirler. Bu durumda açılacak olan dava iptal davası değil, tam yargı davasıdır. Doğru cevap B'dir.

10.SORU

Sonradan gelişen durumların idarenin sözleşmelerinin uygulanmasına etkileri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A
- Yeni durum veya olaylar, sözleşmenin taraflarının borç ve yükümlülüklerini değiştirmez.
- B
- İda^renin imzaladığı sözleşmelerin uygulanmasını etkileyen yeni olay veya durumlar yalnızca mücbir sebep ve öngörülemezlik durumlarıdır.
- C
- Tarafların iradesi dışında ortaya çıkan, önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan, sözleşmenin yerine getirilmesini engelleyen dış kaynaklı olaylara mücbir sebep denmektedir.
- D
- Mücbir sebeplerin varlığı, yalnız ida^reyi sözleşmeyi yerine getirme borcundan kurtarır.
- E
- İdari sözleşmenin koşullarının, ida^renin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle özel şirket aleyhine ağırlaştırılmıştır.

Özel şirketin bu ağırlaşma nedeniyle uğradığı zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "öngörülemezlik" ilkesi denir.

Yanıt Açıklaması:

yeni durum veya olaylar, sözleşmenin taraflarının borç ve yükümlülüklerini ya tamamen veya kısmen ortadan kaldırır ya da en azından bir tarafa yeni yükümlülükler yükler.
İda^renin imzaladığı sözleşmelerin uygulanmasını etkileyen yeni olay veya durumlar, mücbir sebep, fait du prince ve öngörülemezlik durumlarıdır.
Mücbir sebeplerin varlığı, hem ida^reyi hem de sözleşmeciyi, sözleşmeyi yerine getirme borcundan kurtarır.
Mücbir sebeplerin varlığı, hem ida^reyi hem de sözleşmeciyi, sözleşmeyi yerine getirme borcundan kurtarır.
İda^ri^ sözleşmenin koşullarının, ida^renin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak aldığı karar veya yaptığı işlemleriyle özel şirket aleyhine ağırlaştırılmıştır.
Özel şirketin bu ağırlaşma nedeniyle uğradığı zararının karşılanması için kullanılan ilkeye "fait du prince" ilkesi denir.

11.SORU

- I. Düzenlilik
 - II. Eşitlik
 - III. Bağımsızlık
 - IV. Bedelsizlik
- Yukarıdaki seçeneklerden hangileri kamu hizmetlerinin özelliklerindendir?

- A
- II ve III
- B
- III ve IV
- C
- I ve IV
- D
- I, II ve IV
- E
- II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetlerinin yürütülüş biçimi ne olursa olsun, hepsine egemen olan bazı özellikler söz konusudur. Bu özellikler, süreklilik ve kesintisizlik, genellik ve tarafsızlık, düzenlilik, değişkenlik ve uyarlanabilirlik, eşitlik ve bedelsizlik ilkeleridir.

12.SORU

Bir kamu tüzel kişisi veya onun denetimi altında bir özel kişi tarafından yürütülen kamu yararı amacına yönelik faaliyetlere ne denir?

- A
- İdari işlem
- B

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

İdari eylem
C
Kamu yararı
D
Kamu hizmeti
E
Kamulaştırma

Yanıt Açıklaması:

Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.

13.SORU

Kollukla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi söylenemez?

- A
İdare tarafından yürütülen kollukla ilgili düzenlemeleri içeren 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 8. maddesinde polisi üçe ayırmıştır.
- B
Adli kolluk aynı zamanda suç kolluğu olarak da adlandırılmaktadır.
- C
Suç ve cezalarda kanunilik ilkesi suç kolluğunda geçerli değildir.
- D
İdârî kolluk görevlerinin yürütülmesi esnasında ortaya çıkacak uyuşmazlıklar idârî yargı yerleri tarafından çözülecektir.
- E
Devletin milli güvenliğinin korunması için girdiği gizli polis faaliyetleri siyasi polistir.

Yanıt Açıklaması:

Suç ve cezalarda kanunilik ilkesi suç kolluğu için de geçerli olan bir ilkedir. Doğru cevap C seçeneğidir.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri idarenin sözleşmeleri tek yanlı olarak feshetmesi durumları arasındadır?

- I. Mahkeme Kararıyla Fesih
II. Sözleşmecinin Kusuru Nedeniyle Fesih
III. Tarafların Anlaşmasıyla Fesih
IV. Hizmet Yararına Fesih

A
I ve II
B
I ve II
C
II ve III
D

II ve IV
E
III ve IV

Yanıt Açıklaması:

İdare, bazı durumlarda imzaladığı sözleşmeleri tek yanlı olarak feshedebilir. Bu durumlar, sözleşmecinin kusuru nedeniyle fesih ve hizmet yararına fesihtir. Doğru cevap D seçeneğidir.

15.SORU

İDARENİN İMTİYAZ SAHİBİNİN HİÇBİR KUSURU OLMASA DAHI, HİZMET VE KAMU YARARININ GEREKTİRMESİ NEDENİYLE, SÖZLEŞMEYİ TEK YANLI FESHETTİĞİNDE, İMTİYAZ SAHİBİNİN ZARARINI TAMAMEN GİDERMEK ZORUNDA OLMA YETKİSİNE NE AD VERİLİR?

- A
Rachat yetkisi
B
İmtiyazcıya tanınan seçim yetkisi
C
Takdir yetkisi
D
Yaptırım uygulama yetkisi
E
Değişiklik yapma yetkisi

Yanıt Açıklaması:

İdarenin imtiyaz sahibinin hiçbir kusuru olmasa dahi, hizmet ve kamu yararının gerektirmesi nedeniyle, sözleşmeyi tek yanlı feshettiğinde, imtiyaz sahibinin zararını tamamen gidermek zorunda olma yetkisine rachat yetkisi denir.

16.SORU

Kamu hizmetinin kaç önemli ögesi bulunmaktadır?

- A
4
B
3
C
5
D
2
E
6

Yanıt Açıklaması:

Kamu hizmetinin dört önemli ögesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kamu hizmetini sunan (organik öge), ikincisi kamu hizmetinin sunulduğu kişiler, üçüncüsü kamu yararı, dördüncüsü de kamu hizmetine yönelik faaliyetlerdir.

17.SORU

İKİ ARKADAŞIN BİR PARKTA SÖZLÜ BİR ŞEKİLDE TARTIŞTIĞINI GÖREN KOLLUK GÖREVLİSİ, BİBER GAZI KULLANARAK

MÜDAHALEDE BULUNMUŞTUR. SÖZ KONUSU OLAYDA KOLLUK YETKİSİNİN HANGİ SINIRI AŞILMIŞTIR?

- A Amaç bakımından sınırı
- B Sebep bakımından sınırı
- C Yer bakımından sınırı
- D Zaman bakımından sınırı
- E Kişi bakımından sınırı

Yanıt Açıklaması:

Genel idârî kolluk ancak kamu düzenini gerçekten tehdit eden veya tehlikeye koyan durum ve eylemler belirlediğinde harekete geçebileceğinden; bu nitelikte olmayan sebep ve saikler ileri sürülerek yapılacak kolluk işlem ve eylemleri hukuka aykırı düşer. Olayda da kamu düzenini tehdit eden bir sebep yokken müdahalede bulunulduğu için sebep bakımından sınır aşılmıştır. Doğru cevap B'dir.

18.SORU

Bir özel kişinin idareyle yaptığı bir sözleşme gereğince, hizmetten faydalananlardan alacağı bir ücret karşılığında kendi ka^r ve zararına bir kamu hizmetini kurup işletmesi usulü aşağıdakilerden hangisidir?

- A Emanet Usulü
- B Ruhsat Usulü
- C İmtiyaz Usulü
- D Müşterek Emanet Usulü
- E İltizam Usulü

Yanıt Açıklaması:

İmtiyaz usulü, bir özel kişinin idareyle yaptığı bir sözleşme gereğince, hizmetten faydalananlardan alacağı bir ücret karşılığında kendi ka^r ve zararına bir kamu hizmetini kurup işletmesi usulüdür.

19.SORU

İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerini veren kamu kurumlarıyla bu hizmetlerden yararlanmak için kişilerin yaptığı sözleşmelere ne ad verilir?

- A Abonman sözleşmeleri
- B İhale sözleşmeleri
- C Yap işlet devret sözleşmeleri

- D İştiğal sözleşmeleri
- E Alacak sözleşmeleri

Yanıt Açıklaması:

İktisadi, sınai ve ticari kamu hizmetlerini veren kamu kurumlarıyla bu hizmetlerden yararlanmak için kişilerin yaptığı sözleşmelere abonman sözleşmeleri denmektedir. Bu sözleşmeler, daha çok su, elektrik, gaz, telefon gibi hizmetlerden yararlanmak için yapılır.

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi gene idari kolluk kapsamındadır?

- A Çevik kuvvet
- B Avcılık koluğu
- C Köy koluğu
- D Gümrük koluğu
- E Orman koluğu

Yanıt Açıklaması:

Emniyet Teşki^la^tı Kanununa göre genel idarî kolluk veya kısaca genel kolluk, polis ve jandarma teşki^la^t ve personelinin oluşmaktadır. Bu iki teşki^la^t ve bunlarda çalışan kamu görevlileri, tüm ülke düzeyinde kamu düzenini sağlarlar ve aynı zamanda adli^ kolluk görevini de yaparlar. Kural olarak polis, şehir ve kasabaların, jandarma ise kırsal yörelerin genel kolluk hizmetini yürütürler. Zaman zaman, genel koluğun uzmanlaşmış birimleri olan çevik kuvvet, polis özel timleri, trafik koluğu, çocuk polisi, jandarma komando birlikleri, jandarma koruma birlikleri vs. ile özel kolluk karıştırılmaktadır. Genel koluğun bu uzmanlaşmış birimleriyle özel kolluk hem personel açısından hem de yöneldikleri amaç açısından farklıdır. Genel idarî kolluk faaliyetleri, polis, jandarma, çarşı ve mahalle bekçileri tarafından yerine getirilir. Doğru cevap A'dır.

İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

1. Devlet Denetleme Kurulu hangisine bağlıdır?
Cumhurbaşkanlığı
2. Aşağıdakilerden hangisi İdari yargılama usulunun 2. Maddesi uyarınca idari işlemin unsurları arasında yer almaz?
İrade
3. İdarenin sözleşmelerinde idareye tanınan hak ve yetkilerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
İdare imtiyaz sözleşmelerinin feshine tek taraflı olarak karar verebilir
4. Bilgi edinme ve değerlendirme Kurulunun yapısı ile ilgili
Bir üyesi Yargıtay genel kurulu tarafından seçilir
5. Kamu görevlisi kavramı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur
Dar anlamda kamu görevlisi kavramının
6. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetinin öğeleri arasında yer almaz
Kamu hizmetinin gerekleri
7. Devlet yada kamu tüzel kişilerinin kamu yararının gerektirdiği durumlarda bedelini peşin ödemek
Kamulaştırma
8. Aşağıdakilerden hangisi istisnai memurlar arasında yer almaz?
Kaymakam
9. I. Taşınmazlara kamulaştırmaz el atılması fiili yola örnektir. II. Fiili yol oluşması için öz ya da yöntem açısından... III. Fiili yola ilişkin davalar adli yargının ...
Fiili yol uygulaması ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?
I ve II
10. Anayasa ile öngörülen mali denetim organı ...
Sayıştay
11. Devlet tüzel kişiliği adına İmtiyaz verme yetkisi ...
Cumhurbaşkanına
12. Bir özel kişinin idareyle yaptığı bir sözleşme gereğince hizmetten faydalananlardan alacağı
İmtiyaz Sözleşmesi
13. Sulh başvurusu içinde sonuçlandırılmamışsa istek reddilmiş sayılır. 659 sayılı KHK ile düzenlenen uzlaşma kurumu
Altmış gün
14. Kolluk kuvvetlerinden biri olan jandarma ile ilgili aşağıdakilerden
Seferberlik ve savaşta kuvvet komutanları emrine girecek birliklerin....
15. I. Özel hukuk hükümlerine tabidir. II. İdare ve özel hukuk kişisi eşit konumdadır. III. Taraflardan biri mutlaka idare olmalıdır. IV. Bazı durumlar konusuna bakılmaksızın ...
İdari sözleşmelerin özellikleri ile ilgili yukarıdaki ifadelerden ...
III ve IV
16. Aşağıdakilerden hangisi belirleyici idari işlemlerden biridir?
Mezun olmuş bir öğrenci için diploma düzenlenmesi
17. Aşağıdakilerden hangisi kamusal mallardan özel yararlanma olarak değerlendirilebilir?
Mezarlıkta yer tahsis
18. İdari kolluk yetkilerinin birbiriyle çatışması ve yarışması ile ilgili ifadelerden hangisi yanlıştır?

- Genel kurallar çerçevesinde özel kolluk yetkisi genel kolluk konusunda ...
19. I. İdarenin özel hukuk sözleşmelerinin akdi hükümlerinden kaynaklanan ... II. İdarenin özel hukuk hükümlerinin akdi hükümleri açısından taraflar III. İdarenin özel hukuk sözleşmelerinin imzalamasından İdarenin özel hukuk sözleşmelerinden kaynaklanan II ve III
20. Aşağıdakilerden hangisi merkezden yönetimin faydalarından biridir?
Bürokrasi azalır
21. I. Bireyler kamusal hizmetlerden eşitlik ilkesi II. Bireyler hizmetten yararlananlar arasına girdikten sonra da hizmetin III. İptal davası yoluyla yararlanmayı engelleyen ... Kamusal yönetim usulleri karşısında bireylerin ... I ve II
22. I. Kamu hizmetlerinin kaldırılıp özel teşebbüs ... II. Kaldırılacak kamu hizmeti yetki ve usulde ... III. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan ... Kamu hizmetlerinin kaldırılması ve özelleştirilmesi ... Yalnız II
23. Devletin milli güvenliğinin korunması için giriştiği ...
Siyasi polis
24. I. Adli kolluk kural olarak adli makamların II. Önleyici ve durdurucu niteliği ağır III. Adli kolluk görevleri yürütülürken Adli kolluk ile ilgili yukarıdaki ... Yalnız I
25. Aşağıdakilerden hangisi idari sözleşmelerden biri değildir?
Kamu ihale Sözleşmeleri
26. İdari kolluğun hak ve özgürlüklere müdahale edebilmesi için bir davranış veya
Gecikmede tehlike bulunması
27. Bilgi edinme başvurusu idare tarafından reddedilen başvuru sahibi idari yargı yoluna
15
28. Kamu hizmeti ve görevlerine girmeyi sınıflar içinde ilerlemeyi...
Liyakat
29. Aşağıdakilerden hangisi idarenin mali sorumluluğunu azaltan
Zararın fait du prince durumundan ileri gelmesi
30. Aşağıdakilerden hangisi Milli güvenlik kurulunun üyelerinden biri değildir?
Jandarma Genel Komutanı
31. 4734 sayılı Kamu ihale kanunu aşağıdakilerden hangisi bakımından uygulama alanı bulur?
Hizmet alımı
32. İdarenin bazı durumlarda uygulayabildiği kendiliğinden davranarak kamu düzenini....
Re'sen icra
33. Aşağıdakilerden hangisi imtiyaz sözleşmesinde idarenin yetkileri arasında yer almaz?
Kar ve zarar dengesini belirleme
34. Aşağıdakilerden hangisi kamu hizmetlerinin özelliklerinden biri değildir?
Özellik ve faydacılık
35. I.Şahsen İfa II. Tam İfa III. Sözleşme hükümlerine ve şartlarına uygun İfa IV. Sözleşmenin mali dengesini koruyan İfa... yukarıdakilerden hangileri idarenin sözleşmelerinde
I, II ve III
36. Aşağıdakilerden hangisi yokluk sonucunu oluşturmayan sakatlık türlerinden biridir?
Yetki saptırması

37. I. İdari ve mali özerkliğe sahiptir. II. Cumhurbaşkanının görevlendireceği ... III. Üç organdan oluşur. IV. Görev alanı yatay insan hakkı... Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik ...
I ve II
38. Aşağıdakilerden hangisi idarenin malvarlığı arasında yer almaz?
Kamu görevlilerin şahsi malları
39. İdari sözleşmenin koşullarının idarenin sözleşme yapma yetkisi dışındaki başka bir yetkisine dayanarak
Fait Du Prince
40. Aşağıdakilerden hangisi memurluğu sona erdiren sebepler arasında yer almaz?
Görevden uzaklaştırma
41. I. Şartnameler idari şartnameler ve teknik II. Şartnameler idari ve özel kişinin ... III. Şartnamelerdeki sözleşmenin yapılması sürecine ... IV. Sözleşmenin uygulanmasına yönelik... Şartname ile ilgili yukardaki ifadelerden ...
I ve III
42. I. Özel hukuk kişisi ve idare arasında ... II. Özel teşebbüsün yararlananlardan ... III. Hizmetin yürütülme koşulları IV. Özel hukuk kişileri yürüttükleri
Kamu hizmetinin görülme usullerinden biri olan ruhsat usulüyle
I ve III
43. I. Sulh olunursa bu miktar idarenin II. Sulh yoluna başvuru en fazla 90 III. Sulh başvurusu belli bir konuyu ve somut bir talebi IV. Sulh tutanağı ilam hükmündedir.
İdarenin kendi kendine denetlenmesinin yollarından biri olan uzlaşma
I ve IV
44. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyetinin başkent teşkilatındaki icracı
Cumhurbaşkanlığı
45. Bir özel kişinin idareyle yaptığı bir sözleşme gereğince idareye ödeyeceği belirli bir ücret karşılığında ...
İltizam Usulu
46. İdari işlemlere geleceğe dönük olarak son verilmesine?
Kaldırma
47. Aşağıdakilerden hangisi Türkiyede özel denetim yapan uzman kuruluşlar arasında yer almaz?
Devlet Düzenleme Kurulu
48. İdarenin TBMM tarafından denetlenmesinin itibaren Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar tarafından
15
49. Özel teşebbüsün halkın günlük kolektif ihtiyaçlarını karşılamak için gösterdiği Yukardaki paragrafta boş bırakılan ...?
Virtuel Kamu Hizmetleri
50. Aşağıdakilerden hangisi modern anlayışa göre kamu düzeninin öğelerinden biri değildir?
Bireylerin başkalarına karşı korunması
51. I. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları II. Kamuya yararlı dernekler III. Her düzeydeki yargı organları IV. Her düzeydeki işveren meslek kuruluşları
Yukarıdakilerden hangileri Devlet Denetleme Kurulunun görev ...
I, II ve IV
52. İdarenin özel hukuk sözleşmelerinden biri olan abonman sözleşmeleri ile ilgili
Abone tarifelerinin kendisi maddi açıdan birel işlem niteliğindedir

53. Aşağıdakilerden hangisi Devlet Memurları Kanununda yer alan disiplin ...
Yer Değiştirme
54. Toplum için hayati bir değer ve önem taşıyan bazı faaliyetlerin...
Kamu yararı
55. Bir kimsenin vali tarafından tutuklanmasına
Fonksiyon gaspı
56. I. Konut ve eklentiler II. Kamuya açık olmayan III. Öğrenci yurtları ve eklenti IV. Derneklerin
genel kurul toplantıları
Yukarıdakilerden hangileri kolluk tarafından önleme
III ve IV
57. Aşağıdakilerden hangisi idareye mal veya hak kazandıran kamusal yöntemlerden ...
İrtifak
58. Kolluğun faaliyetleri sırasında meyhaneye giren 18 yaşından küçük
Konu
59. Yerel yönetimler ile ilgili aşağıdaki ifadelerden
Merkezi idarenin yerel yönetimler üzerinde hiyerarşi ...
60. I.Ruhsat Verme II. Bildirim Alma III. Genel Emirler IV. Yönetmelikler
Yukardakilerden hangileri kolluk alanındaki kural işlemlerdendir?
III ve IV
61. I.Bazı idari sözleşmelerde geçerli olan istis... II. Kamu Düzenine ilişkindir III. Önceden
sözleşmeden öngörülmesi IV. Hizmet yararına fesih durumunda
İdari sözleşmeler için öngörülen hizmet yararına fesih
II ve IV
- 62.

